

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

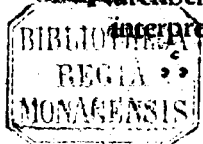
SOURCE DES IMAGES
Google Livres

126

LVCIANI PI

SCATOR, SEV REVI
uiscentes. Bilibaldo Pirckhey
mero, Cæsareo Cõsiliario,
Patricio ac Senatore
Nurenbergenſi

interprete.

Eiusdem Epistola Apologetica.

Pindarus.

ᾠαὶ ἐν δαίᾳ λόγῳ θεῶν καὶ ἀνθρώπων.

(1518)

CLARISSIMO AC EXCELLENTI

Iuris Doctori Laurentio Belieym Diui Stephani Babenbergæ Canonico Bilibaldus Pirckheymer. S. D.

SI cunctorū mortalīū res gestas scrutatus fueris, iucūdiſſime ac eruditīſſime mi Laurens, ſi oim genitū hīſtorias diligenter euolueris nullū vnq̄ hoim genus peius audiuiſſe iuenies, q̄ eos, q̄ virtutē ac ſapientiā, tanq̄ pprias ſibi deſumpſere ac vēdicauere. nō qd p ſe virtus ipſa, vel ſapientia, vituperatione aliq̄ eſſet digna, ſed q̄ illarū p̄textu, ſemp p̄ditīſſimi qdā deliteſcēt, ea ppetrare ſunt auſi, q̄ apud ſcleratos q̄q̄ nebuloſes reprehentione nō carerent. nemo ſiquidē manifeſte malos, tam inſenſo odio pſequi conſueuīt, quēadmodū eos, qui Curios ſimulāt, & bacchanalia viuūt, q̄ propter apud Platonem, perq̄ acriter Callicles in deſides iſtos & ignauos inuehit, q̄ Philoſophiæ obtentu, inutile otīū & linguæ vitēq̄ tenebras ſequunt, oſtendens eos in angulis cōmurmurantes, ingenuū, magnū, aut dignū qd loqui nunq̄, publica & priuata oīa ignorare, nilq̄ niſi arguta ſiue deliramenta, ſiue nugalia exercere, verū de Philoſophia illa nō ſentit, quē virtutū omniū diſciplinā eſt, quēq̄ in publicis ſimul, & priuatis officijs excellit, Ciuitateſq̄ & reſpu. ſi nihil phibeat, cōſtanter, fortiter, & perite adminiſtrat. ſed de iſta futili, atq̄ puerili meditatione argutiarū, nihil ad vitā, neq̄ tuendā, neq̄ ordinandā, pmouente, qua id genus homines cōſeneſcunt, male feriati, quos Philoſophos & vulgus eſſe putat, & miſeri illi ſibiſpſis applaudentes, non ſolū eſſe, ſed & cuncta ſe ſcire arbitrant, cū tamen omnia ignorēt, & totius vitæ ſpacio nihil aliud, ſummis etiā laboribus q̄ nihil

in Gorgia

scire didicere. Apud Athenæū quoq; asperrime Myrtillus ille, philosophos eiusmodi taxat, tanq̃ ab omni virtute alienos, ac vitiōrū cunctorum receptacula, hominū scelestissimos, & iniustissimos appellans, & qui minime constantē exerceant vitam, sensus vero, & scientiarū humanarum, oīno sint expertes, petulantes insup, mollissimos, vel si hoc careāt vitio auarissimos, inuidiosissimos, ac arrogantissimos eos esse ostendens, temerarios p̃terea, Calūniatores, & cōuitiatores egregios, expilatores, atq; abliguritores, ad totius deniq; humanæ vitæ vsū, penitus inutiles, ideo a Lacedæmonijs olim minime admissos, ne præter reliquā improbitatem, urbem quoq; cōtentionibus, iurgijs, ac intempestiuis replerent Eleuchis, ab Atheniensibus vero, ad coruos actos, a Lyfimacho rege, toto regno eiectos, a Romanis quoq; sapientissimis, ac optimis viris, tanq̃ inutiles, & noxios, urbe pulsos, quapropter Anaxippi Comici iambica hæc olim in omniū ore fuisse refert.

Dipnosophistarū.
lib. xiiij.

Hei mihi philosopharis? philosophos attamen, Compertum habeo, verbis sapere tantummodo, At esse stultos in factis plane video.

Tales quoq; Madaurensis philosophus, affabre depinxit, Prophanæ philosophiæ turba imperitorū ait, vana sanctitudinis, priua veræ rōnis, inops religionis, indiga veritatis, scrupulosissimo cultu, insolētissimo spiritu, deos negligit, pars in cōtemptu tumida non rite venerat, omnes sed inscie metuūt, pauci vero impie diffitentur. Proinde vt gentiles obmittamus, quis ignorat quale nā certamen Christus deus, & saluator noster, aduersum Hypocritas, scribas, ac phariseos inierit, cū illorū quoq; fraude, dolo, & machinatione, mortē acerbissimā, & ina-

dignissimā pertulerit. adeo semp improbis virtus exosa
fuit, ac maxime ijs, qui sceleris cōscientia agitati, viri ta-
men probi & haberi & censerī voluere. q̄ potius boni
esse, q̄ videri, atq; id q̄d ceremonijs ac titulo prae se ferūt
vere moribus exprimere mallent, neq; ipsi alios iniuria
afficerent, nec ab alijs qualia nollent audire ac ppeti co-
gerent, veluti ij q̄ cōtra Christianā institutionē ac bono-
rū morū honestatē in optimū & acuratissime doctū vi-
rum Ioannē Reuchlein, plaustro cōuicijs plena exonera-
re, tam petulāterq; facundiā caninā exercere nō erubue-
rūt. scilicet, ne a gentiliū philosophorū degenerarēt im-
probitate, sed illos tam factis, q̄ verbis, egregie replen-
tarent, nō de ijs loquor, q̄ causam suā legitime sunt tuta-
ti, iure enim quicq; sit, iniustū esse nō potest, praecipue
tanto sub iudice, sed de illis, qui omisso fidei negotio, de-
uoratoq; pudore, tam virulenta rabie, ac execrabili furo-
re sunt debacchati, vt plane ozimū (quod maledictis
& probris letius, & foecūdius prouenire dicūt), cōseu-
se videant. Hāc nō scribo mi Laurens, q̄ liti alienae me
immiscere cupiā, vel quēpiam cōtra ac deceat, defende-
re intendā, nullius addictus iurare in verba magistri, nō
iccirco q̄ vellicatorū quorundā scriptis ineptissimis ac
leuissimis, me lesūm putem, ideoq; stomacher ac pprias
iniurias vltū eā, siquidē haud ita nostra inacuit cōtume-
lia, sed q̄d sciam, nil homini ingenuo, maxime vero chri-
stiano, turpius & indignius esse, q̄ tā effrenatis, & teme-
rarijs maledictis ac cōuicijs velitari, tā nephanda & ter-
rissima in multorū ruinā & scandala pferre, q̄ nec de lu-
pa meretrix, de lenone mimus, de furcifero impurissim⁹
diceret sacrilegus. quae est em̄ audientiū edificatio, pro-
pter iudaeorū libros Christianorum carnes maledicē-

Plinius

do deuorare, adeoq̃ cōtumelijs digladiari, vt vix iudaico, ne dū christiano nomine esse censearis? Quæ est christianæ religionis defensio, si longe acrius q̃ Christiana mansuetudo pmittat incandescas, ac non solū in tantū virū sanda pariter & infanda euomas, sed & omēs amicos eius mordicus arripas? Possem & ego stulta illorū loquacitate irritatus, cōtra insaniētes insanire, ac suaues illos viros, sibīp̃sis, tanq̃ in speculo ostendere, ni id naturalis pbiberet egritas, ni id christiana detestaret̃ pietas, absit em̃ vt a q̃ iunior semp abhorruī, id vergentibus annis ppetrare incipiā, atq̃ imitator sim eorū, q̃ ob linguæ amaritudinē merito rephendunt. illi loquant̃ spurcicias q̃ & spurca cōmittere possunt, ego vero diuinis ac christianis institutis edoctus, scio saluatoris esse præceptū, ne maledicentibus remaledicamus, neue malū p malo reddamus, q̃d tantus ille magister non solū ore docuit, sed re ipsa plane adimpleuit, præstat igit̃ toleranda illius seq̃ vestigia, q̃ vindicando sanctissima mandata trāsgredi, siquidē vera in hoc mundo victoria, non ab agendo, sed patiēdo, cōtrariāq̃ penitus ratione est aucupanda, quoniā nō qui iniuriā infert, sed q̃ patit̃, vincit. Proinde blāteramina hæc non solū non cōtumeliosa, sed admodū honorifica mihi esse dūco, Siquidē inter reliqua scribūt, se a Bilibaldo nescio q̃ in Nurenberga læsos esse, tā q̃ nullius sit Bilibaldus momenti, quoniā ipsis incognitus, cæterū faxit deus, optimus maximus, vt semp illis remaneā ignotus, ac nunq̃ mihi a talibus benedicat, a q̃bus vilipendi, q̃ laudari præstat, Antisthenes cū aliquādo ab improbis extolleret̃, magna inquit anxitate mace-
ror, ne forte mali quippiā fecisse videar, me igit̃ igno-
rēt, quoniā nec ego illos scire laboro, deinde me Reuch

linistā appellant, verū tantū abest vt cognomen id egre
feram, vt etiā sumopere ob illud exultem, Siquidē vere
affirmare ausim, inter cuncta externa, quæ mihi diuina
benignitas vel indulgenter concessit, vix aliquid æque
me, ac bonorū vitiorum amicitia oblectare, p̄cipue, quā
non casus, sed literarium peperit consortiū, eam siquidē
tanti facio, vt potentissimorū etiam principū dignationi
æquare non dubitem, magnā igit̄ eruditorum amicorū
copiā, non solū per germaniā, sed vniuersam ferme Euz
ropā, mihi esse & gaudeo, & gloriōr. Amicus igit̄ ma
gnus ille Roterodamicus Erasmus, defecātū naturæ spe
cimen, quē eodem famoso libello, Theologū eloquē
tem appellare nō dubitant, tanq̄ citra facundiā, omni ca
reat scientia, amicus item celebratissimus ac eruditiss
mus Reuchlein, viri qui nō solum vitæ excelleant p̄bis
tate, ingenij floreat dexteritate, linguarū emineant va
riete, eloquentiæ polleāt fœlicitate, sed & doctrina ab
soluta, eruditione exquisita, sciētia multifaria, gloria de
mū verissima, tanq̄ Heroes quidā fortunæ aleam supe
rauerint, ac virtutis adoriā humanos ferme terminos, su
pgressi sint, quis igit̄ tantorū virorū amicitia non gaude
ret? quis eorū familiaritate nō oblectaret? siue igit̄ me
Erasmistā, siue nūcupent Reuchlinistā, nulla cōtumelia
sed potius me laude affecisse sciāt, Proinde rep̄hensione
nō carerē, si Capnionē amicū tā veterē defensione mea
fraudarē, maxime cōtra inuidorū cōtumeliosam insolē
tiā, & tam impudenter, ne dicā nequiter, cōficta menda
cia, quæ tñ partim ridenda, partim vero tanq̄ aniles fas
bulæ sunt cōtemnenda, illud vero prætereundū esse nō
videſ, quod famoso illo libello, optimo viro obſciūt, in
quiunt em̄, vt a iudæis aurum extorqueret, in eorū fas

uorē multa puerfa scribere nō erubuit. verū o tempora,
o mores, si a iudæis munera accipit, cur nō q̄s dederit:
vbi quando & quantū ille accepit: nū aurum, argentū
ue signatū fuerit: palam ostendunt, quod si minus tantū
facinus cōprobare possunt, vt profecto nunq̄ poterūt,
cur tam nephandi criminis hoīem christianū insimulas
re audent: nōne scriptū est: Quicūq; dixerit fratri suo fa
tue, tenebit̄ ad gehennam ignis. quo igit̄ supplicio di
gni erunt, q̄ proximo suo tā falsa, detestāda, & ab omni
veritate aliena obijciūt crimina: quæ nō solū cohertio
nē exigant temporalē, sed & pœnam mereant̄ æternā.
hæc vere labiorū sunt delicta, ob quæ in laqueū incidit
peccator, qui in pximū suum fabricat̄ malū, & inimicat̄
aduersus hoīem sine causa. sane cōiectura inquit, tanti
sceleris cōuinci potest. verū o admirandi, nunq̄ probat
presumptio, in ijs, quæ veritatī minus sunt cōsona, pin
de si cōiecturis agendū censent, & nos paulisp̄ rhetoris
re patiant̄, siquidē cōiecturis manifeste cōprobabimus,
Capnionē nostrū tantū facinus nō solum nō fecisse, sed
nec si voluisset facere potuisse, ideoq; nec vnq̄ aio volu
isse, Quid em̄ viri christianū ad tantū scelus impellere
debuisset, vt iudæorū amicitiam, & fidei, & veritati præ
ferre dignū duxisset: num illorū amor: verū is odio est
dignissimus, num aduersus christianā pietatem iracun
dia, ac veræ religionis cōtemptus: sed adeo incredendū
id, vt nemo sanæ mentis, tale quid nec fingere, ne dū cre
dere auderet. sed nec reliquis affectibus impelli potuit,
vtpote vir penitus ab ijs alienus, quid igit̄: nunquid iu
dæorū amicitia veritatī pretulit: & recte quidē inquit,
ob quā cupidine cæcus, & cōmodū, ac diuitias, tātū sce
leris authoramenta cōsequi sperauit, atq; vir grandæuus

& multis honoribus iam functus, christianis denique parentibus ortus, tam dedecorosum quid auderet: qui & ipse egestate non laboraret, verum diuitiis afflueret, filios quibus male parta relinquere posset, nullos haberet, paucis amplius ob ætatem indigeret. Denique qui certo certius cognosceret, etiam si tam detestandæ auaritiæ succubere voluisset, iudeos tamen ab innata auaritiâ, magnâ pecuniâ nunquam exposituros, paruâ nullo sibi vltui futurâ, porro, quis crederet virum prudentem, tam inopem animi, adeo mente excidisse, vt tam ingens scelus ac tanti scenâ facinoris, vnum latere posset consideret: & si hoies, certe non deum, quo adiutore ille, ne Atheus putetur, certissimam ex inimicis vindictâ sperat, verum rei gloria & famæ assignatio illum incitauit, quasi perfidorum iudeorum consortiû, aliud quam certâ ignominiam afferre posset. dubia igitur spe, nec vlla necessitate adactus, in certum periculum se committere voluisset, ac innocentem senectutem, tam turpi & inaudito facinore defœdare: pristini honoris inemor, officiorum quæ omnibus præstitit, christianæ nominis, æternæ salutis, ac ante actæ demum vite, quæ neque ad tempus simulari, nec villo modo mutari potest, & cui longe maior fides adhibenda est, quam inuidorum criminationibus vniuersus, quæ subito & facile a sceleratissimo etiam ad tempus cõfingi possunt. pinde cum plane cõprobatum sit, Capnionem nostrum, rem tam improbam nunquam in animum induxisse, longe facilius ostendi poterit, aduersarios pugnatiâ dicere, & in ipsius potestate nunquam fuisse, vt iudeos favore suo protegere potuisset (vt obiter prætereâ Ardelionum nostrorum curiosam indagationem, & quâ non deceat magni principis secreta reuelare, ac cõsilia quæ ipse abscondita esse voluit & iussit, passim omnibus diuulgare.)

Qua ppter admodū miror Reuchlinomastiges, tanta
vecordia tantaq; cecitate pcillos, vt impossibilia quoq;
pro certis ac veris affirmare audeāt. Si em̄ Reuchlyn in
iudaicum fauorem quid Cæsareæ maiestati suauisset, nū
ideo Cēsar illi parere coactus fuisset: quinimo si Cēsar,
vt est sapientissimus ac optimus, puerle & iniq; Capnī
onē consuluisse deprehendisset, nōne potius in cōtrariā
sententiam, cū ex eius arbitrio cūcta penderent, transi
uisset: debebant equidē illius negotij gestores, tāto acri
us, vt eorū opinio executioni mandaret, instare, quanto
plus Reuchlinū ad iudæorū fauorē inclinātū sensissent.
qd em̄ si malæ cōscientiæ reatus illū exagitasset, ei mole
stius esse potuisset, q̄ si dolens ac frendens, iudæos quo
q; vna cū libris vniuersis, exuri cernere coactus fuisset.
Nūc vero christianæ religionis defensores illi egregij, ac
acerrimi iudaicæ pfidiæ impugnatores tantis agitant in
temperijs, vt principali penitus omisso negotio, qd ta
men longe minori labore, tpe, ac impensā absolui potu
isset, ad linguæ violentā confugiant temeritatē, & bilē,
virusq; omne in Reuchlinū innocentē euomere conten
dant, ac si qs e manibus emisso alite, cū in illū nequeat,
in relictas tñ pennas furenter sequiat, Quāuis non desint
qui prærepti lucelli potius gratia nōnullos insaniuisse,
q̄ veritatis amore cōmotos fuissent autument, & hanc
ipsam Helenā esse contendunt, propter quā tam acriter
conflictauerint. Cæterū vt noxam tam fraudulentā effu
gere videant, hæc oīa ob christianæ fidei zelum, se cō
mittere fingūt. verū absit vt fides sanctissima, spurcissimis
ptegat conuitijs, petulantissimis defendat cauillis,
non docet hoc deus noster christus, quoniā mitis est, &
humilis, nō pmittit vas electionis Paulus, qui cōtentio

nes, emulationes, oblocutiones, cōcertationes, susurra-
tiones, tumores, seditiones, vociferationes, suspitiones,
cōflictationes, amarulentia, inuidiam, maledicentia, cal-
umnia, & reliqua id genus vitia, longe a christiano ho-
mine abesse, & vult, & precipit, modestia inquit, vestra
nota sit omnibus hoibus, quoniā non cōfusionis deus;
sed pacis, Quid christi successor Petrus, nonne malum
malo, cōuiciū cōuicio retaliare phibuit: cūcti deniq; tā
gētiles q̄ christiani viri boni, semp pestilēs linguā vitii
acerrime sunt detestati, qd & impudentissimo cuiq; mā-
xime contingere solet. Quā si Reuchlinomastiges illi,
exactius perpendissent, nunq̄ sanctissimā christi fidem,
sordidissimis maledictis, ac illotis sermonibus stabiliēti-
dā esse censuissent, nūq̄ tanti dehonestamenti Idolū ere-
xissent, p̄ cuius os impurū, qd ipsi palā non auderent,
tā effrenate deblacterarent. Nūc vero psonati, ac digno
operculo tecti, omnia etiā in omnes sibi licere arbitrant;
nam vt reliquas eorū sileā ineptias, nonne hoc piaculo,
vel risu potius dignū, qd tot tantosq; viros tā effrenate
lacefcere, tam petulanter sugillare nō verent̄: Conradū
Peutinger. Io. Cuspinianū, q̄ ambo prāter iuris laureā,
ea fulgent dignitate, vt diui q̄q; Cæsarī etiā secretiorib;
adhibeant̄ consilijs. Ioachimū vadianum, Simonē
Lazium, quos oēs honoris gratia appello, Quinimmo
cauillis insectari sat non erat, nisi ex hominū eiectos nu-
mero, etiam brutis impurissimis æquiparassent, mutuis
inquiūt se laudibus extollunt, ac porcorū more fricant,
proh q̄ digna recutito hominī, ex hara comparatio, cui
tamen, cū haud amplius iudaizare dicat̄, Suilla, ex qua
apud veteres quinquaginta ferme sapes fieri solebāt,
veluti pernæ, petasones, lucanica, tomacula, insitia, &

reliqua id genus farcimina, non tam abominale, sed in
delictis merito esse debet, nam oia munda mundis, por-
ro germaniæ nostræ spem certissimam, Vdalricū Huts-
tenum, & nobilitatis stemmate clarū, & ingenio ac eru-
ditione præstantem, non solū pseudochristianū appella-
re, sed etiā si dijs placet, tali viro palā minitari, ac omnē
defensionē penitus adimendā esse censent, nemo inquis-
unt, nobilitate excusandus videt, quin potius maioris
bus suis degenerans, posteris omnibus suæ ignobilitas-
tis relinquet exordiū, ex qbus plane liquet miserrimos
ac temerarios hoies, & cōditionis proprię oblitos, & in
terneciuo odio ita extra terminos mētis esse positos, vt
liberū arbitrium ac violentiæ sceptrū in vniuersum ge-
nus humanū accepisse certissime putent, ac firmiter cre-
dant, ita vt cūcta quæ vel maledicendo, vel maleagen-
do, perpetrant, illis æqua, digna ac iusta esse videant. q̃
vellem serij viri modestius ac verecundius egissent, ne
astutulis suis cōmentis insigni Theologico nomini, tam
tūrpes notas inuisissent, verę philosophiæ maiestātē a
deo temere p̃fanassent, quandoquidē & si aduersarios
suos vt male audiant dignos putāt, indigna tamen quæ
male dicat sanctissima Theologia, indigna christiana sis-
des, vt a Neophyto defendatur, & tanq̃ cœlum illius hu-
meris sustineatur, non ita salus defecit populi, vt alienis
genē nostræ fidei mysteria, ne dicam oues lupo cōmitti
debeant, sed multas deo inquirunt animas, noster lucra-
tus est, verum si ij, quocq̃ illius instar tanq̃ mali genij seu
Cacodæmones quidā, inter fideles grassari incipient, tū
demū manifeste cognosci poterit, num tā acerba discor-
diæ seminare poma, num tantas inter christianū popu-
lum turbas concitare, lucrum, seu rectius damnū sit ap̃

pellandū, Siquidē conficte ad tempus simulationi, temere credendū haud esse, præter cætera vel Hispaniæ nobis documento erunt, longe em̄ satius erat, Marranos quos appellant, in natiua remanere p̄fidia, q̄ veritatem palam simulantes, clanculū iudaizare. Quid em̄ de male mutatis illis, maxime iam inueteratis sperandum sit, varia edocent exempla, quin Cæsar ipse nup̄ Augustæ multis audientibus, mirā & lepidam retulit h̄storiā qua plane ostendere voluit iudeis cōuersis, idem cū christiana cōuenire pietate, q̄d soricum generi cū felibus. atqui cūcta aiūt euangelia egregius discipulus noster memoriæ cōmendauit, verū an ulli quid apostolus præcipiat scitis? nō auditores inquit, legis iusti sunt apud deū, sed qui legē opere seruant iustificabunt, & diuus Iacobus quæ vtilitas fratres mei, si fidē dicat aliquis habere se, facta vero non habeat, num potest fides saluū facere illū? igit̄ quo pacto mandatorū obseruatores erūt? quorū sermo vt Cancrena serpit? ne erretis fratres, deus nō iridet̄ nō est hoc verā fidem seruare, si ea protuleris, quæ nihil nisi ad audientiū subuersionē cōducunt, nō licet christiana pietatem verbo & lingua simulare, re vero & opere etiā iudæis p̄nitiosiora cōmittere, quibus p̄fecto nil iucundius, nil posset accidere exoptabilius, q̄ cōtribules suos, orci cancos, ac spurcissima illa p̄pudia inter christianos hoies, tam improbe debacchari, tam infeste obganiētes cernere, vt plane ideo cōuersi censerent̄, q̄ libere christianis cōuiciari, & ea p̄petrare audeant, q̄ ne dum apud iudæos, sed nec imanissimos permitterent̄ Barbaros, proinde scripta tam p̄terua, & insigni stultitia famosa, sua esse per sancte negant, nō quia displiceant, sed q̄d admiratione ingenti digna videant̄, Cæterū si tam in-

cōcinna, ac omnis doctrinę expertia, non composuere,
 cur edidere: vel si neq; edidere, cur ne ederent impedi-
 mento haud fuere: an ignorāt in pari culpa esse eū, qui
 damnū dat, & qui nō prohibet, cū phibere possit: euols-
 uant scripturas, & inuenient quā poenā mereant, q acq-
 scunt ijs, q morte digna cōmittunt, vel saltem cōmitten-
 tibus obuiā non eunt. Equidē si glorias inanes flare ac
 ingeniū, siue suū, seu alterius cuiuscuncq; ostentare cu-
 piebant, multa cū hebræa, tum græca, & latina superāt,
 quibus nisi litiū auidi fuissent, plusq; si Ephesiæ dianæ
 templū incendissent, clarescere poterāt, cur non magnū
 Erasmi sribēdo, emendādo, & vertēdo potius imitari
 voluere, q̄ maledicendo, optimo Capnioni impedimen-
 to esse, ne quæ iam diu parturiebat, aliquando pareret:
 poterāt & ipsi sui specimē dare, si Capnionis verbo mi-
 rifico, mirabilius, grauius, copiosius, si arte cabalistica a-
 cutius, præclarius, absolutius qd protulissent. verū non
 deerat animus, voluntas, libido, sed deerat ingeniū, do-
 ctrina, solertia, quod si ob literarū græcarum & latinarū
 ignorantia, seu vt ipsi volūt contemptum, hebræis poti-
 us (cū aliter nō valeret) famā querere dignū duxissent,
 poterant, si non ppria industria, saltem iudei, vel christi-
 ani cuiusdā recutiti opera, multa quæ adhuc siue in Ca-
 balistica seu Thalmutica doctrina recōdita latebant, in
 lucē proferre, ac ex ijs quæ vel bene literatus Capnion,
 vel Paulus Rizius & ipse amicus noster eruditus, præ-
 terierāt, dei ecclesiam locupletare, quanto fuisset lauda-
 bilius, arcana legis eruere mysteria, q̄ linguā garrulā ve-
 lut ensem, maledictis acuire, q̄ ignauo animo, ac procas-
 ci ore, tam bruta ac omni dedecore maculosa effutire, si
 qdem poterāt de triginta duabus scientiæ vijs, de diuis

Cabalistic
 ca Thal-
 mutica
 doctrina.

nis attributis, & vnitatibus abstractis, & q̄modo ois san-
 ctitas in deo comprehendit & cōtinet, verba facere, vel
 vltra diuinā noīa, tam mirifice a Capnionē explanata,
 legis ac synagogæ vocabula, seu decē magni dei sigilla,
 totidēq; iusti cornua, cum literarū combinationibus, &
 psalmodiū secretis depromere, quid cabalistæ de verbo
 dei, virginis partu, incarnatione filij dei, morte, resurre-
 ctione, corporis eius in cibū & potū conuersione sentia-
 rēt, ostendere, quid de cœli & terræ creatione, materia,
 forma, separatis substantijs, anima intellectuā, fortuna,
 fato philosopharent, explanare, hæc si potius q̄ sordida
 deliramenta tractare voluissent, deprehēdissent procul
 dubio, quomodo pax & veritas, principiū de principio
 & lingua praua deterior q̄ idololatria esse potuisset. siq̄
 dem in libro midras tehelim plane reperissent, quando
 peccauerūt filij israel in deserto, nō fuisse latā in eos iu-
 dicij sententiā, donec ppetrarūt peccatū oris, & hoc est
 quod scriptū est, & audiuit deus vocē sermonum eorū.
 nūc vero odio excēcati, cū talia audire qualia protulere
 indignissimū putant, seipsos rep̄hendere & cōdemnare
 identidē pergunt, persuadent em̄ sibi, aduersarios suos a
 nullo vnq; sacerdote, absq; publica reclamatione absol-
 ui posse, Cæterū quis eos a seueri iudicis absoluet irā?
 Hypocrita ait christus, eijce primū trabem de oculo tuo
 & tūc prospicies vt educas festucā, quæ est in oculo fra-
 tris tui. verū inquirunt cū tam acriter linguę vitijū detesta-
 ris, nunquid Capnionis & Reuchlinistarū conuicia tibi
 laude digna vident? quinimo & tu quoq; decus & præ-
 sidij nostrū, semijudæū appellasti, & de terra viuentiū,
 (cum tamen christianus sit,) delendū esse crudeliter ius-
 dicasti, quibus, ne meipsum cōdemnare videar, respo-

Neutri ge-
 neris.

deo, nec mihi Sillos, neq; aliquando placuisse Sillogra-
 phos, maxime q̄s cognouerim non laceſſitos, ſed vltro
 inceſſentes, obſcœna iaculari ſcœmata, verũ quis nam a
 campana tam abſona & rancidula, vnq̄ ſonũ expectaſ-
 ſet ſuauiorẽ aut lepidiorem? vt obiter reliqua omittã nu-
 galia, quæ tamen pſante ac decenter edita eſſe, admis-
 randi illi Reuchlinomaſtigēs, & ſcribũt, & certiffime ſi-
 bi pſuadent, a nemine q̄ a ſemetipſis miſerabiliter decep-
 ti, ſibi itaq; imputent, ſibi acceptũ referant; ſi tam egre-
 gio tintinabulo, ſua quoq; & tam digna echo responde-
 re nõ deſinit. Cæterũ vt & ea, quæ ad me p̄tinent, dilue-
 re videar, rem etiam altius repetere cogor, cũ in celebri
 illo conuentu, ab inuictiſſimo Cæſare Maximiliano ſub
 inĩtiũ Treueris indiſto, ac inde Coloniã Agrippinã
 tranſlato, paritẽr & Nurẽbergensis Reipu. & cunctarũ
 Sueuiæ ciuitatũ, quæ laudabili illa cõſœderatione cen-
 ſentur, legatũ agerem, incidi Coloniã in libellos quos-
 dam, recens a Capnione noſtro in publicum emiſſos, in
 quibus, Reuchlinomaſtigarũ delitias acrius impetere
 videbaſ, quibus lectis, illico virum tantum, perq̄ amice
 monui, vt animum moderareſ, ac potius ratione vtereſ-
 tur, q̄ ſuis affectibus indulgeret, nec quẽpiã dignum
 dũceret cui malũ pro malo, ſeu pro cõuicĩs cõuicia red-
 deret, equidẽ Mopſo tum certius, quo nam res euafura
 eſſet conſpiciẽbã, at ille cõtumeliarũ inſolens reſcripſit,
 me plane Heroica docere, ſed Hæreſeos crimen atrocio-
 ſus eſſe, q̄ vt vilius quãuis manſuetũ ingenium id ferre
 poſſet, ſua cuiq; dolere in alienis facile quẽq; temperatũ
 eſſe. Verũ quĩs pudentis & verecũdi animi eſſet, vel fal-
 ſa vituperatione grauari, me tamẽ monitore ſe poſt hac
 temperaturũ pmiſit, nũ igit̃ qđ in amiciffimo, optimo,

Sturm
 glock.

ac doctissimoviro displicuit, id mihi in lōge disparibus
hominibus placebit: absit hoc, neminē enim vnq̄ laude
dignū putabo, quem in causa etiā iustissima, minus mo-
deste rem suam videbo agere, minime vero omnī inso-
lentissima illa poscinumia, quæ nō nisi mendicando vi-
ctū & vestitū quæritant, publicaq; sustentant eleemosy-
na. Sane non ego quempiā crudeliter damnaui, sed ille,
qui fratris sui detractorem homicidā esse, homicidam
vero partē in regno dei non habere asserit, ille inq̄, qui
molam asinariā in collo nugonū ac rabularum suspens-
dendā, ac eos in maris profundū demergendos esse cen-
set, verū Theologiæ inquirunt, & christianæ fidei defen-
sores acerrimū, semijudæum appellasti, sed vtinam ille
mansueta & christiana potius dogmata, q̄ impiorū lu-
dæorum execrandas blasphemias, ac vitiosa verba am-
plexatus fuisset, christi nomen audio, christi vero præce-
pta nequaquā adimpleri video. nonne Apostolus maledi-
cos fidelīū consortio depellit: nōne Sathanæ vt discant
nō maledicere tradit: & qd plus est, tanq̄ indignis celo-
rū regnum adimit, qui igit iudæis nephandiora halucio-
nat, num christiano noīe dignus videri poterit: a fructi-
bus eorū, veritas ait, cognoscetis eos, quāuis epistolam
illam nō emisericim, nec ita scripserim, vt aliquando in pu-
blicū exituram putarē, nollem em̄ quempiām christia-
num scriptis meis offendere, longe minus famosorem
reddere, eum, q̄ oris vitio, priusq̄ fidei merito clarescere
voluit, quem etiā si emendare vellem, haud possem, nec
si possem magnopere curarē, vtinā potius sancte & in-
nocenter vitam agere ppriam, q̄ alienam etiā iustissimā
me carpere detur. Cæterū quid nam in causa esse dice-
mus, qd nōnulli haud vulgaris exultationis viri, & q

Falsę phi-
losophiæ
causa.

in reliquis negocijs nō penitus ineptiant, ita tamē non
 unq̃ excandescāt, vt plane Timonianā illam amarulen-
 tiā referant, ita plerūq̃ pueri sensibus existāt, vt tanq̃ in
 fantuli, Succino seu Corallio, amuleti gratia, indigere vi-
 deant. Equidē nil aliud q̃ falso nominatā sciētiam, & in-
 anem deceptionē, vt Apostolus inquit, iuxta traditionē
 hominū, iuxta elemēta mundi, vt nō iuxta christum, q̃
 nōnulli profitentes, circa fidem aberrarunt, semper dis-
 scentes, & nunq̃ ad veritatis cognitionem peruenire va-
 lentes, non quod artem vituperem, quā vt Cicero ait,
 sicut sobrie percepta ingenii acuire, ita & puertere pos-
 terit, si multū temporis, ac de verbis magis, q̃ de rebus,
 deq̃ victoria magis q̃ de veritate sollicitū teneat, quod
 vitiū, tam christianorum Theologi, q̃ gentiliū sapientes
 admodū prudentiā contrariū esse putauerūt. Proinde
 dialectices cognitionem, & Theologis non indignā, &
 doctissimo ac optimo cuiq̃ ornamēto esse existimo, dū
 modo syncera, & nō deprauata tradat, dūmodo tempe-
 & modo intra suos terminos coherceat, & nō cū literis
 cōfundat sacris, q̃niā nullū consortiū Christi & Belial,
 lucis & tenebrarū, verum non parū multos inuenies, q̃
 absq̃ deprauata illa cōcertatione, ac argutiarū fuligine,
 sanctissimā Theologiam consistere minime posse existi-
 mant. hinc est q̃d vetus testamentū a similibus negligit,
 nouū q̃si Idiotis scriptū vilipendit, Apostolorū doctri-
 na vix lectione digna putat. Hinc q̃d diuus Hieronym⁹
 tanq̃ grāmaticus contemnit, beatus Augustinus etiam
 nū ignorantiae damnat, quē dicaculi illi nec argumenta
 sua si in vitā reuerteret, intellecturū somniant, nō ppter
 rudem illam & insignē barbariem, sed quia instantiarū,
 relationū, ampliacionū, restrictionū, formalitatū, hec

Dialecti-
ces cogni-
tio digna.

ceitatū, quidditatū, & reliqua id genus portentosa voca-
 bula ignoraret. quicquid em̄ syllogismorū spinositate non
 intorquet, id penitus a Theologica eruditioe alienū pu-
 tant. atqui Apostolo & diuo Hieronymo teste sanctissi-
 ma Theologia, dialecticis nō indiget inuolucris, quę so-
 lum ambitiōis sint cōmenta, & ideo sacris intermixta, vt
 sciētia cognitu difficilior putareſ. quid igit mirū si tam i-
 epte pleriq; viuāt, cū tam inepte philosophent? quid mi-
 rū, si a litigandi cōsuetudine eam cōtrahant labem, vt in-
 ter oēs & in omnibus superiores esse cōtendant? Quid
 deniq; mirū: si cū in prophanis gentiliū studijs cōsene-
 scant, minus christianā Theologią, & recte viuendi nor-
 mam, tenere videant. Proinde Hebræos & Mathume-
 tanos assidue legē suā manibus versare, & in illa medi-
 tando operam quotidianā insummere cernimus, apud
 christianos vero nō defunt, q̄ Euāgelicę doctrine bene-
 multa, tanq̄ præstantiora, subtiliora, & vtiliora præferre
 soleāt, omnēq; Theologię vim in sola speculatione po-
 sitā esse arbitrant, quia & superna recte consyderare, in-
 ferna vero prudenter gubernare, potissimū vero Hēreti-
 corū dicipulis se obuīam ire posse iactitāt, tanq̄ Hussi-
 tana labes quotidie haud latius serpat, & magnā Bohe-
 mię & Morauię partē, non sine Christiani noīs damno
 et ignominia late occupauerit. Hēreticos igit potius ad
 verā religionē cōuertere decebat, quā christianorū famā
 tam sordidis & vitiosis verbis depeculari, vtinā minus
 quidā cōtemplarent, plus vero bene agendo proficerēt
 quādoquidē non verbis, sed operibus laus debeſ, & is
 maxime, vt Plato ait, audiendus, cuius dictis facta cōue-
 niūt. Nunc vero quādoq; adeo foeliciter speculationi in-
 cumbūt, vt post multorū annorū contemplationē, post

Nulla gēs
 magis le-
 gē suā ne-
 gligit quā
 christiana

tertij coeli peragrationē, super Donatū, vel Alexandrū
 Gallū, cōmentaria scribere haud pudeat. Non o Amici
 si quis persuasione propria, doctrinę opinionē induerit,
 aut Theologico nomine sibi ipsi dignus videbit, ideo &
 cōfestim mihi doctus, seu Theologus erit, quēadmodū
 nec sanctus, si sanctitatis opera minus p̄stiterit. equidē
 magnū qd, & multa laude p̄sequendū cenfeo, si quis ad
 tantę eruditionis fastigiū aspirare, ad tam exoptatā meā
 tam peruenire valeat, vt Theologica appellatione nō in
 dignus habeat, quādoquidem nō vulgi opinione, non
 æqualiū adulatione frigida, sed vigilijs, sudoribus, al-
 gore, inedia, imensis deniq; ac infinitis laboribus, tam p̄-
 clarū ac ingentis sapientię nomen acquiri poterit. Si
 quidē pręter grammaticā literas latinas, gręcas, & he-
 bręas callere necesse est, latinas, ne ob linguę ruditatē
 Barbarus potius q̄ Theologus esse videat. Gręcas, q̄
 niā sine illis, nec cyclicę disciplinę, nec Aristoteles ipse
 intelligi queat, vt interim quantū fidei nostrę prodesse
 valeant p̄tereā. Hebręas quia in illis, & veteris & noui
 testamenti mysteria cuncta deliteant, dein Dialectica q̄
 q̄ discat, verū syncera, & suis terminis circūscripta. Pro-
 inde si Theologo Rhetorica defuerit, haud intelligo,
 quo pacto populo christiano verba veritatis annūtiare
 valeat, si saltē vt vulgus intelligat docere, & ita affectus
 mouere velit, vt obiter aculeus in hoīm mentibus relin-
 quat. qd si indoctę plebeculę cōclusiōes, corrolaria, po-
 rismata, & reliqua dialecticę incognita vocabula, nimis
 iactanter ostentare velit, dormiat, seu penitus actio fri-
 gescat, necesse est, naturalis p̄tereā ac transnaturalis, ad
 vnguē noscenda est philosophia, verū non solū ea, quā
 Aristoteles diligētissime prosecutus est, sed & diuinior

Latine lre
 discendę.
 Gręcę.

Hebręę.
 dialectica
 discenda.
 rhetorica.

Philisica.

Platonis
philosofia.

illa, in qua sine controuersia optimus Plato palmā obtinuit, quē & Tullius philosophorū deū noīat, & diuus Augustinus ideo elegisse fateē, quoniā de vltimo hoīs sine, & de natura diuina melius cæteris philosophis dixerit, vt interim dereliquis, tam nostris, q̄ græcis sileam Theologis, q̄ oēs vno ore fatent, Christianæ religioni, maxime Platonica cōuenire Theologiā, verū illa absq̄ q̄tuor mathematicis disciplinis, Geometria scilicet, Arithmetica, Musica, & Astronomia haud pfecte intelligi poterit, q̄propter i Platonice scholæ vestibulo inscriptū fuisse memoriæ proditū est, nemo huc geometriæ exps ingrediat, igit & illæ discant, quo em pacto quis absq̄ numeris Pythagoricis, seu Platoniciis lineis, animi generationē cognoscere posset, quēadmodū ex elemētis & linea recta, in circulū flexa constituat, & p quem modū ex eodem circulo duo producti, quorū ex altero septem annexi circuli, naturæ animæ tribuant, Sed & qd Plato de primo omniū ente, & eius summa simplicitate, ac vnitāte sentiat, quēadmodūq̄ æquiuoce, q̄modo vniuoce, ens de entibus p̄dicet, scire oportet, Quid de æternis & incorporalibus substantiis, vtrū ex nō ente oīno an ex ente aliq̄ modo, & aliquo modo nō ente, pductæ sint, Quid de essentiarū incorporearū differentia, num aliqua distinctio sit in substantiis separatis, præter intellectū, Quid de formis, an formæ aliquæ sint separatae, an prorsus inseparatae, qd si separatae, vtrū per se subsistent, an in secundis animi cōceptibus positæ sint, num formæ abstractæ sint cōpositæ, Vtrum mundus ingenitus atq̄ æternus, vel genitus & fluxus, aut simul genitus, & ingenitus, & æternus, Quot motuū genera, quid de prudentia philosophet, & an p se sit, vel p accidens, de fato,

de libero arbitrio & reliquis innumeris, vt ex multis ad
 modū paucula delibem, quin & hoc scire refert, in qbus
 Plato & Aristoteles dissidere vident, quid apud Aristo
 telem materia & forma. Quid apud Platonē magnū &
 parū, & cur materiā, hoc aliquid appellarit, an prima
 vel secunda substantia potior sit, vtrū Aristoteles animā
 mortalem esse voluerit nec ne, quibus rationibus Plato
 immortalitē p̄robet, quo pacto Entelechia motui quo
 per se anima mouetur cōueniat, quid vehiculū animæ
 Plato appellarit, & an virtus atq; honestum, vel potius
 contemplandi scientia vltimus hominū finis censi de
 beat, hæc & cūcta reliqua, in quibus tanti viri, seu con
 ueniant, seu discrepent, siue in rebus naturalibus, siue
 diuinis, siue ijs quæ ad mores, siue ad differendi ratio
 nem p̄tinent, virum doctū, & Theologico noie dignū
 examissim scire decet, p̄inde historia quoq; Theologo
 haud negligenda videt, quoniam illa & libri sacri sunt
 referti, & res gestæ ac temporū omniū ratio illius serie
 recte explicant, præcipueq; is sapiens habetur, qui ex
 præteritis futurorū euentū, prudenter colligere, & gnā
 uiter præuidere nouit, Porro, si Theologus nec iure no
 stro iam diuino q̄ humano peritus erit, non video quō
 pacto diuina scite, ac sancte gubernare, vel humana so
 lenter, & legitime administrare valebit, nil igit q̄ Theos
 logica laurea se dignū arbitrat̄ ignoret, sed ita prudens
 tia, eruditione, vsu, experientia excellat, vt plane quēpiā
 exquisitæ sapientiæ & doctrinæ virū referre videatur.
 Qualis olim fuit Io. Camerarius vangionū episcopus,
 Io. Picus Mirandulanus, Bohuslaus de Hassenstein, Io.
 Leyserp̄gius, Engelhardus Funck, Io. Rays, Io. Cuno,
 memoria quorū inter beatos perpetuo cōnumere, Ex

In Phor
done.

Historia.

Ius diui
nū & hu
manum.

viuentibus vero q̄lis est Reuerēdiſſimus Princeps Car-
dinalis Gurcenſis, Io. Fran. Mirādulę dominus, Herma-
nius comes de Neuenaar. Bernardus Adelmā, Iacobus
de Bāniſſis Decanus Tridētinus, Marquardus de Stein
Sebaſtianus Sperantius, hic Babenbergensis, ille vero
Brixinēſis Præpoſitus, Bolſgangus de Tanberg Pata-
uiēſis, Erhardus Truchſes Eyſtautiēſis, Andreas Fuchs
cum fratre ſuo Iacobo Babenbergensis decanus, Io. de
Staupitz Auguſtinenſiū vicarius, Kilianus Leyb in Re-
bdorff Prior, doctrina trilinguis, Io. Macheyſen minorū
p̄uincialis miniſter, Gregorius Muffel Carmelitę pro-
uincialis, Melchior Pfintzing diui Sebaldi, Georgius
Behem ſancti Laurentij Nurenbergę Præpoſitus, Eraſ-
mus Roterodamus, Io. Speyerius, Io. Eckius, Paulus
Phrygio, Io. Oecolampadius, Eſticampianus, Io. Cocle-
us, Thomas Murner minoritanus, Vuenceſlaus Linck,
Martinus Lueder Auguſtiniani, omnes ſacrę Theolo-
gię doctores, Theodericus zobel, Io. Queſtenbergius,
Iacobus Vinphelingius, Georgius Reus Nurenberge,
Georgius Reyſt Friburgę Carthuſiani priores, Vuolſ-
gangus Volprecht Auguſtinenſiū Nurenbergę prior,
Io. Lang, Io. Fug, & ij Auguſtiniani, Io. Cæſareus, Con-
radus Pelicanus minoritanus, Benedictus Chelydoni-
us, Hieronymus Emſer, Mucianus Ruſſus, Io. Berner⁹,
Georgius Spalatinus, Thomas Venatorius, Io. Hane-
rus, & qualis tu in primis exiſtis doctiſſime mi Laurēs,
vt ex multis Pauciſſimos recenſeā, conſultoq; præterea
reliquos literarię rei proceres, q̄ ſacris initiati nō ſunt,
moribus tamen ac vitę probitate admodū excelleant,
ſuper omnia vero Theologus vitijſ oībus careat, ac vir-
tutibus cunctis abundet, ne facta doctrinę cōtraria eſſe

deprehendant, quoniam non in verbo necq; lingua, sed
opere & veritate laus omnis cōsistit. atq; non ex omni
ligno mercuri⁹ exculpi poterit, verū haud ita sentio qd
sine literatūra Ethnica christi doctrinā, mancā esse pu
tem, absit hoc, nam sapientia diuina, humanis non indi
get inuentis. ideo & absq; Platone, ac Aristotele, etiam
ad summum Theologię fastigiū viam patere certissime
scio, & planiorem sane per quā ex nostris Hieronymus,
Augustinus, Ambrosius, Hilarius, & reliqui innumeri,
ex græcis Origenes, Basilus, Nazanzenus, Athanasius
Cyrillus, ingressi sunt, nō reprehendo si quis beati Tho
mæ, vel subtilis Scoti, reliqua deniq; cunctōrū speculan
tiū scripta, vel ad vnguem calluerit, verum sacras literas
cūctis gentiliū nugis, longe anteponendas esse dūco, in
illis itaq; ingeniū exerceant Scioli, & puerilibus Isago
garū cōmentationibus inuigilare non desinant, dūmo
do pfectioribus, quos viderint excelsiora, digniora, ac
meliora eligere, non inuideant, sed potius æqui boniq;
faciant, si illos christi dei nostri euangelicā doctrinā,
Dialecticā, vetus instrumentū Phisicā, magni pauli &
Apostolorū dogmata Metaphisicā, priscorum deniq;
Theologorū scripta logicæ præferre cognouerint, vtpo
te quæ pro supbia humilitatē, p contentione æquanimi
tatem, pro inuidia Charitatē, p cunctis demū vitijs vir
tutes cūctas amplecti doceant. Eristicā & spinosā
Theologiā sibi retineant, ijs qui speculādo cœlum cō
tingere nequeunt actiuā & euangelicā relinquant.
Qua tu, vt ad te meus vertatur sermo, optime ac vene
rande Capnion, potissimum instructus, omnes iniurias
ac cōtumelias, vt christianum decet maculo feras ani
mo, quemadmodū enim qui cōtra æquitatem proximū

Sine gen
tiliū litera
tura theo
logi eua
dere pos
sunt.

suum lædūt, vir bonus haud appellari meret, ita, & vir
 fortis minime erit, q̄ res aduersas tolerare nequit, maxime
 lingue rabiem, ac imperitorū voces profanas, in pri
 mis itaq; regiū esse putato, male audire, præcipue a pal
 liatis illis mendicabilis, & quæ innata sua inuidia semet
 torquere solent, siquidem nemo vnq̄ tam absolutæ fœ
 licitatis fuit, qui malignantiū dentes & calumnias euas
 tare valuerit, nec vlla ratione fieri poterit, vt viris ma
 gnis maledici desint, nā vt de prophetis & christo deo
 nostro, tanq̄ maiori qui rebus comparet humanis sileā,
 nōne omnes viri boni ac virtute præditi, semp & vbicq;
 persecutionē perpeSSI sunt, & vt Ethnicos prætereā, qd
 Alexander præsul Alexandrinus, qui in concilio Nice
 no contra Arriū subscripsit, ab æmulis perpeSSus sit les
 gisti, qd Origenes, Cyrillus, Gregorius Nazanzenus,
 Athanasius ab Arrianis, Basilius a valente, Cyprianus
 ab inuidis, Tertulianus a clericis, Chrysostomus a mu
 liere etiā pulsus est, Boetius a Theoderico interfectus,
 diuus Hieronymus & Aurelius Augustinus, nunq̄ im
 proborū caruere morsibus, ergo igit̄ generosissime Reu
 chlin tu ne cede malis sed contra audentior ito, deo em̄
 dignus es vsus, in quo experiet̄ quid pati posses. siquis
 dem nil tibi prodesset laudari ab illis, quibus placere pe
 ccātū est. si hominibus placerem Apostolus inquit, chri
 sti seruus nō essem, nulla maiori laude affici poteras, q̄
 tam improbe culpari, vsq; ad tempus scriptū est sustine
 bīt patiens & postea redditio iocūditatis, nil deerat qd
 Laus Ca virtutū tuarū cumulo accedere posset, maximis honori
 pnionis. bus funct⁹ eras, eam vitā exegeras quā optimus quisq;
 etiam votis expetere deberet, in te natura oēs vires suas
 cōtulerat, eruditione vbertim excellueras, literis latinis

ornamento fueras, græcas ferme primus Germaniæ in-
tuleras, Hebræas non absq; singulari industria, & ingen-
ti admiratione didiceras, foelicissimi ingenij tui q̃plu-
rima, sed nō vulgaria monimenta reliqueras, tam nume-
rosis igif artibus, ac supra captū cogitationibus arduis,
cursum cōpleueras, ac solū hoc deerat, vt aduersitate ali-
qua insigni, animi tui magnitudo p̃baref, ac tanq̃ aurū
igni examinaref, en occasio tibi oblata est egregia, qua
fortitudinis, cōstantię, ac p̃bitatis tuæ specimē singulare
præbere posses. illā igif benigne amplectere, ac æquas-
nimiter & patiēter aduersitates tuas sustine, maxime ve-
ro linguæ violentiā, ac verborū temeritatē, quæ nil ali-
ud q̃ scelerati animi indicia & testimonia existūt. Siqui
dē insimulari quis innocens pōt, reuinci nisi nocens nō
potest, magnumq; exemplū nisi mala fortuna nō inue-
nit, ac solū eum quē diligit deus corripit, & castigat o-
mnem filiū quem recipit, nisi certares minime coronam
reportares, quis enim sanctorū sine tribulatione corona-
tus est: aut quis vnq̃ tam absolute foelicitatis extitit (si ta-
mē foelicitas aliqua rebus humanis inesse potest) vt vitā
sine miseria, calamitatibus, erumnis, aut saltem aduersis-
tatibus quibuscūq; exegerit: q̃d si quā indigna & nephan-
da ego q̃q; ab æmulis ptulerim, recensere deberē, ante
diē clauso cōponet vesper olympo, verū diuina benigni-
tas, me hucusq; ab inimicorū insidijs tutum reddidit, ac
ex ore leonis & draconis animā meam cū iam minimo
minus interiret q̃ sepissime eripuit, laudabilis vero tole-
rantia, qua ferme obcallui, & qua nil in hominibus pre-
stantius aut cōmodius reperiri poterit, omnes aduersi-
tates æquanimiter ferre docuit, pariter & tu exuperan-
tissime Reuchlyn, sup dominū curam tuā iacta, & ipse

Cōclusio

te enutriet, ac causam tuā discernet. nemo em̃ qui domi
no credidit derelictus est, & nemo qui in eum sperauit
confusus est, qui nisi tecū fuisset tot aduersitatibus resis
tere minime potuisses, sed patientiā Iob audiuisti, & fi
nē domini cōspexisti, q̃ est benedictus ī secula. Proinde
qd̃ Zoilis nostris, ob tam impudentē & multifariā vera
bigerationē imprecemur, num superiorū & inferiorum
gratiā malam; num vt species mortuorū, & quicq̃d ma
niū ac laruarum vbiq̃ est, semp obuias habeant; omnia
noctū occurfacula, omnia bustorum formidamina, om
nia sepulchrorū (vt ille ait) terriculamenta, num haud
tolerandā foeminei sexus indignationem; num magni
dei, num prophetarū maledictiones vniuersas; num eo
rū instar, vt erubescant, & in æternum ingemiscant; mi
nime gentium, absit em̃ vt & nos sub christiani nomi
nis pretextu Iudaizare, aut veteratorū quorundam p̃
fectissimi discipuli esse videamur, sed qd̃ precemur; scis
licet vt conuertantē & viuant, saniolem mentē induant,
iram comprimant, linguā & affectus refrenare discant,
meliores laceffere haud pergant, malitiā, arrogantia,
inuidiam, cū reliquis vitijs cunctis longe arceant, igno
rantiam deponant, animū optimis disciplinis excolant,
Euangelicę veritati sedulo inhereant, Paulinæ & prisco
rum Theologorū doctrinæ rectam operam impendāt,
a Sophistica garrulitate desinant, verbis & operibus le
gitime philosophari assuescāt, maledicere & malefacere
penitus dediscant, deniq̃ omnē malitiā abiciāt, virtu
temq̃ adeo amplectentē, vt eam sanctitatē & innocentia
am, quā verbis, moribus, victu & vestitu, coram homi
nibus referre videntē, etiam in conspectu altissimi, plane
operibus, & re ipsa præstare valeant. Cæterum ne iam

epistola fabulam ipsam prolixitate sua exuperet, ad te
mi Lautens noster redeat sermo. ego cum animi laxan-
di gratia Luciani Piscatorem plegissem, ac is pbelle nos-
tri capnionis negotio conuenire videret, pretiū operi
haud defuturum putauī, si eum in latinam linguam cōs-
uertissem. Cum vero conatus inter tot negotia, vtcuncq;
successisset, potissimū tibi, nascutissimi hominis sales dis-
caui, Cum quia vetus amicitia, olim Romæ contracta,
cum magno tibi intercedit Reuchlyno, cuius doluisti
sæpe dolore, tum quia officijs, & amorī tuo, studiorum
meorū partem haud tenuē deberi existimem, Equidem
natura rerum parens, cum vires suas experiri, ac quid
efficere posset, in te vno ostendere vellet, præter ingenij
foelicitatem, & eruditionis copiam, ea te donauit huma-
nitate, ea ornauit comitate, vt nil tibi esset iucundius, nil
exoptabilius, quā si ea, quæ sub mercede & multis didis-
ceras sudoribus, amicos tuos gratis docere posses, hinc
est, quod haud parum multa, quæ antea ignorabam tā
i Astronomia & Mathematicis disciplinis, quā secretio-
ri philosophia (non de superstitiosa sed sancta loquor) ar-
te medendi, ac marcialiū tormentorū vsu a te pceperim.
siquidē, haud secus bellī q̄ pacis artes egregie calles. vt
pote qui, vi. Alexandri machinarū quondam præfectus
fueris. sed vtinā cum tam innumerata doctrina sis præ-
ditus, vt nil te, siue in diuinis, siue humanis literis fugi-
at, longa rerū experientia admodum excelleas, Græca
& latina facundia ita polleas, vt nemo tibi ætate nostra
præferri possit, plus cōmuni studiosorum vtilitati cōsu-
lere, magis posteritatis curā gerere velis, quandoquidē
in literario delitescere otio, ac tibi ipsi potius viuere, quā
instar Bilibaldi nescio cuius Criticorum subire censurā,

tutius arbitraris, Sed vtrum id laudabilius, non præsen-
tis est discussionis. Proinde optime Laurens, nugacissi-
mi Luciani, nõ penitus nugaces suscipe nugæ, ac eum
cũ genio indulgere, ac frontem exporrigere volueris, in
manus fumes, siquidem & si, lepore, iocis, ac salibus, vni-
diq; sit refertus, vafer tamen vitia tangit, & admissus

horatius.

circum præcordia ludit. Vale foelix mi suauissime
ac ornatissime Laurens, ac Capnionem nos-
trum, & me amare non desinas, Salutat te
Stabius noster, qui a Cæsare reuersus in
choato operi feruenter incumbit.

Ex Aedibus nostris tertio ka-
lendas Septembris, Anno
redemptionis nostræ.

M. D. XVII.

• •

τῶν γὰρ ὑβριζόντων ἡ θρασύτης κόλασις.

LVCIANI PISCATOR SEV
REVIVISCENTES.

Socrates

INiſce, inſiſce lapides crebros execrandū in hunc
proiſce glebas, adſiſce teſtas, percute fuſtibus ca-
lumniatorē, vide ſis ne effugiat, & tu Plato iacſta,
& tu Chryſippe, tu quoq; agite, omnes pariter in
illum obarmemur.

Pera vt reddat opem peræ, baculusq; bacillo,
Siquidem cōmunis eſt hoſtis, nec quiſpiam e nobis exi-
ſtit quem non iniuria affecerit, tu vero o Diogenes, ſi
vnq; alias, præcipue nunc baculo vttere, non deſinas, di-
gnas conuiſciator pœnas luat, quid hoc rei eſt? numquid
Ariſtippe deſeſſi eſtis? atqui minime oportebat,
Eſte Cati, atq; acris nemo non immemor iræ.

Ariſtoteles, accelera, quin propius accede, bene habet
capta eſt fera, deprehenſus ne es ſclerate? porro confe-
ſſim intelliges quos nam viros maledictis tuis laceſſie-
ris, verum quale nam fatum ipſum manebit? ſiquidem
varium quoddam mortis excogitabimus genus, crude-
litate cuius omnes exaciari valeamus, etem æquum eſt,
ſepties eū ſingulis nobis morte pœnas expēdere, PLA-
TO mihi quidem per louem erutis oculis, abſciſaq; lin-
gua, cruci ſuffigendus videtur, prius tamen flagris ce-
ſus, Tibi vero Empedocles quid? EMPEDOCLES, in
Ethnæ crateras præcipitandus, vt meliores conuiſſis in-
ceſſandos haud eſſe addiſcat, PLATO, quinimo opti-
mū eſſet, ſi Penthei vel Orphei inſtar inter petras dilas-
niatus inueniretur, ita vt particulam vnusquiſq; digre-
diens ſectū auferre poſſet. LVCIANVS, minime, ve-
rū mihi parcatis obſecro. SOCRATES, arcūſius aſtrins-
ge, amplius nō dimitteris nū qd Homerus dicat vides,

Non est tuta fides hominum genericq; leonum
LVCIA. atqui & ego quoq; per Homerū vos oro, for-
sitā em̄ illius reueremini carmina, meq; versus conne-
ctentem haud spernetis.

Me viuū capite haud hominem prauū, hāc quoq; dona
Suscipite, æsq; aurum quæ curant & sapientes.

PLATO. verum neq; nobis aduersum te Homérica de
erit responsio, audi igitur.

Nec mihi mente fugam tu persuadere valebis,

Postq̄ te teneo, & licet aurea verba loquaris.

LVCIA. Hei malorū, siquidem spes maxima Home-
rus, nos frustratur, ad Euripidem igit̄ mihi confugiens
dū erit, siquidem ille me forsitan saluabit

Ne supplicem interficite, haud fas occidere est.

PLATO. Atqui nunquid & hāc sunt Euripidis?

Scelesti qui patrarunt mala decet pati.

LVCIA. Igitur iuxta verba hāc me interficietis?

PLATO. Recte per louem, inquit em̄ ille idem, Effre-
nioris & ex legis demētis extremū infœlicitas occupat.

LVCI. Proinde quoniā omnino me interficere decre-
uistis, nullumq; mihi restet effugium, Agite, saltem hoc
mihi indicate, qui nā estis, quæue tam intoleranda a no-
bis p̄pelli sitis, vt tam intoleranter irascamini, ac me mor-
tis causa ceperitis, PLATO, quibus nos affeceris cōtu-
melijs, a teipso sceleratissime pquire, belluliscq; illis tuis
sermonibus, in qbus philosophiā ipsam cōuicijs lacessu-
uisti, erga nosq; iniurius fuisti, cū tanq̄ ex conciliabulis,
viros sapientes præconio diuulgares, & quod maximū
est, liberos, q̄propter indignatione moti, p̄pter te emer-
simus, ac tantisper inferos dereliquimus, Chrysippus iste,
& Epicurus, Ego q̄q; Plato, & Aristoteles ille, silenq;

hic Pythagoras, Nec nō Diogenes, omnes deniqꝫ quos
sermonibus tuis infamasti. LVCIA. respirauī, siquidem
nō me interficietis, si intellexeritis quali nam ego erga
vos extiterim, quapropter lapides abijcite, quin potius
reseruate, nam cōtra meritos vsui erūt. PLATO. nuga-
ris, te etē hodie perire necesse est, iamqꝫ adeo ob per-
petrata scelera, lapideum indues amictum. LVCIA. atqui
viri optimi, quem solū ex omnibus laudare oportebat,
familiarē vestrum, beniuolū, & cōuenientē, quin si plo
qui molestū nō est, studiorum vestrorū procuratorē, vt
intelligatis, interficietis, si me occideritis, qui tot ppter
vos labores exanclauī, videte igit ne instar philosopho
rum qui nunc sunt agatis, vt ingrati, iracundi, ac perfidi
erga virū beneficū videamini. PLATO. proh impude-
tiā, nunquid tibi ob conuicia gratias debemus? vere hic
cum mancipijs sibi rem esse existimat, quandoquidē ob
tantas iniurias, verborūqꝫ debacchationē, beneficia nos
bis enumerare conat. LVCIA. vbi nam ego, vel quando
vos iniuria affeci, qui semper philosophiam admiratus,
ac vosipsum summis extuli laudibus, cum sermonibus
quoqꝫ a vobis derelictis assidue conuersatus sum, quin
& hæc ipsa quę proloquor, vnde quā a vobis accepi, ac
instar apiculæ decerpens, homibus ostendo: at illi lau-
dant, ac vniuscuiusqꝫ florē, vnde, a quo, & quēadmodū
collegerim agnoscūt, meqꝫ oratione ob florigeram hāc
messem cōmendant, sed verius vosipsum, ac prata vestra
amoenissima, qui tam varia & versicoloria pduxistis, ex
tollunt, quæ si quis recte secernere, cōnectere, ac cōcin-
nare nouerit, ita vt minime alterum ab altero discrepet,
nunquid cum tam egregie quis a vobis affectus fuerit,
obloqui conabitur viris benefactoribus, quorū gratia

existimationis alicuius esse reputat; ni eiusdē sit naturæ
cuius & Thamyris vel Euritus, ita vel musas, a quibus
canendī normā accepit, canendo, vel Apollinem iacula
tionis præceptorē, iaculando prouocare audeat. PLA.
verum generose, hæc oīa Rhetorū more, ac maxime re
bus cōtraria ptulisti, siquidem pteruiorē tuam ostendūt
audaciā, manifestamq; præ se ferunt iniustitiā, ac ingra
titudinem, si cū a nobis, vt ipse fateris, iacula acceperis,
ea cōtra nos iaculatus es, hunc vnū scopum obseruans,
vt nos omnes cōuicijs lacefferes, talem siquidē a te cōse
quimur gratiā, quoniam prata illa florida tibi referauim
us, nec vt decerperes, sinuq; repleta discederes inhi
buimus, ideo maxime ob hanc noxam mori dignus es
LVCIA, videte, irę aures præbetis, & quæ iusta sunt
minime cōsideratis, ego vero me nunq; in Platonis, vel
Chrysippi, seu Aristotelis, aut reliquorū vestri ordinis
irā incidere posse existimassem, sed longe ab illis mihi
distare videmini, verū o admirandi, ne indemnātū, cau
saq; non cognita me interficiatis, quis & id vos deceat,
ne vehementia, ac manifesta violentia grassari videamini,
ni, iure scilicet, cōtrouersias dissoluere, rōnes dantes par
riter & accipiētes, iudicem eligere, meq; vel vna omnes
accusare, aut q; oīm vice id agat eligere, Ego vero obie
ctis rñdere sum paratus, & si aliqua in re iniurius esse cō
uictus fuero, ac ita de me statuerit iudiciū, merita expen
dam supplicia, vosq; violentū nil ppetrabitis, si vero cri
mina diluere videbor, ac infons & ab omni culpa alie
nus esse inueniar, me iudices dimittēt, vos vero in eos q;
vos deceperūt, ac cōtra nos instigarunt, irā conuertetis
PLATO, hoc illud est, equū in campū vt iudices elude
re queas, educere conaris, siquidem te Rhetorē, & cau

iudicem vehementem. In orationibusq; admodū callidū
 esse dicunt. Proinde quem nā iudicem fieri cupis? quē
 muneribus vt pro te sententiā ferat (qualia iniusta mul-
 ta ppetrare consueuistis) corrumpere haud valeas. LV-
 CIA. confidite, huius enim rei gratia, nullum arbitrum
 suspectū, vel ancipitem, seu qui pro me iniuste calculū
 ferat, mihi euenire desydero, & vt certius id cognoscere
 possitis, Ego philosophiam ipsam vna vobiscū iudicem
 eligo. PLATO. at quisnam accusabit si nos iudicaueris-
 mus? LV CIA. vosmetipsi accusate & iudicate, neq; em̃
 illud timeo, quoniā tam iusta antecello causa, tamq; lu-
 culēter & abunde me responsurū cōfido. PLATO. qd
 faciemus o Pythagora & Socrates? nam vir iste quoniā
 iudicio experiri dignū ducit, haud absurde prouocare
 videtur. SOCRATES. quid vero aliud q̃ vt ad iudici-
 um pergamus, assumptaq; philosophia, quid nam res-
 ponsurus sit audiamus. nam absq; cognitione quid co-
 nari, nō ad nos, sed potius ad viros quosdā iracundos,
 & qui iustitiam in manibus sitam continent, spectare vi-
 det, præbebimus em̃ occasionē obloqui volentibus, si
 virū lapidabimus, nec pro se respondere promitemus,
 & hæc nosmetipsi iustitię valedicentes, p̃inde qd Anito
 & Melito accusatoribus meis, vel qui me tū damnarunt
 iudiciis, respondebo, si hic inauditus occubuerit, & a-
 quæ omnino compos non fuerit? PLATO. recte o So-
 crates admones, ad philosophiam igit̃ pergamus, & illa
 quidē dī iudicet, nos vero quicquid statuerit amplectes-
 mur. LV CIA. Euge viri sapientissimi, meliora hæc & iu-
 stiora, lapides vero vt dicebā seruate, siquidē paulopost
 in iudicio indigebitis. verū vbi nam philosophiā quis
 inueniet? vbi enim habitet non noui, q̃uis longo circū-

Oratores
 ad aq̃ mē-
 surā pora-
 bant.

errauerim tempe, domū vt eam conuenire possem que-
rens, inde in quosdā, vilibus amictos vestibus, barbasq;
pmillas gestantes incidi, qui cum ad eandem se pergere
assererēt, eos scire existimans, interrogauī. at illi, quoniā
me longe plus ignari essent, ne de ignorantia redargui
possent, vel omnino nil respondebant, vel ianuam aliā
pro aliā ostendebant. ego vero in hūc vsq; diem, domū
reperire haud quīuī. Sepius vero ipse suspicans, vel du-
ctore quopiam, ad quasdā ianuas perueni, certissime tū
inuenisse sperans, a multitudine ingredientium & egre-
dientū coniecturam sumens, q; omnes seueritatem quā
dā prae se ferebant, forma erant decora, vultu vero me-
ditabundi. hosce insecutus, & ipse quoq; sum ingressus:
ibi viraginem conspexi quandā, non incuriose, sordide,
vel incōcinne excultam, verū quam primū deprehens-
di, eam dependulos cincinnos minime ornādo negligē-
re, vestitusq; cultū studiose affectare, & quāuis tam exq-
sitis mundicijs ornata esset, cultū tamen decoris gratia
dissimulare nitebat, apparebat & fucus quidam, leno-
ciniumq;, & verba perq; meretritia. ab amatoribus vero
laudata, admodū gaudebat, & si quis aliquid dedisset,
auide suscipiebat. opulentiōres quoq; iuxta se locabat,
amatores aut inopes nec aspicere dignabatur. Sepius

Ceramic⁹ quoq; cum se casu denudasset, torques aureas, anguillis
locus A: crassiores conspiciebam. hāc cū vidissem, confestim ad
thenis ubi pedes sum cōuersus, oppido q̄ miseratiōe cōmotus, ob
q; in bello infelices illos nō naribus, sed barbis ad illā pertractos,
ceciderāt ac Ixionis instar, p Iunone Idolo congregientes. PLA.
sepeliebāt hāc quidem recte dixisti, nō em̄ manifestum nec cūctis
A uarieta notum est hostium, atq; haud necesse erit ad illius acces-
te pictura dere domū, hīc em̄ in Ceramico ipsam opperiemur, illa
rū pocil⁹

vero, iam aderit, ex Academia reuertens, vt etiā in Pœ-
 cilo obambulet, id enim quotidie facere cōsueuit. quin
 potius iam p̄sto est, vides ne ex effigie decorē, mansue-
 tudinem ex aspectu, ipsam vero cogitabundam placide
 incedere? LV CIA. multas effigie, incessu, & vestitu si-
 miles video, atqui inter has omnes solū vna vera est phi-
 losophia. PLATO. recte loqueris, verū quæ nam sit cū
 solum loqui cōeperit ostendet. PHILOSO. Pape cur
 Plato, Chrysippus quoq̃, & Aristoteles, nec nō reliqui
 omnes, ipsa mea disciplinarū capita apud superos? Cur
 rursus in vitam? ecquis vos ex inferis læsit, iracūdis simi-
 les estis. quisnā hic existit? quē comprehensum ducitis?
 nūquid fur est? seu homicida? vel sacrilegus? PLATO.
 ita p̄ louem o philosophia, & omnīū sacrilegorū inquis-
 natissimus, qui te sanctissimā maledictis incesse cona-
 tus est, pariterq̃ nos omnes, quotquot abs te quippiā
 didicimus, ac posteris vtendū dereliquimus. PHILO.
 itaq̃ maledicente quopiā indignamini? cum sciatis quæ
 nam ego a comœdia in Dionysijs audire soleo, attamen
 ipsam amicā esse duco, neq̃ in ius voco, seu accedens in-
 cuso, verū cōuenientia, & festo cōgruentia ludere p̄mit-
 to. noui em̄ quod nil ob scommata reddiſ deterius, sed
 ecōtra quodcūq̃ bonū existit, tanq̃ aurum cū erutum
 inciditur, clarius relucet, sitq̃ splendidius. at vos nescio
 quemadmodū iracundia, ac indignatione accensi estis?
 p̄inde cur eū strangulatis? PLATO. vnū hunc postu-
 lantes diem, cōtra illum emerſimus, vt ob cōmissa male-
 facta dignas persoluat pœnas. Fama etem̄ cognouimus
 qualia contra nos in vulgus sparserit. PHILO. igit̃ eum
 indemnātū ac inauditum interficietis? atqui dicere quid
 velle videſ, PLATO. minime, verū negotiū omne tibi

diā⁹ por-
 tic⁹, nā ibi
 bella uari-
 a q̃ atheni-
 enses ad
 uersus ho-
 stes gesse-
 rant de p̄-
 sta erant
 meminit
 Pausanis
 as.

cōmitteremus, vt cognita causa quicquid vifum fuerit ftatu
as, PHILOS. Quid tu ais? LVCIA, hoc idem o Hera
philosophia, quādoquidē sola veritatem inuenire potis
es, vix enim multis obtinui precibus, vt tibi causa dele
garef. PLATO, nūc o execrande, ipfam dominā appel
las, pauloante vero rem eſſe turpiſſimam philoſophiā
aſſerebas, cū in tanto theatro, etiā p duobus obulis vnū
quēq; ſingulatim venalē pponeres, meminifti ne ſermo
num? PHILO, atq; videre ne non philoſophiā iſte, verū
præſtigiatōres viros, ſub veſtri nominis obtentu multa
ac ſœda cōmittentes maledictis inſectatus ſit. LVCIA,

loc⁹ athe
nis vbi O
reſtes cau
ſa dixit &
vbi q̄ ad
rēpu. ſpēs
etabant ſe
ueriſſime
adminiſ
trabant.

Quā primū cognofces, ſi ſaltem rēſpondentē audire ve
lis, tantūmodo ad Arium abeamus pagum, ſeu potius
in arcem ipſam, vt tanq̄ ex ſpecula cuncta pariter quæ
in vrbe ſunt manifeſte pateant. PHILO, at vos o amice
in Pœcilo tantisper deambuletis porticu, adero etem q̄
primū diſiudicatum fuerit. LVCIA, Quæ nam o philo
ſophia hæ ſunt? nam & ipſe admodū ornata eſſe viden
tur. PHILO, virilis hæc virtus ipſa, illa vero modeſtia,
penes quā iuſtitia, at anteſignana diſciplina, dubio vero
colore, & vix apparens illa, veritas eſt. LVCIA, non vi
deo quā nam dicis. PHILO, nonne inornatā illam cer
nis, nudā inq; ſubterfugientē ſemper ac ſubterlabentē?
LVCIA, vix nūc tandem cerno, verū cur & non has du
cis? vt penitus repleatur cōfeſſus, ſiquidē veritatem, &
patrociniū ad iudiciū pariter aſcendere volo. PHILO,
recte p louem, ſequimini igit̄ & vos, nō em difficile erit
vnicum iudicare iudiciū, præcipue cum de noſtris agef
VERITAS, abite vos, nil enim mea refert ea audire,
quæ pridem qualia ſint noui. LVCIA, verum o veritas,
vt iudicio adſis, ac ſingula diligenter exquiras, maxime

nostra interest. PHIL O. nūquid famulicium hoc, mihi
 admodū beniuolum deducā? LVCIA. valde quidem
 & quēcunq; volueris. PHIL O. Segmini o ingenuitas
 loquendiq; libertas, yt miserū hunc homuncionē ama-
 torem nostrū, ac nullo prætectu iusto periclitantem, sal-
 uare possimus. at tu Elenche illic remane. LVCIAN.
 minime o Hera, quin ille quoq; veniat, & si quis alius,
 haud em̄ cum fortuitis necesse est me depugnare feris,
 verū cum arrogantibus difficillimeq; redargutionis ho-
 minibus, & qui semp effugia quædam inueniant, ita vt
 necessarius sit Elenchus. PHIL O. igit̄ & admodū neces-
 sarius, melius si & demonstrationē tecū assumas. VE.
 Segmini omnes, quandoquidē ad iudiciū necessarij vi-
 demini. ARISTO. Cernis ne o Philosophia? quemad-
 modū propter nos veritati subblandi? PHIL OSO. nū
 quid o Plato, Chrysippe, & Aristoteles, veremini ne sui
 causa cū veritas sit mentia? PLATO. non hoc, sed ad-
 modū callidus est, & blandiculus, ita vt illi persuadere
 posset. PHIL O. Confidite, nil iniqui, cū iustitia hæc ad-
 sit, fieri poterit, abeamus igit̄, verē dic mihi tu, quod tibi
 nomen est? LVCIA. mihi, Parrisiades, Alethionis Elen-
 xiclei. PHIL O. Patria vero quæ nam? LVCIA. Syria o
 Philosophia, iuxta Euphratem. Sed quid hoc est? noui
 em̄ quosdam ex his meis aduersarijs, non minus q̄ ego
 sim, barbaros genere, moribus vero, & disciplina, non
 Solenses, vel Cyprios, seu Babylonios, aut Stagiritas.
 Siquidem quantū ad te ptinet, nil refert, si quis voce sit
 barbarus, dūmodo iuste ac recte sentire videat. PHIL.
 bene dicis. verū & hoc quero, quam nam artem nostis?
 quoniā & id scire decet. LVCIA. arrogantia sum osor,
 & veritatis osor, & mendacij osor, & insolentia osor,

audax lo-
 cutor uer-
 ridici glo-
 riosi redar-
 gutoris si-
 lius.

omnesq; eiusmodi coinquinatorū hoīm odi species, sunt
em vt nosti perq; multæ. PHILOS. Hercules, odij ple
nam exeres artem. LVCIA. recte dicis. certis etem q
bus nam odio sim, & quemadmodū propter eā pericli
tor. verū & contrariam admodū probe noui artem, eā
inquā quæ ab amare exordiū sumit, sum enim veritatis
amator, & honesti amator, et synceritatis amator, ac oīm
quæ ad amare spectare vident, verum pauci admodum
hac arte sunt digni. Qui vero ex aduerso sunt cōstituti,
ac odio magis familiares infiniti, piclitor igit illā quidē
ob segniciem iā dediscere, hanc vero etiā nimīū callere
PHILO. atq; haud oportebat. eiusdē em ferunt esse & il
la, & ista. ita vt indiuisibilis sit ars. vnica etenim est, quīs
binæ esse videant. LVCIA. melius tu hæc o Philoso
phia nosti, meum vero ita se habet, vt prauos odio ha
bere, bonos aut laudare & amare cōsueuerim. PHILO.
Age, quo oportebat iā deuenimus. hic in Mineræ ius
dicabim⁹ vestibulo, Heus sacerdos, dispone sedilia, nos
interim deā adorabimus. LVCIA. obsecro Pallas, con
tra arrogantes mihi auxiliū ferto, ac recordare, quanta
ipsoꝝ periuria quotidie audis, sola em tanq; speculatrix
q̄ ppetrant vides, nūc tempus illos vliscendi adest, si ve
ro me victū cernes, nigrosq; supare, tuū adijce calculū,
meq; saluato. PHILO. Agite iam consedimus, vestras
parati audire querelas, vos vero ex omnibus quempīā
eligatis, q̄ egregie accusare, ac redarguere nouerit, quā
doquidē impossibile est vos omnes pariter loqui. Tu
aut Parrisiades dehinc respondebis. REVIVISCEN.
Quis igit enobis, vt potissimū hanc agat causam. idoz
neus erit: tua o Plato excellens prudentia est admirāda
eloquētia vero redundās, & Attico lepore referta, flexa

anima, & venusta, cognitio aut, ac diligentia, nec nō tem-
pestiua demonstrationū inductio, hæc oia copiose tibi
adsunt. quapropter accusationē suscipe, & pro cūctis q̄
digna sunt eloquere, ac oim illorū nūc reminiscaris, & in
hoc vnū cōfer, si qd aduersus Gorgiā, aut Polū, seu Pro-
dicū, vel Hippīā a te dictū est, vehementior hic existit.
expedi igiŕ ironias, & sales, copiosasq; illas & iocundas
comitates. quin si videbit, nōnūq; exuperes, vt magnus
Iuppiter alatū impellat currū, ac indignatiōe moneat, ni
ille debitas expendat pœnas. PLA. minime, sed vehes-
mentiorē quendā eligamus, Diogenē hūc, vel Antisthe-
nē, aut Cratetē, seu te Chrysippe, nō em̄ elegantia ppos-
ita in præsentī, nec cōscribendī acrimonia est tempus,
sed redargutionis cuiusdā, ac iudicialis exercitationis.
Rhetor em̄ est Parrisiades. DIO. pinde ego ipse accusa-
bo, non em̄ sermonibus nimīū longis opus est arbitror,
accedit qd præ cūctis reliquis iniuria sim affectus, pau-
loante p̄tio duorum obulorū, præconis voce venalis ex-
positus. PLA. Diogenes o Philosophia, pro cunctis lo-
quendi p̄uintiā subibit. verū o generose memineris, te
accusatione ista non solū rem tuā, sed cōmunē agere. si
em̄ inuicem in quibusdā discrepamus, tu id nūc minime
scruteris, nec quis rectius sentiat ingreŕe curabis, sed ob
hoc solū, quoniā Philosophia ipsa iniuria sit affecta, ac
male in Parrisiadis audierit sermonibus, indigneris. opi-
niones vero, in qbus dissidere videmur, omitte, p̄ ea re
quæ oibus cōmunis est digladiare. vide sis, te solū præ-
posuimus, ac nunc in te cuncta nostra periclitant, vt vel
maxime sincera videant, vel talia, qualia ille designauit
esse credant. DIOGEN. Confidite, nihil prætermittes-
mus, pro oibus verba faciam. proinde, & si Philosophia

Horologium.

sermōnibus cōmota, natura eīm mansueta ac mītis est, ipsum absolūere statuerit, nō tamen mea dēerūt, illi eīm quod baculos haud frustra geramus ostendā. PHILO. minime hoc, verū potius sermone. satius eīm lingua, q̄ li gno, rem agere, ne igit̄ cuncteris. iam eīm effusa est aqua conciliūq; in te oculos cōiecit. LV. at reliqui quoq; o Philosophia cōsīdeant, ac vobiscū dījudicent. Diogenes vero solus accuset. PHI. verū nunqd vereris ne cōtra te calculū ferant? LV. minime. plures eīm superare volo. PHILO. generosa hęc tua, desedete igit̄, tu vero Diogenes loquere. DIOGE. Quales nam circa vitam o Philosophia, viri extiterimus, tute optime nosti, verbisq; minime indiget, nam vt de me sileam, quis nā ignorat quanta bona Pythagoras iste, & Plato, & Aristoteles, & Chrysippus, reliqui deniq; in vitā humanę vsum cōtulerint? verū quibus nam cōtumelijs, quāuis tales extiterimus, scelestissimus hic Parrisiades nos lacefferit, iā dicere pergam. Cum eīm Rhetor vt aiunt fuisset, derelictō foro ac illius existimatione, quicqd vehementię ac oratorij vīgoris consecutus est, vnīuerso illo contra nos se instruens, nō desinit maledictis insectari, pręstigiatores ac deceptores subīde vocās, multitudinēq; vt nos derideat & cōtemnat, tanq̄ nullius simus momēti, psuadet quinimo multorū iam odium nō in nos solū, sed contra te q̄q; a philosophia fuscitauit, potissima etiam tua, mendacia ac nugas appellans, & quę nos edocuisti, subnatione incessens, ita vt a spectātoribus laudeat, ac non vulgariter illi applaudeat, nos vero intolerandis afficiamus iniurijs. vulgus siquidē eiusce vt plurimū est naturę, vt cū res cauillatione ac maledicētia agat, gaudeat, pręcipue, cū ea quę absolutissima esse vident, mordicus

arripiunt, quemadmodū olīm gaudebat, cū Aristophanes, & Eupolis, irrisionis gratia, Socratē hunc in scenā introducerēt, Comœdialq; absurdas quasdā de illo cōmentarent. Et illi quidē contra virū vnū talia sunt ausi, & in dionysijs, cum id facere concessum esset, Scōmatq; pars quædam festiuitatis viderent, forsitanq; deus, cū lepidus quispiā esset, delectaret. at iste deliberate, ac multo studio instructus, in optimos quosq; inuectus est librū enim ingentem blasphemijs quibusdam refertum cōscripsit, magnaq; voce Platoni, Pythagoræ, Aristoteli huic, Chrysippo illi, mihi, omnibus deniq; maledicit, cū id nec festiuitas pmittat, nec priuatim aliqua in re a nobis lesus fuerit. parcendū enim sibi foret, si talīa iniuriā repellendo, nō inferendo ageret. & quod oīm grauissimū existit, sub tui noīs prætectu, talia o philosophia facere audet, nec nō eodem conatu, dialogo familiari nostro auxiliatore, et mimo cōtra nos uti, quinetiā Menippo viro nobis amico psuasit, vt q̄ plurimū in comicis illis cauillis sibi assistat, qui solus non adest, neq; nobiscū prodita societate, accusat, pro quibus oibus pœnas lueret est dignus. Quid em̄ cōtra hæc dicere posset, cū exactissima quoq; coram tot testibus carpere ausus fuit, in quorum vtilitatē hoc quoq; redundabit, si ipsum pœna affectū spectauerint, nemo enim de hinc philosophiam tam facile cōtemnere audebit. proinde in hac re quietē agere, & iniuriantē tolerare, nō modestiæ, sed extremæ ignauitiæ & amentitiæ indicium censendū esset. Cæterū postrema cui nā ferenda sunt? Siquidē nos tanq̄ mancipia in venaliciū deducens, ac p̄conis vt aiunt voce diuendit, nōnullos p̄tio ingenti, quosdā mina Attica, me vero scelestissimus ille, obulis duobus, ita vt circūstantibus

verte Ho-
rologiū.

risum moueret. eam ob causam indignatione perciti, in
illū manus inieciimus, teq; rogamus vt nos turpissimis
affectos iniurijs vlciscaris. **REVIVISCENTES.** Eu-
ge o Diogenes, p cunctis vt decebat egregie perorasti.
PHILO. desinite inuicē laudare, infunde responsuro, tu
vero Parrisiades dicere pgas, nunc em̄ tibi aqua defluit,
ne igit cuncteris. **PARRISIADES.** non omnia mea o
philosophia, in accusatione sua Diogenes recēsuit, verū
magna ex parte, quæ difficiliora erāt, nescio qua ratione
ductus prætermisit. tantū vero aberit, vt me illa minus
dixisse negē, vel præmeditatā excusationem quandā p-
tendam, vt si qua ille idem reticuit, vel ego antea haud
ptulerim, nūc vel præcipue expedire videar. ita em̄ in-
telliges, quos nā arrogantes & prestigiatores appellans
diuulgauerim, aut maledictis meis lacefferim, proinde
hoc solū mihi cōsiderate, nunqd in cunctis veritatē dixe-
ro. qd si blasphemī, vel asperi quid in se oratio habere vi-
debit, nō me redarguendū, sed rectius vt arbitror illos,
qui talia cōmittunt, accusandos esse puto. Ego siquidē
cōfestim ac pcepissem, quantis incōmodis rhetores de-
grauari necessum esset, deceptionibus scilicet, mēdacijs
temeritate, clamore, pressionibus, infinitis deniq; alijs,
hæc quidē vt decebat cūcta declinaui, ad tuāq; o philo-
sophia bona aspirans, quantum mihi vitæ adhuc reliqui
esset, tanq̄ ex fluctuatione ac tempestate, in tranquillū
quendā subiens portū, sub tua ptectione viuere expete-
bam. ac posteaq̄ ad vestra tantūmodo transgressus es-
sem, te quidē pro vt cōueniens erat, ac reliquos omnes
qui vitæ optimæ institutores fuissent, admirabar, tanq̄
qui manus ad eos festinantibus porrigerēt, ad optimāq;
et vtilissima adhortarent. Si quis solū ea transgressus nō

esset, seu neglexisset, verū firmiter regulās quas tulisset
tis inspexisset, ad illasq; vitā suā direxisset, ac instruxisset
quod quidem p̄ louem inter nos pauci facere cōsueue-
rūt. Cū vero q̄ plurimos cernerem, philosophiæ amore
minime teneri, verū ob huius rei gloriolā solā, prompta
hæc ac vulgarīa, & quæcūq; omnino facili ter imitanē,
admodū recte, bonorum instar virorum assimilare, bar-
bam inquā, ac incessum, nec nō induuium, Cæterū vitā
ac eorū actus formæ cōtradicere, vobisq; penitus cōtra-
ria exercere, ac p̄fessionis dignitatē corrūpere, indignas
bar, videbaturq; mihi res admodū similis esse Tragico
mimo, qui mollis esset ac muliebris, Achillem vero, seu
Theseum, vel Herculem ageret ipsum, Cū tamen neq; ^{herculem}
Heroice incederet, vel loqueret̄, verum ita sub tali lascīo ^{saltantē &}
ui ret persona, vt nec Helena vel Polyxene, cum id earū ^{Cerberū}
modestīæ minus cōueniret, tolerare possent, taceo Her- ^{ab inferis}
culem Calliniciū qui vt mihi videt̄, q̄ primū conuersus, ^{extrahens}
claua talem verberasset, ipsum inquā ac personā illam ^{tē memi-}
quæ tam effœminatē eū repræsentando contaminasset, ^{nit Hesy-}
Talīa igit̄ cum vōs ipsos quoq; ab illis perpeti viderem, ^{chius.}
nō tuli hypocrīseos impudentiam, si cum Simiæ essent,
Heroū personas assumere, vel Cumanū illum asinū imi-
tari auderent, qui leonina indutus pelle, leo quoq; ipse
videri volebat, cum aduersus Cumenēses ignaros admo-
dum horrende, & aspere rugiret, donec hospes quidam
ipsum non leonē, sed asinum esse deprehendisset, verbis
redarguisset, fustibusq; infecutus verberasset. Proinde
quod maxime intolerandum mihi videbat̄, id erat, ne
mo non hominū, si quēpiā ex illis flagitiosum, seu tur-
pe aut impudicum aliquid cōmittere vidisset, confestim
philosophiā ipsam, siue Chrysippum, aut Platonem, seu

Pythagorā, vel cuiuscūq; cognomen, non doctrinā de
linquens ille assumpserat, accusabat. & quoniā ille coin
quinatē viuebat, homines male quoq; de vobis, multis
antea seculis defunctis, coniectabant. non em̄ de viuē
tibus vobis inquisitio fiebat, Sed iam ex pedibus subla
tis, omnes vero manifeste cernerent, quā molesta & im
pudica ille cōmitteret, vos quoq; indicta causa cōdemo
nabant, ac pari calumnia dilacerabant. ego vero cū hęc
cernerē, ferre non potui, verum eos redarguebam, a vo
bisq; fecernebā, vos vero honore ppter hęc me dignū,
in iudiciū rapitis, nunquid igit̄ si iniciatū quempiā
viderē, occulta deorum prodentē, ac in publicū efferen
tem mysteria, ideoq; indignaret, & reprehenderem, me
impiū esse existimaretis? at q̄ minus iuste, quādoquidē
certaminum quoq; præfecti, Mimos qui vel Palladis,
aut Neptuni seu Iouis assumpere psonā, non tamen cō
mode, nec ex deorū egere dignitate, flagellare consue
uerunt. at n̄ minime irascunt̄ illis, si flagelliferos, quem
piam psona ornatum, seu forma decoratum, verberare
iusserunt, verum vt arbitror vapulantes potius lauda
re consueuerunt. Seruū enim, vel nuntiū, minus aptes
representare, paruus error. At Iouē ipsum seu Hercu
lem, laud p dignitate spectatoribus ostendere, turpe ac
piaculo simile esse videt̄. quinimo & hoc omniū est ab
surdissimū, quod cum multi ex eis dogmata vestra ex
acte calleant. ita tamen viuunt, ac si ideo tantum illa le
gerint, ac meditando operā impenderint, vt cōtraria ex
ercere possint. Cuncta em̄ quæ dicunt, veluti pecuniā,
ac gloriæ contemptū, solumq; honestū bonum esse ar
bitrari, ira vacuū esse, & splendida quæq; despici debe
re, bonis æqualiter perfrundū esse, honesta p deum ad

miranda, sapientiæ & veritatis sunt plena, at ij qui hæc
ipsa sub mercede docent, & diuites admirant, & argēto
inhiant, caniculis iracundiores, leporibus timidiore,
Simijs blandiores, Asinis petulantiores, felibus rapa-
ciores, gallis cōtentiosiores. ita igitur affecti, quid aliud
q̄ risum mouent, huicē circa diuitū ianuas se conculcan-
tes, cœnasq; diuerſas appetentes, & in illis ipsis moleſte
laudantes, ac vltra honestatē se ingurgitantes, cuncta re-
prehendentes, & inter calices illepida & absōna philoso-
phantes, merū deniq; minime ferētes. Idiotæ vero, quos
cōuiuiū interessē cōtingit, rident scilicet, ac philophiæ q̄
niā piacula talia producat, insultant. Est & illud omniū
absurdissimū, quod cū vnusquisq; nullius se rei indige-
re affirmat, Sed solū sapientem diuitē esse vociferatur,
paulo tamen post accedēs postulat, & si nō accipit indi-
gnat, pariter ac si quis regie ornatus, arduam gestat Tia-
ram, nec nō diadema, & reliqua signa regia, friuolarū ta-
men rerū indigus mendicet. Proinde cū ipsi quid acci-
pere debent, multus qd oīa cōmunia esse conueniat ser-
mo, & qd indeferentes diuitiæ, & aurum vel argentū nil
a litoralibus differat lapillis, At cum vetus quispiā ami-
cus, & familiaris, auxiliij indigens accedit, & paucula q̄
dā ex multis postulat, taciturnitas, & indigentia, & rus-
diras, & dictorū in contrariū palinodia, variq; de ami-
citiā sermones illi, nec non virtus, ac honestū, quo nam
abeant ignoro. sunt em̄ verba hæc vere pennata, & pes-
nitus euanescentia, quæ illi frustra in quotidiana cōuers-
satione, vmbatili inter sese iactitant pugna, eo vsq; em̄
vnusquisq; eorū amicus existit, quousq; nec de argento
neq; de auro, seu de cōmodo agit, quod si quis obulum
tantūmodo ostenderit, confestim pax soluit, ac omnia

turbant implacataq; reddunt, libri excidunt, & virtus
aufugit, quemadmodū & canibus euenit, inter quos si
quispiam os proiecerit, confestim exiliunt, ac inuicem
mordent, & illi qui prior os rapuit allatrant. fert Aegy-
ptius rex quidā Simios vt tripudiarent instituisse, anis
maliaq; (nam admodū ad res humanas imitandas sunt
apta) celerrime didicisse, vt psonata ac purpurata salta-
rent, eratq; admodum visu res digna, donec spectator
quispiā vrbani, nuces e sinu depromptas, in medium
abijceret, id Simiæ videntes, tripudiū oblita, id quod es-
sant Simiæ pro saltatoribus euaserunt, personas contes-
rebant, vestitum discerpebant, inuicemq; pro fructibus
depugnabant, ita vt Pyrriches ordo dissolueret, a thea-
troq; rideret, talia & hi perpetrant, quos ego conuicijs
infectatus sum, nec vnq; redarguere, & comicis moris-
bus impetere desinam, verum nō ita insanio, vt in vos,
seu vobis similes (sunt em̄ sunt pfecto nōnulli qui vere
philosophiā amplectant) blasphemiae quid, vel sinistrū
euomam, quis si quid haberem quod dicerē, nunquid
hoc vos ad vitam reducere deberet? at vero vt gloriosi
illi, ac deo inimici odio habeant, admodū dignū existi-
mo. Proinde tu Pythagora, & Plato, & Chrysippe, & A-
ristoteles, nūquid tales vobis cōgruere, vel in humanæ
vitæ vsum familiare, seu cōueniens qd ostēdisse dicitis?
ita p Iouem inquirunt, Hercules & simia, an quia barbas
nutriunt, & seueritatē præ se ferre, philosophiā quoq;
exercere vident, ideo vobis similes erūt? quinimmo per-
tulissim si ad simulationē ipsam quoq; apti fuissent, nūc
vero citius vultur luscir inimitabit, quam illi philoso-
phos. proinde quæ pro meipso dicenda erant, exposui.
at tu veritas nunquid vera sint testificare, PHILLO, nūc

longius o Parrisiade abſiſte, quid nobis agendū erit, & modo vobis vir dixiſſe videſ: VIRTVS. ego quidem o philoſophia interim cum iſte peroraret, terram ſubire optabam, adeo vera omnia protulit. Siquidem audiens vnūquemq; qui talia faceret, agnoſcebam, interimq; diſta aliqua in hunc, alia vero in eum, qui grauia perpetraret referebam. etenim perq̃ manifeſte viros, tanq̃ pictura quadā cuncta conferens, expreſſit, ac non ſolū corpora, ſed & animas ipſas admodū exacte deſignauit. PHILOSO. & ego quoq; o virtus admodū erubui. vos vero qd dicitis? RHESVS. Quid aliud quā a crimine eū abſolui, inter amiſoſq; & benefactores noſtros aſcribi debere. plane etem nobis idem quod Ilienſibus euenit qui hunc tanq̃ tragoedum quempiā aduerſus nos exciſtauimus, qui Phrygum decantaret calamitates. Canat igitur, & dei inimicos tragice exagitet. DIOGE. & ego quoq; o philoſophia admodū virum laudo, ac cuncta quæ illi obieci execror, & quia generoſus eſt amicū eū facio. PHILO. euge o Parrisiades quoniā in omnibus ſuperior euaiſti, ab accusatione te abſoluimus, de hinc vero noſter eris. PARRISI. hanc primā adoraui, verū aliud magis Tragicū opus mihi ſupereſſe puto. Siquidem o valde veneranda victoria, quotidie vitam meam venerabilem reddis, nec coronare deſinis. VIRTVS. nunquid igit̃ & illos citemus, ac a ſecundo iā ordiamur craterē: vt pœnas ob ea, propter quę in nos iniurię fuere expendant, Parrisiades autem vnumquemq; accuſabit, PARRISI. recte o virtus elocuta es, quapropter heuſtu miniſter Syllogiſme, otius in urbem deſlectere, Philoſophoſq; vt pſto ſint, citare pergas. SYLLOGISMVS audi tace, philoſophos vt in arcem aſcendāt, ac de virtū

te, philosophia, ac iustitia rationē reddāt cito, **PARRI**.
vidēs ne pauci citationi obediētes conueniūt, partim
vero iudiciū timent, at plurimi otiosi non sunt, circa
diuites enim versant, si vero cunctos aduenire cupis, de
iis præconiū o Syllogisme pronuntia. **PHILO**, minime
verū tu Parrisiades ex arbitrio tuo illos conuoca. **PAR**
RISI. atqui minime hoc difficile erit. Audi tace, quicun
q; se philosophos esse dicunt, & quicunq; nomen hoc
ad se spectare arbitrant, ad distributionem in arcem ve
niant, singulis enim minæ dabunt duæ, sesaminaq; pla
centa, Quicunq; vero barbam profundā ostenderit, ille
& Caricarū massam accipiet. nemo vero, seu modestiā,
vel iustitiā, aut continentiam afferat, siquidē hæc si non
aderint, necessaria sunt minime. quinq; præterea syllo
gismos vnusquisq; aportet, non em̄ fas absq; his sapien
tem esse. duo deniq; auri talenta in medio exponentur,
quibus illum donabimus.

Loca A
thenis iux
ta arcem

Qui verbis omnes possit contendere contra,
Pape, q̄ refertus est impellentū multitudine ascensus,
quemadmodū ob duas tantum accelerant minas, apud
Pelagicū quidā, & iuxta Aesculapij templū aliū, circa
Arion pagum quoq; multi, nonnulli & penes Tali se
pulchrū, qui reliqui ad motis scalis, per geminorū adē
turmatim, vt poenas dent, irrumpunt, & p̄ louem apum
instar racematim, vt Homeri verbis vtar, sed & hinc quā
plures, illinc quoq; innumerī.

Quot folia & flores nascunt tempore verno.
Atqui breuiter confidentiū clangore repleta est arx, ac
vndiq; pera, barba, assentatio, impudentia, baculi, gulo
sitas, Syllogismus, auaritia, ac pauci illi, quicunq; ad pri
mū illud conuenerant præconiū latentes, & ignoti reli

quorū multitudini intermixti, sub aliarū fōrmarū similitudine deliteſcūt. eſt & hoc o philoſophia moleſtiſſimū & in q̄ te maxime quīs reprehendere queat, qđ minime notas & ſigna illis inuſſiſti, ſiquidem præſtigiatores iſti, ſæpius ad perſuadendū, vere philoſophantibus ſunt a priores. PHIL O. paulo poſt hoc fiet, verum iā animum aduertam⁹. PLATONICVS, primos nos platonicos ipſos accipe decet. PYTHAGORICVS, minime, ſed nos Pythagoricos, prior enim erat Pythagoras. STOICVS. deſipitis. præſtantioreſ nos, qui a porticu. PERIPATETICI. minime quidem, verū nos ex Peripato, in rebus ſumus priores. EPICVREI, nobis Epicureis placentas date, & Caricarū maſſas, de minis vero expectabimus, donec vltimi accipere debeant. ACADEMICI. vbi duo ſunt talenta? ſiquidē nos Academici oſtēdemus, quantū alijs ſimus contentioſiores. STOICI, non nobis Stoicis præſentibus. PHIL O. a contentionibus deſiſtatis, vos vero Cynici ne inuicem impellatis, neue baculis verberetis, nā propter alia vocati eſtis, ego em̄ Philoſophia, nūc vna cum virtute & veritate diiudicabimus, qui nam ſint qui vere philoſophentur, inde qui noſtris inſtitutis viuere inuenient, foelices erūt, & optimi eſſe iudicabunt, At ſubdolos illos, nilq; ad nos ſpectantes, malos male p̄demus, ne dum ſibiſp̄s contraria cōmittunt, arrogantia tamē efferant, verū quid hoc eſt? fugitis ne? ita p̄ louem, multi p̄ cōfragosa deſiliunt, adeo vt penitus euacuata ſit arx, præter paucos illos, qui iudiciū haud formidantes remanſere. vos vero miniſtri peram, quā Cyniculus fugiendo abiicit, tollatis. Sed quid in illa latet? nūqđ lupini? ſeu libri? vel panes toſti? PARIS, minime, ſed aurū hoc, & vnguentū, ac culter ſacris

ficulus, speculū quoq; & tali. PHILOSO. Euge o genereose, hæc tibi exercitiū erant viatica: cum illisq; omnibus conuiuari, ac alios docere audebas: PARRISIA. nobis itaq; illi tales. cæterū vos considerare decet, quo pacto error hic tollat, ac homines cognosci queant, qui nam ex illis boni, & qui rursus alterius vitæ existant, tu vero o veritas inquire, tua em̃ interest, ne tibi mendaciū præualeat, neue propter errorē, viri mali, bonis intermixti, deliteant. VERITAS. hac in re ex Parrisiadis arbitrio, quoniā probus, ac nobis beniuolus esse videt, teq; philosophia præcipue admiratur. ita agemus. secum Elenchū assumat, & omnes qui se philosophari profitentur cōueniat, ac quemcūq; inuenerit, legitimū & vere philosophiæ alumnū, illum corona coronet oleagina, & in Prytaneum cōuocet, Si vero alicui (quemadmodū multi sunt) viro execrando, ac philosophiæ hypocrite, obuius factus fuerit, attritam dilacerat vestem, barbamq; Tragica abradat nouacula, frontiq; stigmata imprimat, vel inter media inurat supercilia. sit vero deustionis figura, vulpis vel Simia. PHILO. euge veritas, siquidem Elenchus o Parrisiade talis erit, quales & aqlarū pulli, contra solē esse ferunt, non p̃ Iouem tamen, vt ij quoq; luminis splendore probent, ac æstiment, verū coram illis aurū, gloriam, ac voluptatē exponas, & quemcūq; videris ea negligere, ac minime eorū aspectu moueri, Is erit qui oleagina corone, quē vero fixe intuentem, manumq; ad aurū protendentem videbis, hunc vt inuret abducas, abrafa tamen prius barba. PARRISIA. hæc o philosophia vt censes erunt, ac confestim per quā multos eorū, simia, vel vulpecula notatos videbis, paucos vero coronatos, quinimo si placuerit, nōnullos per Iouem vobis

huc reduxero. PHILOSO. quid ais? nūquid fugientes
 reduces? PARRI. & maxime, si sacerdos parump funi-
 culum hūc & hamum, quos ex Pyrao piscator sacrauit,
 mihi cōmodare voluerit. SACERDOS. en accipe, par-
 riter & calamū, vt cuncta habeas. PARRI. nūquid o sa-
 cerdos & Caricas aliq̃s mihi suppeditabis, ac auri pau-
 xillum? SACER. accipe. PHILO. quid nam vir hīc fa-
 cere intendit? PARRI. hamū placēta & auro inescare,
 in summitateq; muri confidens in urbē demittere. PHIL-
 LO. quid agis o Pharrisiade? nunquid ex pelasgico la-
 pides piscari decreuisti? PARRI. tace o philosophia, ac
 prædam expecta, tu vero neptune venator, ac optime
 Amphitrite, varios nobis mittito pisces. verum lupum
 quendam maximū cerno, quā potius auratā, LIBER-
 TAS. minime, sed felis, hians enim ad hamū natāre vi-
 detur, aurū subolet, prope iam est, tetigit, captus est, at-
 trahamus. PARRI. & tu o Elenche pariter nunc funi-
 culum apprehende, attractus est, Age o optime inspi-
 ciamus quis nam piscis existat, hiat iste, Hercules quas-
 les nam dentes, quid hoc rei est? nūquid o generose cir-
 ca petras liguriēdo discurrens, captus es? vbi prædari spe-
 rabas, ibi tu præda facta es. at nunc omnibus a branchijs
 appensus, manifestus eris. extrahamus illecebras huic, &
 hamum, vacuus en hamus, placenta iam cū auro in ven-
 trem descēdit. DIOGE. at per Iouem euomuit, quapro-
 pter & alios inescemus. PARRISIA. bene habet, quid
 ais o Diogenes? tu hunc quis nam siet nostin? num ad
 te attinet? DIOG. minime. PARRISIA. proinde quo
 pretio dignum hunc asserere oportet? ego etenim pau-
 loante duobus obulis eum appretiaueram. DIOGE.
 nimum dicis, mollis em est, & turpis, & morosus, & in

Lup⁹ ma-
 rinus me-
 minit Ari-
 stoteles &
 Plinius.
 felis gale⁹
 gaza mus-
 stelā inter
 pretatus ē
 piscis ra-
 pax.

ers, verso capite, hunc tu a petra præcipitato, & aliū
 demisso hamo attrahe, atqui vide sis o Parrisiade, ne tibi
 calamus inflexus abrupat. PARRI. Confide o Dio-
 genes, tenues sunt & Aphyis leuiiores. DIOGE. & per
 ymiculo louem leuissimi quoq, subinde tamen extrahe. PAR.
 rū instar en quis nam alius hic latus, tanq semisectus piscis acces-
 scaturien dit. Psetta quædam in hamum impegit, deglutiuit, cas-
 tes, memi pta est. DIOGE. attrahat. quis nam est. PARRI. Plato
 nit Aelia: tonicū se asserit, PLATO. & tu execrande ad aurū ac-
 nus plini cedis. PARRISI. Quid ais o Plato. quid cum illo agas.
 vero A q̄s a lau mus. PLATO. ab hac eadem petra & ille. DIOGE. ad
 nis appel alium capiendū confideas. PARRI. proinde perq bel-
 lari dicit lulū quendam accedere video, veluti in profundo appa-
 qd ex aq ret, colore vario, ac vittas quasdā aureas in humeris has-
 & pluuiā bentē, cernis ne o Elenche. Aristotelem hic refert, acces-
 procreant sit, atqui rursus abiit, diligenter arbitrat, iterum redit, de-
 Psetta pis gustauit, captus est, extrahat, num hic tibi Aristoteles
 scis latus cognitus est. ARISTO. neme o Parrisiade de ipso in-
 meminit terroga, nam quis sit ignoro. PARRISI. nunquid igi-
 Aristote- & hunc o Aristoteles perpetras. ARISTO. & maxime
 les & sui- das. DIOGE. sed ecce multos hic conspicio pisces, paricos
 Echinos la- lores, spinosos, in superficie asperiores, Echinis magis a-
 tine Erina- culeatos, verriculo aliquo opus esset, verū non adest, sa-
 ce spinis- tis erit si vnum ex grege tantū extrahamus, atqui ad has
 aculeatis. mū accessit, qui ipsorū est ferocissimus. ELENCHVS.
 Confide, si videt, ac prius funiculum longe ferro circū-
 da ne dentibus adrodant, & aurū deglutiant, PARRI,
 defedi, at tu neptune capturam secunda, Pape, pro ille-
 cebris depugnant, partim congregati Caricas circūro-
 dunt, alij vero deuorantes, ab auro detinent, bene has
 bet, adhæsit quidam admodū robustus, Age dic cuius

tu cognomen refers: atqui ridiculus sum, piscem loqui
 cogens, muti siquidē sunt, Ceterū tu Elenche dic quem
 nā hic magistrū habet: ELEN, Chrysippū hunc. PAR.
 intelligo, quoniam aurum vt arbitror nomini cōuenire
 videt, At tu Chrysippe per Minervam refer, nosti ne vi-
 ros, vel talia ipsos facere doces: CHRYSIPPVS. con-
 tumeliose p louem o Parrisiades interrogas, qui nobis
 quicq̃ cum ijs, qui tales existant conuenire suspicaris:
 PARRISI. Euge generosus es o Chrysippe, igit̃ & iste
 cum alijs in caput præcipite, quoniā spinosus est, ac tis-
 mendū, ne si a quopiā comestus fuerit, guttur offendat.
 PHILO. satis o Parrisiades piscatus, ne quis (veluti mul-
 ti solent) abrupto auro, & hamo aufugiat, indeq̃ sacra-
 doti abs te repetere sit necesse. Proinde nos ad deambu-
 lationem pergamus, tempus quoq̃ instat, vt & vos eo
 vnde venistis reuertatis, ne vltra præscriptū tempus mo-
 ram ducere videamini. tu vero Parrisiades, & Elenche
 per Gyrū ad cunctos accedatis, & quemadmodū iussi,
 aut illos coronate, aut inurite. PARRISIA. fient hæc o
 Philosophia, valete virorū optimi, nos vero o Elenche
 profisciscamur, ac iussa exequamur, verū quo primū per-
 gere necessum erit: nunquid in Academiā vel Stoam:
 ab lyceo exordiū faciamus, nil hoc refert, attamē hoc nō
 uī, quocunq̃ gentiū perueniemus, paucis equidem co-
 ronis, multis vero indigebimus cauterijs.

εἰλήν γ' ὡς γλώττων ἐκχέας μάτιν. *Qui g' m' h' dicit q' non*
ἄκων ἀκούειν οὐς ἐκὼν εἶπν λόγους. *vult audire*

Quis vnq̃ humana laude, gloriā tantam cōsecutus est,
 q̃tā magnus Capnion inimicorū maledicētia possidet:

PRAESTANTISSIMO ATQVE DI-
gnissimo viro D. Theodoryco Zobel Mogūting
ecclesiæ Canonico, ipsiusq; illustrissimi archie-
presulis in spiritalibus vicario.
Hermannus Nuenar Comes Canonicus Coloñ.
S.P.D.

INcredibilis apud me tuarū virtutū æstimatio vir
dignissime, tuaq; in omnes & probos & doctos vi-
ros præclara studia, meam quotidie tenuem solis
citant musam, & pene vi quadam reluctantem im-
pellunt, vt candidissimis illis tuis auribus, vel ineptum
aliquid aggariat. Ego vero cum in literis nullam versu-
ram fecerim, nullāq; penitus frugē ex diuturno meo
studio reposuerim, nihil equidem meis ex penuarijs de-
promere possum, quod vel tibi, vel alteri cuipiam nas-
res saltem teneriores deliciaioresue habenti, ad palatum
facere magnopere queat, nisi mutuo forte acceptum,
atq; vicissim redditum. Quod quidem functionis mun-
us nobis inter amicos obtingere frequenter, ac etiam
vsi solet venire. Hinc est, quod non adeo multos ante
dies quam istinc proficisceretur Martinus Groningus
Bremensis (quo cum mihi arctissima quædam necessi-
tudo, & vetus amicitia intercedit) libellum cuiusdam
Georgij Benigni Nazarenī archiepiscopi, quasi pignus
aliquod amoris erga me sui, penes nos reliquerit. Quē
& tanta cum gratulatione, tantaq; alacritate suscepi, vt
vel ex hoc debere nos plurimum illius & humanitati,
& munificentia libere profiteamur. Sed officij esse ra-
tus, siquid accesserit probæ eruditionis, amicis q̄q; ipsis
cōmunicare, vulgatum illud repetens ⁊ εἰλωμ ἀπαρτα

κοινὰ εἶναι δεῖν. Constitui potius in eā partem peccare, quæ est φιλαλεψίας καὶ τερατείας, quam amicitia de creta aliqua ex parte transgredi præuaricariq. Accipe itaq iucunda & hilari fronte, Capnionis tui, immo mei defensionē, non quidem Tullianū μετῴοντα ἢ ἐγκόμφον redolens, quippe quod nec res ipsa exigere videtur, non stitit illud & tritū, μετὰ τῶν βαρβάρων βαρβαρῶσαι ἔστι & quidem hominē vel eruditum. Est tamen, vt non oīa no elegans, ita neq ob sermonis incuriam reiſciendus, impendio enim conatus fuisse vir ille bonus videtur, vt quantū fieri potuisset, minimū accurate differeret, neue ei parti vsipiā defuisse videretur, quæ fuit ab aduersarijs desumpta, hinc & ipse per syllogismos totius negotij capita perstringit. Ad hunc nempe indagationis modum velut ad lydiū lapidem, hoc temporis theologi res oēs humanas pensitant, ibiq sistunt tanq ad sacram Dodo nam, aut Pythia quæpiam responsa. Iam vero illud sibi peculiare habet innocentia, vt quibus impetatur iaculis ipsum reuerberet iaculatorem, & (quod vulgo dicitur) Clauum clauo retrudat. Quæ dum maxime deserta, dū omni spe solatioq destituta iudicatur, Tum primum ex hostibus emergit, & suum pristinum splendorem vena dicat, vinci utiq & succumbere nesciens. At quid mirum? Habet enim vindicem summum Deum ὃς πάντα ἔφορα καὶ πάντα κυβερνᾷ, vt diuus Gregorius Nazianzenus cecinit, & itidem Sophocles in electra ὅτι μέγας ὦν οὐρανῷ ζεύς ὃς ὑφορᾷ πάντα καὶ κρατῶν. Quod in huius nostri calumnia liquido euenisse, rerum euentus ipse testis est. Nam dum illius de capite, de fama, de fortunis, bellum iam atrox & crudele incalcesceret, conantibus aduersarijs non occulte & (vt dicitur)

p cuniculos, sed totis viribus, & cōserto Marte innocen-
 tiā fortissimi viri expugnare. Ecce *δυσανόθιμ* ancile decia-
 dit, & illud Apollinis e cœlo oraculū descendit *γνώθι σε-
 αὐτόν*. Quod si mortaliū innumera turba mente non se-
 gni reponerēt, sicut friuola alia cōplura, nunq̃ profectio
 in illud Stoicon paradoxon inciderent *πάντας τὸν μω-
 ρόν μαινέει κρινόν*. Hī p̃sertim q̃ sacrae philosophiæ ti-
 tulo belle sibi applaudentes *συμμιλοῦνται*, scientes tñ
 solū philosophum sapientē esse oportere, cū sint ipsi sa-
 pe paphlagonibus stolidiores. Noluī certe magnus il-
 le altitonans summi regnator olympi, noluit inq̃ bonas
 artes p̃clarasq̃ studia, tantā facere existimationis suae iac-
 turā. Neq̃ passus tot voluere casus insignem pietate vi-
 rū. Mirabile dictū, Tres subito heroes cœlo demisit ab
 alto, Qui senē nostrum Entellū, & laboris istius iam p̃-
 pmodū pertesum, sua tuerent dexteritate virtuteq̃ p̃-
 tegerent. Hos itaq̃ fortissimos inter duelliones, velut in-
 ter argonautas Hercules, Hic noster achiepiscopus Na-
 zareus resplendet. Qui quāuis ob reuerendā suam ca-
 nitiē, inter emeritos rudeq̃ donatos milites censerī pos-
 tuisset. Pro veritate tamē digladiaturus, prior ipse in ha-
 renam progreditur. Et ne quis inter gregarios illum re-
 ponere præsumat, multa praeclare gesta facinora cōmo-
 nefaciunt. Quæ quia totū per orbem iam sparsa habens
 tur, me vel ineptissimo p̃econe non indigent. Ad sum-
 mā tamen laudis, quæ meo quidē iudicio amplissima est
 illud conferre plurimū existimo, quod huic viro Max.
 Leonī in philosophiā p̃ceptorem gerere cōtigerit, non
 absq̃ dextro augurio, vt is philosophus, q̃ totius orbis
 caput, scientiarū ac ipsius philosophiæ (vt ita dicam) las-
 cte ὡμας τοῦ ἁμαλθίας κίσατ βρώμαλ sustinuerit

alueritq; idem & ipsam philosophiā eiusq; primariū an
 tesignanū, ex hostium insultu foelicissime eriperet. Post
 hunc ex ordine Petrus Galatinus cōsequitur ἡμέτερος
 θύσις, vir utraq; in lingua doctissimus. Sed ne eis quidē
 contentus. nempe qui vt ad literariam istam palāstram
 expeditior incederet, sub Hebræo praeceptore eas lites
 ras, de quibus altercatur, tanta foelicitate addidicit, vt cū
 doctissimo quouis nō sine laude certare possit. Scripsit
 enim dialogum. xvi. libros complectentem, in quo toti
 us Thalmudici negotij controuersiam copiose docteq;
 absoluit. Hebraica frequenter, sepe & Chaldaica afferēs
 (his enim linguis Thalmud ipsum constat) Quibus pro
 teruiam Iudæorū, quasi proprijs cōfossam telis, eneruat
 prorsus & conuincit, prudentior fortasse illis criticis, q
 rem sibi prorsus ignorā, collatis vndiq; calculis, pro ro
 stris publice condemnarunt. Nam si M. Ciceroni in aca
 demicis quaestionibus credendū est, asserenti nihil esse
 tam futile, q̄ quicq; approbare non cognitum. Magis p
 fecto, nō dico futile, sed temerariū esse iudico, reprehen
 dere quod ipse nescias, damnare qd ignores. Age vero
 ad institutum veniamus. In hac itaq; ἡμεῖς ἡσωνώμην ἀνδρῶν
 συμμαχία Pirithoi vicem Garganus Senensis obtinet,
 vir tanta ingenij dexteritate præditus, vt illi Romæ phi
 losophos herbam dare nil pudeat. Theologus proinde
 vt nō vulgaris ita longe clarissimus. Hic cum alias sæ
 pe Capniozouili Stentorios clamores mira sua sagacitas
 te retudisset, tandem etiam ad scribendam defensionem
 animū applicuit, in qua per dialecticos elenchos, vt ad
 uersario satisfacere velle videret, omnia illius sophismas
 ta retorquet, atq; diluit, multa subinde ex sacra philoso
 phiæ adytis conferens, quibus apertam calumniā in

nocentis viri tueatur. His tribus tam magnifice instru-
 ctus heroibus atq; in præsidio collocatis. Quis non sibi
 de pulcherrimo triūpho fausta foeliciatq; polliceri aude-
 at: obfistente vel tanta Zoilorū barbarie, quantā neq; in
 Marathone Darius, neq; ad Thermopylas Xerxes re-
 gum olim potentissimi habuisse dicuntur. Nam vt non
 minus scite q̃ grauiiter apud Plutarchum in Laconicis
 apophthegmatis, Leonidas Anaxandri cuidā respon-
 dit, dicenti contra multitudinem sibi pugnandum esse
 εἰ μὴ οἱ ἐοῦντα μεῖναι, inquit τοῦ πληθους, οὐδὲ ἢ παῖδες ἑλλὰς ἀρεκῆι, εἰ δὲ
 ταῖς ἀρεταῖς, οὐτὶς δὲ ἀριθμὸς ἰκανὸς, id est, siqdē mul-
 titudine me putatis, neq; ipsa tota Græcia sufficit, sin ve-
 ro virtutibus, & hic numerus satis est, Et apud eundem
 Agis rex dicebat ἀνάνη πολλοῖς μάχεσθαι τὸν ἄρχον πολὺ
 λόγῳ βολόμενον, id est, contra multos pugnare oportere
 eū, qui multis cupiat imperare, Sed q̃a res eo me vocat,
 vt sub epilogo reliquos, & duces, & strenuos heroas p̃-
 stringā, q̃ post istos antesignanos ὧν τῇ συμμαχίᾳ & in
 præsidarios connumerati fuerunt. Tu interea veniā in-
 eptienti mihi dabis. Primumq; vos o charissima lumina
 mundi. Te inquam Leo Max. Maximilianeq; Cæsar cō-
 pello, qui vestro illo syncerissimo iudicio, sæpe quid de
 hoc viro sentiretis, in publicum dedistis, Nam de altero
 vestrum id a dignissimis viris accepi honestissimū atq;
 pulcherrimum testimoniū esse redditum. Tuam vero o
 Cæsar ad Leonem Max. ipse ego epistolam vidi, qua illi
 veteranum consiliarium, multis egregijs laudibus orna-
 tum cōmendabas, ipsos aduersarios falsa satis descrip-
 tione, captiosos quosdam Coloñ. theologos appellās. O
 magnum Maximiliani Cæsaris testimoniū, An ne so-
 lū illud ad explodenda multorum anserū sibiā sufficere

putandum est: quippe cum leges atq; ciuilia iura, eis q
capitis causam dicerent, aut alijs immanissimis & ardu
is criminibus vocarentur, certum quendam numerũ tes
tium præscribant statuantq; quo vel absolui innocen
tes, aut damnari fontes possint, cur in hac causa innume
ris testibus præferendus vnus Cæsar non admittitur?
Pluscq; debacchanti nescio cui neophyto in ipsius fidei
Christianæ contumeliam creditur, q̃ tot sanctissimis &
grauissimis viris, quorũ virtutibus atq; prudẽtia, restau
rari illa vel funditus euerfa, Deo aspirante, posset, Quid
ego vos iudices cõmemorem Grimannum dico & An
chonitanum, nunquam satis ob id laudandos, quod ve
stra singulari virtute, & in nullam partem versabili cons
stantia, vir tantus hactenus viuít, qui ne vitã quidem ip
sam nisi gratissimã viuere potuisset, honore suo quem
hucusq; semper integerrimũ gessit, omni deniq; sua dis
gnitate labefactata, Habet enim quendam aculeũ con
tumelia (vt Cicero contra Verrem), quem pati prudens
tes ac boni viri difficillime possunt. Quid sancti Chrioso
goni, qui Hadrianus dicit, adeo candidam & accuratã
in iudicando limam, vt in hanc partem parem habeat ne
minẽ. Quid deniq; Senogalliensem ipsum in totius phi
losophiæ studijs facile principem recenseã, Tamen Ha
driani ex ore post longam laudis præfationem, sanctũ
hoiem appellari nostrum illũ audiui. Appellat doctiss.
Cardinalis sanctũ hominem, calumniator & neophy
tus, infamem, & hæreticũ proclamant. O disparium dis
spar iudiciũ, sed libere loquar, plus valet mihi vnus do
ctiss. Cardinalis tam pium & magnificũ testimonium,
q̃ centum calumniatorum, & mille neophytorum onos
crotalini stridores. De Senogalliense vero illud luce est

clarius, editurū ipsum apologiam fuisse, nisi abunde satisfactū ei negotio ab alijs ante eum extitisset. His adijci am volaterranum, atq; sanctorum quatuor Coronatorum primarios & incomparabiles viros. Quorū prior ille (vt est earum rerū grauissimus censor) perlecta Capnionis nostri defensione, summope hominis eruditione & vi dicendi tenebatur. Alter vero gloriæ loco censendum duxit, si de sua manu Cabalistica Reuchliniana Leo Max. susciperet, quasiq; auspiciatum illud, augustū q; futurum sit. Quod si nonnulli cornea fibra præditi, mihi vt iuniori fortasse credere noluerint, oratorio more post argumēta testes vocabo (vt vtar Hieronymi verbis ad Iulianum diaconum) maioraq; ab illis accipient, interrogent grauissimos atq; dignissimos viros Iacobū Questenburgum, Ioannem Potgen, ambo pontifici a cubiculo, Stephanum Rosinum Reuerendissimo Gurocensi Car. a secretis, Martinū Groningum Bremensem, doctorem Vuyck, omnes iuris doctores. Illi vtiq; veritati sunt testimoniū reddituri. Multos insuper adijcient, quorum mihi incognita sunt nomina, attestabunturq; his omnibus non esse postponendū Egidium Viterbiensem, olim eremitis Augustinianis patriarcham. Nūc accepto purpureo galero, apostolici culminis membrū, tot prope linguarum egregie doctum, quot hydra fuisse capitum describitur a poetis. Hic cum inter ecclesiasticos declamatores, vt alter Demosthenes habeatur, quadam celebritate e suggesto hominē publice collaudauit. Maximū certe pro innocente Capnione testimoniū. Habet enim & locus ille religionem, vt nihil ibi, nisi verū dici & a veridico homine, præsumendum esse videat. Qua in re illud summo opere miramur, quod in hāc

sententiam passim omnes prope docti diuinitus concu-
 rerint, vt Capnionis iniuriam tanquam suam comuni
 suffragio vindicandam esse putarēt, Cū alias tot fere sen-
 sus inueniri soleant, q̄t sunt capita. Taceo nunc tot prin-
 cipum Germaniæ sigillis aucta testimonia Saxonie ducis,
 Brandenburgēsis Marchionis, ac Comitis Palatini im-
 perij electorū Vuirtenburgensis, Badensis, Spirensis, &
 aliorū principum magnificas literas. Taceo tot florentis-
 simas Romani Imperij vrbes resq; publicas, missis ad
 summū pontificē, nō literis, sed diplomatis, causam suā
 sancturati commendasse. Taceo deniq; tot doctissimos
 viros, & omnem extra imperitiæ aleam constitutos, se-
 culares ac religiosos. Quorū si sola nomia persequi vela-
 lem, in iustum volumē epistola excreceret. Verūtamē
 honoris causa tot iam in mediū adductis heroibus, Py-
 thagoricam adiungere *τετρακτύω* curabo. Est enim consū-
 matus ille numerus primusq; cubus. Hos vero insignes
πολυίσορας si e medio tuleris, orbatum se suis delitijs, or-
 bis esse fatebitur. Tantū em̄ interierit bonis literis, quan-
 tum vix immēso temporis seculo recuperari valeat. At
 si incolumes propitia fata seruauerint, aurea redibūt stu-
 diorū secula. Et occidet serpens illud barbarorū virus,
 passimq; musarū dulce nascet amomū, Erasmi dico Ro-
 terodamum Germaniæ vere phœnicem, musarū dulce
 delitium, alteramq; animę meę partē, optimo quidem
 & foelicissimo fato nræ Germaniæ natū, cui sese in extir-
 pandis barbarorū mōstris, ppugnatorē fortissimū & in-
 uictum exhibuit. Deinde Hieronymum Aleandrum
 Mottensem Reuerēdissimi domini mei Leodiensis epis-
 scopi, optimi, pfecto & sapientissimi principis *εξχηγασα-
 μαρία*. Illum inquā Aleandrum quem ego (vt fas est)

non secus & amo & colo meum parentem, q̄ meas de-
litias, q̄ deniq̄ ipsum meum Apollinem. Est & ille Iaco-
bus Faber Stapulensis Galliā vindex, horū in numerū
merito reponendus, vtpote quem vere Gallicū Aristos-
telem dixeris, qui & Gallis philosophiā & philosophiē
Gallos restituit. Habes præterea huius tam præclare cō-
iurationis, postremū Bilibaldū Pyrckeymerum ciuem
Noriburgensem, cum prioribus illis hebraice ac græce
doctissimum, mathematicaq̄ insignem, quæ mihi apud
illos possideri quasi gentilitio iure videt̄. Horū siquidē
testimonijs, vel ipso apud inferos Rhadamantho satisfi-
ctum esse quis ambigeret, quanq̄ nec certior, nec graui-
or testis est, q̄ pura sibi cuiq̄ cōscientia. At tua Zobelle
dignissime erga virū (cuius apparatus inepte nimīū for-
tassis instruximus) admirabilis observatio fecit, vt tātōs
inter tamq̄ primarios viros tuū nomen primum & vlti-
mū occupauerit locum. At ego mihi nō aliud quicq̄ ar-
rogare ausim, quam bellici huius apparatus alterq̄ Chœ-
rulum, hoc est tantorum heroum ineptissimum præco-
nem esse, qui hortatu Martini Groningī hominis vtiq̄
in amicissimis meis, has ineptias ideo adieci, vt libellus
iste cuius appēdix est, paulo fieret auctior, eoq̄ empto-
ribus gratior. Parce itaq̄ tu parce præcipiti musæ meæ,
nam & amor ipse scribere iussit, quem velocissimū esse
Deum poetæ cecinerunt. Parce igitur vel amorī. Vale
vir p̄stantissime, ac me mutuo ama, Ex Colonia Agrip-
pina septimo calen. Septembres.

MAXIMO MAXAEMILIANO CAE
SARI MVNDI DOMINO, VICTO

ri & triumphatori semper Augusto &c.

Martinus Groningus Bremēsis. I. V.

doctor infimus, se deuote com
mendat.

ENquam vides pro innocente Capnione contra
nocentes Apologiā, Maxaemiliane Caesar sem
per Auguste, a reuerendo Nazareno episcopo
inter diuinarum literarum Romanæ urbis inter
pretes, vt non infimo, ita multo doctissimo, tibi dicatā,
& quam mihi tuæ serenissimæ Maiestati offerendā tra
didit, ob varia itineris & discrimina, & incōmoda, tum
vel maxime ob debilis corpusculi mei, longa arduaq;
peregrinatione propemodū exhausti languorem, præ
sentare certe nequiuī. Coloniam veniens eam per vere
darios quam ocysime ad tuam Maiestatem cum non
nullis literis aduolare curauī, Tuo itaq; sacratissimo nu
mini nuncupatam defensionem, sub nomine etiam tuo
æreis notis informandā non ab re duximus. Quo cum
ētis in propatulo esset prudentissimi pariter & grauissi
mi silentiarij tui innocentia, a quibus nescio harpyis cru
deliter hætenus laniata. Quarum profecto maior glo
bus, glomeratim stygijs sese extulisset vndis, nisi tuo
patrocínio vnice sussultus fuisset, & id quidem recte.
Haud aliam ob causam ετη, quæ mortalium rebus tur
bas plerumq; immittere solet, eius res inturbauit,
quam quod sacro diplomati tuo, vt decuit, probum,

a. L. defen
fores. C.
de def. L.
pupillus.
. §. defenfo
res de v.
& Re. sig.
et Alberi.
derosa. in
tra. de mā
statu. i. iij.
q. primæ
partis &
Mar. Lau.
in trac. de
cōf. prin.
Bar. i. l. i.
circa me
diū ver.
tu dicim
mo .ff. de
of. ass. c.
Mart.
Lau. i trac
de cōf. pri
d. L. qsq
in pri. Ce.
ad. l. Iul.
maie.
e. c. funda
mēta. §. de
cet namq
de elec. li.
vi.

obedientemq; consiliarem virum æquissime obtempe
rare studuit. Ideo etiam optime Cæsar iustissime eum a
calumniatorum suorum insultibus protegis, memor an
teriorum principum constitutionis, qui ciuitatum de
fensoribus præcipiunt, vti decuriones ab omni impro
borum insolentia & temeritate tueantur. a Eo autem
nomine consiliarios ciuitatū intelligi ex pandectarum
quinquagesimo libro b satis liquet. Quid si hoc de de
curionibus, id est consiliarijs ciuitatū statuit, quāto ma
gis sibi locum in summi principis consiliario vēdicabit,
cum & is princeps in iure dicat c & illustris sit d .Et
sane hac sanctiōe quid vnquam sanctius sanciri potuit?
qd imperatoribus, regibus, ducibus, principibus, prin
cipis, populis, ciuitatibus, colonijs, municipijs, cū meli
us, tum vtilius? Nec immerito Græci *ἡγετῶν ἢ βουλευτῶν* aiunt
q̄si a rei tam sacrę tamq; diuinę violatoribus poena præ
cipue repentenda foret. Ni id fieret, quis vlli consilia da
re auderet, & maximo præsertim præcipi? nemo me her
cule nemo, quandoquidem ea ita libera esse debeant, vt
sine metu, & per omnia liberi in omnibus, quę pro tem
pore imminent libere consulant, & assistant. e Eam
ob rem veteres illos iuris cōditores decurionatus hono
rem, tantę estimatiōis, tantę venerationis, tantęq; eini
mentię, ac tot prærogatiuis condecoratū voluisse existi
mo, quippe quod cognoscerent cōsiliariorū prudentia,
impatores bene imperare, reges iuste regnare, duces re
cte suos ducere, principes principatus suos fœliciter gu
bernare, prouincias prudēter administrari, pplōs strenue
defendi, ciuitates sapienē regi, municipia fortitū muni
colonias deductas abūde augeri. Hoc haud dubie impa
tor sapientissime te mouit, vt hūc talē virū, Capnionem

dico, in cōsiliū tuū accerferes, & Iudaico præsertim
 isti nouo difficiliq; negotio adhiberes, a Græcis admo-
 dum vere scribit σοφον παρ' ανδρος προσδεχασθαι συμβουλιαν.
 Quanta rebus in om-
 nibus hic sapientia polleat, tibi notius est, q̃ vt a me res
 censeatur. Quam vero ob multiūgam eruditionem,
 omnigenarūq; disciplinarum cognitionē, clarus habeas-
 tur, etiam cunctis iamdudū innotuit nationibus, ita vbi-
 que effulget nomen eius ὡς τε ἡ Ἑλίας αὐγὴ πέλερ' ἢ ἐκείνου
 υἱός. & Homericū illud non iniuria ei accommodabimus,
 ἢ σέ γε μῦθος ἐδιδάξε διὸς παῖς, ἢ σέ γ' ἀπόλλων. Tot præcla-
 ra, tāq; eximia & admiranda, ex ingenij sui exuperantis-
 simo fonte scaturierunt opera, vt in eum coelitus bonæ
 omnes scientiæ delapsæ videantur, non absq; singulari
 quapiam diuina prouidentia, adeoq; facto globo conue-
 nisse, vt quendam quasi doctrinæ orbem in eo consti-
 tuerint. Si enim theologum cupiueris θεολογώτατος, Si
 philosophū φιλοσοφώτατος, Si legisperitū νομικώτατος,
 Si oratorē, ἀδύτιμον γλωσσώτατος, Si poetam omni carminū
 genere προφειέσατο erit. Quid si insignē Aristopha-
 nicus Bacchus aliquem vatem querere in animum iam
 induceret, Germaniam proculdubio peteret, tanto or-
 natam dono. Quid (vt cætera eius opera silentio inuol-
 uam) de mirifico verbo ab vllō mirifice magis scribi po-
 tuit? Quid quod Pythagorica & Cabalistica arcana pri-
 mus ipse primus (si verè fateri libet) Romanæ posterita-
 ti, & tā docte ac eleganter tradiderit, vt alij aū eum pol-
 liciti saltem, ipse autem præstitisse censeat. Congratula-
 re igitur Germania tibi haud parum, quod eum produ-
 xeris, qui ingenio suo te maxime illustriorem reddit, cu-
 iusq; virtutibus tantum tibi & decoris, & ornamentī ac-

cedit, vt si opus foret, haberes quem exoticarū regionū
 eruditissimo cuiq; conferres, Dum hunc effero Erasmi
 Roterodamū suis fraudari laudibus nolo, pari etenim
 glia dignū iudico, duos re vera Germaniæ oculos, aut
 si maius soles. Hic vero de quo iam loquimur, Capnion
 cum talis sit, nulli tamen seruidius arctiusq; se astrinxit
 studio, q̄ vt triplicis linguæ, quibus diuina deteguntur
 arcana interpretatione reip̄. Christianæ prodesset q̄ ma-
 xime, futurū ratus si totius ecclesiæ scholastici viri has
 acrius amplexarentur, vt per linguarū diuersitatem gen-
 tes ad vnitatem fidei catholicæ, ac veram nostram religi-
 onem proprijs scriptis, blandimentis, mansuetudine, &
 ratione, non vi, ac iniuria, iuxta ecclesiasticas sanctiones
 perducerentur f. quantum diligentię, quan-
 tum sudoris, quantū deniq; olei in eam rem impendit.
 Atqui videmus, q̄ iniqua huic rependatur gratia, & ab
 illis præsertim, quibus vel ob vnum id permaxime cha-
 rus esse debuisset, q̄ hoc in puluere, si desudarent (vt cer-
 te eos deceret) multo & satius, & laudabilius foret, q̄ o-
 mnē ætatem dialecticorū tendiculis absumere, quæ nō
 tā tendicula sunt appellanda, q̄ phantasmata, id est vmb-
 ræ quædā & imagines, quę cito pereunt & resoluunt,
 vt diuus Hieronymus inquit, ac in Canonicis decretis
 repetitur. g. Quod non perinde improbandū esset, ni-
 si hoc dūtaxat ageretur, atq; per omnē æuū, aut nō ab-
 inebriant. eis odio haberent exploderenturq;, qui solidissimis &
 honestissimis quibuscq; disciplinis vnice ac perpetuo se
 addixerunt, atq; omni cura, magno studio, iugi conatu,
 aliud nihil moliant, q̄ multarum linguarū cognitione
 res ecclesiæ propagare. Liuent nō alia de causa, & emas-
 cerantur inuidia, q̄ quod sophismatū fumis, vident alia

f c. g syn-
 cera. lxiij.
 di.

g xxxvi.
 di. c. vino
 inebriant.

orum elegantiora fructuosioraq; studia, longe anteferri
ac adolescentū ingenia his excoli, poliri, ornari, quo effi
ci posse fortassis arbitrantur, vt eorū autoritas nonni
hil minuat, & Christianæ professionis homines ista stu
dia magis, q̃ istorum Garrulitates, & probet, & imiten
tur. Sed hæc abeant. Introspiciamus potius eius viri de
quo hæc nobis sermo fuit vitam, Et quid de vitæ in
tegritate, humanitate, modestia, comitate, probitate, gra
uitate, sanctitateq; morū, ac omni virtutū genere illius
referam, quem Germanicum Catonem vere dixeris: vt
qui ita maluit per reliquū vitæ tempus suos inter agel
los, hortos, prata, vineas, philosophice degere, sustētare
familiā, et paruā celebrare domū, q̃ a magnis et principi
bus viris ad ingentes opes, quæ aliq; ei non defuissent,
& ad summa rerū culmina euehi. Et certe perpetuā vitæ
lineam ad extremā ingrauescentemq; vsq; ætatem, sine
vlla labecula, vllq; suspicionis crimine sanctissime trās
egit, Testis es inuictissime Cæsar semper Auguste, vna
cū diuo patre tuo illustriss. Friderico. III. Apud vos em̃
integerrimum simul & sapientissimū consiliarium mul
tis annis egit, Testes sunt tot clarissimi heroes, tot eccle
siastici viri, in summo rerū culmine locati, tot procures,
tot populi, tot cōmunitates, quibus frequētissime in ar
duis rebus autoritate adfuit, industria succurrit, pruden
tia profuit, consilijs auxiliū præstitit. Neq; hoc tibi Leo
optime maxime (tuū enim nunc numen alloquor, qui
pontificum perpetuum es columen, & perennis gloria)
incognitū est. Cum illi ipsi pro tanti viri innocentia ape
rienda, ad tuam sanctitatem literarū pene cumulos des
derint, quem nescio quod hominū genus (Quando erat
vt posito deberet sine laborū, Viuere & in nullo solici

tante metu. Quæq; suæ semper placuerunt otia menti
Carpere, & in studijs molliter esse suis) criminis insimu
lare, penit⁹ labefactare, foedissimo heretico ificere, & de
turpare neuo, immo ad phlegethontes vsq; truculêter
rapere vndas adnixum est, quo astu, qua fraude, qua cir
cûscriptione, quibus technis, quibus versutiæ laqueis
phoebea lampade splēdidius elucescit, quod vobis reue
rēdissimis eruditissimisque iudicibus (te o Grymane, & te
o Anconitane compello firmissimæ ecclesiæ catholicæ
columnæ) apertius cōstat, ex syncerissimis tot suffragiis
pro libri Ocu. Spe. qui inscribitur approbatione, supio
ri anno ab eminentissimis sacrae scripturæ, ac iurisprudē
tię heroibus Romę rectissime latis, inter quos cū primū
locū obtinuerit, atq; primum approbatoriū votum des
derit huiusce sequentis Apologetici author reuerēdus
Nazarenus archiepiscopus, vere Theologus nō vulga
ris, quemadmodum eius egregia opera ab hinc aliquot
annis ædita, & præsertim de natura cœlestium spiritū,
opus, locupletissimi testes sunt, ita non alienum arbitra
tus est sibi primas etiam Reuchlinianæ causæ defenden
di partes vendicare, posteaq; æmulos his æquissimis rite
q; datis suffragiis, nequissime acquiescere nolle accepit,
in tot celeberrimorū doctorū diuinæ humanęq; philoso
phia peritiā haud mediocriter pollentiū, ingentē igno
miniā, quicq; ad propriā eorum petitionē, & illā quidem
maximā, a summo pontifice super Ocu. Spe. examinati
one designabant. Quanta aut eruditione, quanto inge
nij acumine, quam iusto iudicio id agat, & quidem mor
destius multo q̄ cauillatorū immodesta temeritas expo
scat, ex ipsius defensionis lectione facere perspicere est.
Et quis per Deum immortalem hunc librum tam egre

gie & sincere a suo authore declaratum damnaret, nisi
 præcipitis audaciæ, damnati ingenij, perditæ penitus iur
 dicij. Iuris est, apertissime declarantē neq; corrigere, neq;
 q; adijcere h & si emendatio, aut imminutio inhibita
 fuerit, posse nihilominus declarare. i. Quinimo male
 consulēs consilium mutare potest, quod Papinianum
 quem Spartianus iuris asylum ac legalis scientiæ thesau
 rum appellat, fecisse legimus. k. Quid ergo Capnioni
 imputandum, qui vno eodemq; tpe calcographice oia
 emisit, vituperonum spicula longe antea prudenter præ
 uidit, argumēta diligenter soluit, tela strenue fregit, Nec
 si ita esset, declarationem tamen trahi retro vsq; ad tem
 pus, principiūq; actus qui declaratur, iuris peritissimi vo
 luere. Hac sane tam pura & clara declaratione probe in
 specta, cui etiam simplicissimo, atq; rudissimo scrupus
 vllus, ne dicam scandalum, ingeri possit, nisi fortassis co
 inquinatis, quib⁹ nihil mundū: Vna hæc pene oim, qui
 Ocu. Spe. discussioni intererāt sentētia fuit. Accipe igit
 illustris. Cæsar Nazarenī tui Apologiam placido hilas
 ricq; (vt oia recta soles) vultu, propediem & aliorū quæ
 iam sub incude sunt defensiones suscepturus, & consis
 liarium tuum tam spectatæ integritatis exploratæq; fidei
 virū, e tot oblatrantium canū faucibus q̄ celerrime
 eripī cura. Celsitudinem tuam in plurimos annos incol
 lumē, ac florentem seruet nobis & vniuerso orbi, idem
 qui te orbi p̄fecit optimus maximus ille Samaritæ Chri
 stus. Datum Agrippinæ Coloniae, Cal. Augusti, Anno

h. L. here
 des palā.
 .s. qd vo
 ff. de testa
 i. Bal. in. l.
 edita. C.
 de eden.
 K. l. si .s.
 pe in. fi. C.
 de furt. &
 ibi. Bal.
 ac Alex.
 in addi.

M. D. XVII.

AD MAXIMUM MAXIMILIANVM
CAESAREM ROMANORVM IM
PERATOREM SEMPER AV
GVSTVM, GEORGIVS BE
NIGNVS ARCHIEPISCO
PVS NAZARENVS.

ILLE EGO QVI cum Callien, essem episcopus, & sanctæ crucis Cardinalis reuerendissimi, sedisq; Apostolicæ legati meritissimi vestigia sequer, Germanicas contemplationes, quarum altera de Christianæ victoriæ vexillo, altera de virginis matris assumptione mirificos tractatus continebat, editi. Nunc Romæ archiepiscopus Nazarenus existens, inter alia quæ scripsi, hunc quoq; tractatulum, in Ioannis Reuchlin Germani vtrq; in lingua, vel potius in omni (nam & Chaldæam & Hebræam complectitur) facundissimi, vtrq; in philosophia & diuina & humana præstantissimi, commendationem, per modum dialogi editum, ad te Inuictissime Cæsar transmittito. Cui namq; eum alteri quàm tuæ Maiestati dedicare potuissim; quæ ipsum Capnionem nostrum semper fouit, eiusq; curam semper gessit, neq; iniuria. Est enim decus & splendor patriæ, quam ab omni barbarismo eripuit, ab omni solocismo purgauit. Animaduerte inclyte Cæsar Maximiliane vel ad hoc vnum, habes quippe apud te virum, quem maximi mirantur viri, habes apud te virum latinæ græcæq; linguæ hac tempestate facile principem, habes eum Cæsar virum, qui Græcos omnium scientiarum inuectores docet, qui latinos græcæ sapientiæ

atq; eloquentiæ perfectos imitatores, etiam propriam
instruit linguam, qui Chaldaeos atque Hebræos in eos
rum (vt conficio) sermone (ignota est enim mihi illa lo
quela) superat, vel saltem eis æqualem se reddit. Perue
nerat iterum ad nos ex Germania (nam primū ex Græ
cia) tam theologia quam philosophia, lingua sola, sermo
ne duntaxat, Germanos superabamus. Nunc & Græci
& Latini ab isto Germano Capnione, viro diuino, etia
am illa addiscunt, & ita quidem addiscunt, vt se ipsius
discipulos fateri non modo non erubescant, verumetiā
summopere gloriantur. Eum itaq; virum, qui tantope
re illustrauit, glorificauit ac magnificauit patriam, non
ne ipsa patria illustrare, glorificare, & magnificare de
beret? quem alieni cōmendant, cur sui non suscipiunt?
cur suam lucem abijciunt? cur de sua gloria non glori
antur? an forsan quia in patria sua acceptus est nemo?
Enimuero quoniam absq; te, qui & patriæ & orbi præ
sides, id fieri nequit inuictissime Maximiliane, tua inters
est, in cuius nutu vota totius patriæ sunt posita, hunc
tam præclarum virum, tamq; de patria bene meritum,
extollere, sublimare, ac omni honore & dignitate affice
re. Nam si secus, ipsa patria ingratitudinis accusabitur,
eiusq; rea erit. Ego certe si valerem, tam diuinū vatem
& philosophū, vsq; ad astra efferrem, id beneficii quod
in ipsum conferre potui, contuli, ipsum a calumnijs ad
uersariorum ex ipsiusmet dictis ac scriptis aperte libe
raui, tendicula ipsorum rupi, decipulas fregi, versutiæ,
astutiæ, doliq; sunt, quæcunq; aduersarij contra ipsum
moliuntur, quos iam (certe noui) tale duellum, eiusmodi
q; prælium inijsse pœnitet, verum ab inceptis præ ru
bore pudoreue desistere nequeunt. Tu æquissime prin

ceps, Tu inuictiss. Cæsar, Tu totius Christiani orbis gubernator, virū eruditum, virū insignem, virū mirificum, virū cuiq; huius ætatis viro in doctrina non postferendum, defende, attolle, & omnibus (prout sua exposulant merita) antepone, ac mei qui te semper colui, semperq; veneratus sum memor esse dignare.

¶ An Iudæorū libri, quos Thalmud appellant, sint potius supprimendi, q̄ tenendi & conseruandi.

¶ Dialogus, interlocutores Ioannes Reuchlin, Georgius Benignus.

¶ Ioannes Reuchlin.

Conduceret arbitror, bonumq; ac vtile Christianis foret, vt eiusmodi libri, vbi contra fidem nostrā nulla specialis & expressa blasphemia continet, pro ingenij Christianorū exercitio nō supprimerent, sed vel apud episcopos, ac ecclesiæ pastores, vt quando opus esset, pprio eos confodere possemus mucrone, cōseruarentur. Quemadmodū & Apl's dicebat, Oportet hæreses esse, vt pbatī manifesti fiant.

¶ Geor. Be.

¶ Duo summi pontifices Innocentius inquam. III. & Gregorius. IX. vt Thalmud comburere iussisse ferunt, eis autem repugnare, nec tibi, nec vlli licet.

¶ Io. Reu.

¶ Omnem hoīem, q̄ humano testimonio p̄cise innitit, errare est possibile. Oīs em̄ homo mendax. Relatū aut̄ illis pōtificibus fuit, vt etiā Alexander de Hales magnus theologus recitat, eis in libris multas etiā cōtra Moīse le

gēm hærēses, & cōtra dominū nostrum contineri pluri-
mas blasphemias, & ea de re eos suppressēdos & cōbu-
rendos censuere. Hoc autē & ego semper asserui, & dis-
fufe declarauī, & ptestatus sum me nolle blasphemos li-
bros cōseruare, sed igni tradere, vel si hoc satius esse vis-
deret, solis pōtificibus cōseruādos indicere, vt & fides
nostra, & ipsorū perfidia notari posset. Ad quid em̄ libri
illi condēnandi sunt ea in parte, vbi omnia præcepta di-
uina illi populo tradita enumerant & rememorant: simi-
liter vbi agunt de iudicijs & iudicibus, vbi q̄q; tractant
de medelis & medicamibus, herbis & alijs huiusmodi:
Eodē modo quare sunt in illis, quæ ad cultū Dei secun-
dū eorū ritum prinent damnāda. Ecclesia tolerat ritū il-
lum, cur nō & libros ritus eorū? Ad qd etiā sunt in illis
passibus cōburendi, in qbus plurima & illa quidē præ-
clarissima de Messihæ diuinitate & hūanitate, verbi icar-
natione, matris perpetua vīrginitate, personarū trinita-
te, cū substantiæ, & naturę vnitate, aliqui ex ip̄is asserūt,
quæ nobis I E S V M nostrū dilectissimum dominū ve-
rū Messihā credētibus admodū suffragant: Sunt pfecto
eis in libris plurima, ex qbus eos (licet proterui & dure-
ceruicis, vt semp fuerunt sint) cōuincere possumus facil-
lime. Ob quas quidē suasiones multi inter eos in talib⁹
eruditissimi, relicta p̄fidia ad nostrā puenere fidē, & i ea
(nō vt iste neophytus, q tantę cōtrouersię causā extitit)
feruentissime vixerūt, & vsq; ad finem pseuerarūt. Sunt
& nōnulli inter eos, qui ad nos nō veniunt, licet vel ex
parte credant, sed illud semen nō cadit in terrā bonā, vel
ob eorū (in qua omne genus hoīm superant) auaritiā,
vel ppter fidei nostræ credibilia ardua, quæ tamen etiā
in Cabala & nōnullis Thalmudicis libris itueri possent

vel quia nō sunt prædestinati ad vitam æternā. Sic autē
in Actibus ap̄licis ca. xiiij. scribitur. Et crediderūt quot
quot erant præordinati ad vitam æternam.

¶ G. B.

¶ Cæcitate sunt percussī, sicut & qui sciunt bonū, neq; tñ
faciūt. Norūt muscipulā, & pedem ponūt in eā. Vir qui
dā dignus exclamabat. Si iudæi nūc oēs in IESVM no-
strū crederent, ego nō crederem. Nā vaticinio ppheta-
rū, & saluatoris ac ap̄lorū sententia, cæcitas eorū vsq; ad
ultima tpa est duratura, & tandē reliq; Israel saluæ fiēt.
Nō ergo mirū est, si videntes sint cæci. In mundū em̄ ve-
nit IESVS, vt nō videntes viderēt, & q; videbant cæci
fierēt. Velamen est positū sup cor eorū. Libri itaq; hmōi
vsq; ad tpa illa sunt seruandī, vt ipsi suā proteruiā ac pti-
naciā tandem agnoscāt, dicātq; Væ nobis, videbamus,
& videre nolebamus, & ita ipsimet nos excēcabamus.
Et nos de gratiæ Dei benignitate, qua a tenebris ad ver-
rā lucem puenire meruimus, lætemur. Deniq; in sum-
mi pōtificis coronatione, vel coronationis suffragiis, seu
pcessionē, locū sibi altū in via p quam pontifex transit,
iudæi parāt, atq; inter alia, suæ legis libros ostendūt, vt
eos cōfirmet postulātes. Pontifex autē, Nō cōfirmamus
sed toleramus, ritus scilicet v̄ros, & ritus vestri libros, re-
spondet, Cur igit̄ sunt cremandī cū tolerari iubeant? Ac-
cedit ad hoc, Nā frustra sit iussio, quæ mandari executio-
ni nequit, librorū autē illorū longe amplior copia inter in-
fideles reperit̄. Enimvero quia tu Apostolū induxisti,
Oportet hæreses esse, vt probati manifesti fiant. Aduer-
sarij arguunt a simili, Necesse est vt veniant scādala, igit̄
occcasionē scandalorū oportet manere & retinere. Hęc
autē cōsequentiā mala, & est tuæ similis, igit̄ & tuæ mala.

¶ Ioan. Reu.

¶ Nosti sacra scripturam plures habere sensus, & vnũ quẽq; eam trahere posse ad quẽ sibi libet (illæsa fide) sensum. Quemadmodum ergo Apostolus ad inferendum quod volebat dixit, oportet hæreses esse, vt probati manifesti fiant, hoc est, vt veraces agnoscantur. Quia vt ait Philosophus, Opposita iuxta se conspecta, magis elucescunt. Non enim cognoscit virtus, nisi ex comparatione ad vitium, vt ait diuus Hieronymus. Sic & ego dixi, oportet esse & manere libros illos, quasi a simili arguendo, ad hoc vt cognoscatur melius veritas nostra, & nostra recta fides ex Iudeorũ cecitate & stultitiã, qui suorum doctorũ veram doctrinam non suscipiunt, aut intelligere nolunt, & falsa quædam ac stulta complectunt. Quæ comparatio fieri non posset illis libris extinctis, non ergo ratio eorũ procedit, cõsimiliter rationi, quã ego attuli. Non em̃ dixit Apostolus, Oportet hæreses esse, igitur occasiones hæresum non sunt extirpandæ, sed vt probati manifesti fiant. & nos cõsimiliter dicimus, opus est illos manere libros, vt nře fidei veritas lymphidius cernat.

¶ Geor. Be.

¶ Placet id, nam Apostolus, Deum nullũ permittere malum, ex quo non eliciat aliquod bonum, norat. Vnde ex malo hæresis, hoc, vt probati manifesti fiant, elicit bonum, & tu cum Apostolo in hac sententia conuenis, quæ est tacita & implicita. Conducit & vtile est esse mala, ex quibus oriuntur bona, Nam diligentibus deum, omnia cooperantur in bonum. Sed Apostolus sub illa sententia ponit hanc, Sed ex hæresibus oriuntur bona, igitur necesse est, hoc est, igitur conducit & vtile est hæreses esse, Et vnum bonum quod inter alia ex hæresibus

sequit̃ exprimit, videlicet vt probati manifesti fiant. Tu vero sub illa sententia cōmuni subassumis hanc, sed ex libris Talmudicis plurima oriunt̃ bona, vt iam diximus, igit̃ bonū est eos esse, non obstante quod in illis quandoq; aliqua falsa vel stulta reperiant̃. Differt tñ minor tua a minori Aplī, quia hæresis est tota mala, quia contraria fidei, Talmudici libri aliqui sunt omnino pro nobis, aliqui contra nos, aliqui neutri, A duersarij format alio & diuerso modo consequentiā, quæ non est ad rē, neq; ad mentem tuā, aut ad vim verborū tuorum. Enim vero mirant̃ pleriq; tur illos libros sic indistincte hæreses appellasti, cum in eis multa vera, vt etiam tu asseris, contineant̃, omnis aut̃ hæresis sit falsa, sed vim rationis tuæ non perpendunt.

¶ Ioannes Reuchlin.

¶ Plurimū interest veritatem docendo, illi misceri falsitatem, & docendo falsitatem, illi miscere veritatē, libri hæreticorū falsa docent, nōnulla vera interponentes, libri Talmud vera docēt, quia fidei nostræ mysteria pandunt, sed stulta & falsa quandoq; interponūt, Falsa qdē docent hæretici, quia fidei vera, contraria probare conātur, & falsitati quam intendunt nonnulla vera interponūt, Libri vero Cabalæ, seu Talmudici docēt vera, & illa intendunt, quia fidei orthodoxæ mysteria abscondita propalant, licet interdum aliqua falsa & stulta intermisceant, non sunt igitur hi libri appellandi proprie hæretici, neq; vt hæreticorū libri igni adiijciendi. Hi enim ex intentione veritati, illi falsitati adhærent, His in mente p̃ se veritas, aliūde falsitas, illis per se falsitas inest, per accedens veritas. Libri hæreticorū sunt, qui vna nobiscū & Christum & eius consitent̃ publice nouum testamen-

¶ **L**ibri Talmudici foris videntur, licet aliquo modo intrus sint. Præterea illos libros non appellavi hæreses, sed similitudinem Apostoli de hæresibus illis, appuli his libris. Et si eos hæreses appellassem, non atrox crimen fuisset. Sicut namque omne quod non est ex fide, etiam amor Dei, peccatum esse dici potest, hoc est, non meritorium vitæ æternæ, qui enim caret fide, caret & gratia, & gratia Dei est vita æterna. Sic omnis doctrina, quæ est sine fide nostra, hæresis est, & licet infidelitas dicat quævis vera, non sunt tamen vera, æternæ salutis meritoria. Est igitur similis hæresis, quia non perducit ad veram vitam, sine fide Christi. Neque est simile de libris hæreticorum in fide nostra, & libris qui sunt extra fidem nostram, & quos ecclesia tolerat, sicut non est simile de Alchoran, & libris Arrij, aut Sabellij. Hi enim sunt intus, alij foris. Quid autem mihi cum his qui foris sunt inquit apostolus?

¶ **G. B.**

¶ **S**i foris sunt, quid ergo tu qui intus es, eosdem defendis?

¶ **I. R.**

¶ **Q**uemadmodum Socrates dixit, unum scio, quia nihil scio, ita & ego hoc dumtaxat defendo, quod non sunt eo modo offendendi, quia nostra non interest suppressere ritus eorum, qui foris sunt, nisi velimus eos cogere ad nostræ legis observantiam, ut aliqui consuluerunt, & non tolerare, quippe ut aiunt minus malum impune eis foret, non posse legem illicitam servare, quam libere tenere. Sed quousque eos toleramus, etiam libros quibus se tueri tolerare deberemus.

¶ **G. B.**

¶ **L**ibros Thalmudicos, non modo tu cui non medium adhibeo fidem, sed omnes nostri illam linguam scientes ut Nico, de Ly, Burgen, & cæteri, nullatenus extermin-

nādos, sed potius p. cōmō & vtilitate Chřianorū conser-
uandos eē cēsuere, solī illius sermōis ignari, tumultuosū
vulgus sectantes, cōtra illos inuehunt libros, graculorū
more, nescientes qđ pmant, & vocē ppriā ignorantes.
Ego cui parū est illius linguæ, vestrā hoc est Ni. de Ly.
Burgen. & tuā in hac re cōplector sententiā. Verū male
sonat in auribus meis, qđ illa Christi verba Ioan. v. Scr-
utamini scripturas, quia vos putatis in ipsis vitā æternā
habere, & illæ testimoniū phibent de me, sint de libris q
sunt in Talmud collecti, intelligēda, q̄ expositio noua vi-
dēt & extorta, nam ex his q̄ prēmiserat & q̄ subiungit,
ip̄m de scripturis pphetarū & testamēti veteris ibi locu-
tū fuisse cōstat. Prēmiserat aut paulo ante hæc verba. E-
go nō ab hoīe testimoniū accipio, supple tanq̄ hoīe. Idē
circo dixit Petro, Caro & sanguis nō reuelauit tibi, sed
pater meus q̄ est in cōclis, Et Ioānes phibuit testimoniū
veritati, nō a seipso, sed ab illo inspiratus, q̄ dixit, Super
quem videris spiritū descendētē, ille est. Et paulopost,
Opa inqt quæ ego facio, testimoniū phibēt de me, & q̄
mīsīt me, testimoniū phibet de me. Et seq̄ illa particula
Scrutamini scripturas. Et statim tacitā excludēs obiecti-
onē, ne quis crederet ip̄m de Hebræorū doctorū loqui
scripturis, respondet, Claritatē hoc est testimoniū p. qđ
clarus siā ab hoībus non accipio, sed cognoui vos, quia
dilectionē Dei nō habetis i vobis. Scribæ aut erāt hoīes
& humano sensu sunt locuti, & eorū testimoniū aperte
respuit. Quō igit ab illis illud postulat aut exigit. Et in-
fra sic ait, Nolite putare, q̄a ego accusaturus sum vos apud
patrē, est q̄ accusat vos Moses, in q̄ vos speratis, Si
crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi, de me em̄ il-
le scripsit, Hæc ibi. Ecce scripturas, q̄s scrutari volebat,

scripturas inquā Moſis, hoc eſt totius veteris teſti. qđ to-
tū ſūſumptū vocat lex ſcripturæ, ppter. x. verba in tabu-
lis lapideis digito Dei ſcripta, & Moſi tradita, Et in hac
ſcriptura & Moſe ſperabāt, & putabāt, hoc eſt, credebāt
ſe habituros vitam æternā, Quid ad hoc a quoq̃ respon-
deri poterit?

¶ Io. R.

¶ Cuperē vt totam mentē tuam & conceptū vnīuer-
ſum hac in re exprimeres, & ſi acutiſſimas cogitationes
tuas euadere nequiuero, victū me potius legum docto-
rem a theologo non ignoto fateri minime erubeſcam.

¶ Ge. Be.

¶ Noui te q̃ Hebręas, Gręcas, & Latinas calles literas
oīm legū, etiam diuinę ſcripturę (quā theologiā appel-
lamus) egregiū doctorem eſſe, & recte ad ſingula rñſurę
Procedam tñ hac in re vltorius, put iubes, nō vt tibi in-
ſolubilia afferā, ſed vt alijs tui ingenij acumen oſtendā.
Iſtos Hebręorū libros, Chriſtus dominus Matthæi. xv.
& Mar. vii. vt etiā tu fateris traditiones ſeruorū appella-
uit, qđ præſuppoſito arguo ſic, Nullus ab illis teſtimoniū
quærit, qđ ipſe reprehendit, & in eis eſſe veritatē negat,
ſed Chriſtus ſeruorū traditiones tanq̃ falſas, & legi diui-
næ cōtrarias oſtendit, Ait em̃, Quare & vos tranſgredi-
mini mandatū dei propter traditionē veſtram, nā deus
dixit, Honora patrē & matrē, vos autē dicitis, ſcilicet con-
trariū. Et Marcus addidit, & ſimilia hmōi multa facitis,
q̃ ſcilicet ſunt cōtraria mandato Dei. Et præmiſerat, hy-
pocritę. bene prophetauit de vobis Eſaiās, Populus hic
labijs me honorat, cor autē eorum longe eſt a me, inuianū
colunt me doce. doc. & in ho. Et infra, ſinite illos, cæci
ſunt & d. cæ. Et Matthæi. v. expreſſe ipſorū ſcribas rep̃.

hiendit dicens, Nisi abundauerit iustitia uestra plusq̃ scri-
barum & phariseorū, non intrabitis in regnum coeloz̃.
Sequitur, Audistis quia dictum est antiquis, Non occi-
des, & supple, Scribæ vestri dicunt legem illam nō pro-
hibere animū, sed manum. Ego autē dico vobis & quæ
sequuntur. Et rursus dictum est antiquis, Non moechas-
beris. Scribæ vestri exponunt solū de actu, non animo,
& cætera id genus. Ego autē dico vobis, contrariū scilicet
vel dissimile. Præterea nostri fatent̃ triplicem huma-
næ naturę statū, seu legē, Naturæ. Scripturæ. & Gratię.
Et lex vetus tota communi vocabulo, propter manda-
ta in tabulis lapideis digito Dei scripta, vocatur lex scrip-
turæ. Quando igit̃ dixit, Scrutamini scripturas, intel-
lexit de veteri testamento, quæ est lex scripturæ. Vnde
Lucæ. xxiij. dicitur, Interpretabatur eis in omnibus scri-
pturis, quæ de ipso erant. Et paulopost quasi declarans
hunc sensum subdit. Necesse est impleri omnia quæ scri-
pta sunt in lege Moïsi & prophetis & psalmis de me. Et
statim subnectit. Tunc aperuit eis sensum vt intelligen-
rent scripturas. Vetus igitur testamentum per antono-
masiam dicitur scriptura, quid igitur sonet, Scrutamini
scripturas, iam vniciq̃ patere potest, Vnde Matthæi
xxvi. dicit dominus, Quō ergo implebunt̃ scripturæ?
Et alibi sæpius ita vetus lex appellat̃. Non igitur est be-
ne dictū, quod Christus verbis illis voluit pprie signifi-
care & iudicare scripta magistrorū, ex quibus potissimū
confectus est Talmud. Tandē ipsos Talmudicos libros
appellasti hereses. Si ergo Christus dominus eos scruta-
ri voluit, igit̃ hereses scrutandas iussit, & hereses de ipso
testimonium perhibere asseruit, Quo quid absurdius?

¶ Ioannes Reuchlin.

¶Euenire plerunq̃ solet, vt cum aliquem laudare, aut defendere cupimus, non solum vera, sed etiam verisimilia assumamus, legat̃ Demosthenes, legatur & Cicero, audiantur & nostri concionatores ac doctores, qui dū sanctorū aliquem efferre cupiūt, tot & tanta in laudem eius inducūt, vt omnes excellere videatur. Sic dum de vnaquaq̃ virtute loquuntur, aut scribunt, eam om̃ibus alijs præponere vident̃. Similiter si de minimo vitio sermonem habeant, adeo illud vituperant, vt nullum illo scelestius esse psuadeāt. Sic & mihi in cōsultatione mea contigit, nam dum existimarem sicut & nunc existimo, libros Hebræorū nobis vtilis esse, & ægreferrem illorū consilia, qui eos supprimendos docerent atq̃ comburēdos, omneis rationes quas in fauorē huius opinionis inuenire poterā, in illo breuī tēpore scrutatus sum, & multos libros reuoluendo, in Burgeñsi illam expositionem reperi. Christum videlicet dum diceret, Scrutamini scripturas, de scripturis Talmudicis intellexisse. Ipsum aut̃ egregiū bibliæ & sacrarū literarum expōsitorem, ita vt certet quodāmodo cum Nīco. de Lyra, iudicant pene omnes. Assumpsi ergo illud tanq̃ probabile ac verisimile. Et vt ita opinarer mouit me vis trium dictionū quæ ibi ponuntur, illa enī dīctio Scrutamini, græce sonat, acsi diceret, disputate in scholis, Vt plurimum autem sit apud eos disputatio in scholis de scribarum & doctorum libris, Mouit me & illa dīctio, putatis, quæ si in lingua græca, in qua euangelium primo scriptū est, inspiciatur, significat acsi diceret, putatis, hoc est pro vero tenetis, nec tamen verum est, vos in illis scripturis habere vitam æternam, quia vita æterna non consistit in libris, præsertim illis, Tercio Mouit me illa dīctio, & acsi dixit

h

set. Et præter sacras scripturas, illæ etiam scribarum scripturæ testimonium perhibent de me. Authoritas igitur ipsius Burgen. primum & suasiones ex tribus dictionibus ortæ secundario, ad ita opinandū me mouerunt, vt dicerem, quod Christus perscrutari iubet, illud cremari non vult. Et ita sumpsi mediū si non ex veris, tamen ex verisimilibus, prout sæpissime fit. Enimvero vt hoc alius repetam, dico ibi dominū locutū fuisse de libris sacræ scripturæ, quod quidem negari non potest, quis tamen probabit ipsum etiā de his locutū non fuisse? Qui em̄ principia scrutari iubet, etiam illa quibus agnoscuntur pprie discutere mandat. Proprie, quia vere ita vult. Proprie, quia ex intentione. Intendebat em̄ illas scripturas proprie, quia iubens scrutari principium iubet scrutari sensum eius. Et quia libri illi, sensum scripturæ sacræ interpretantur. Iussit & illos scrutari proprie, per quorū agnitionem sacrā agnoscimus scripturam, imo quia nil aliud est scripturas scrutari, q̄ earū percipere sensum, illi autē Iudæi non poterant intelligere nisi per doctorū expositiones. Scripturas scrutari nil aliud est, q̄ doctorum & postillatorum veracium scripta & commentaria perquirere, & id proprie & propriissime si dici potest, neq; obstat quod dominus antiquorū traditiones damnauerit & reprehenderit. Talmud enim plurimos in se congestos continet libros, quorum aliqui optimi, aliqui sunt pessimi. Talmud ergo optimū quid ac pessimum, sicut de lingua dicere solemus, vt sit membrum, quo nullum melius, nullumq; peius. Duæ subcontrarie possunt esse simul veræ, sed non simul falsæ, Scrutari itaq; scripturas est earum discutere sensum, illum autē sine exppositoribus habere nequimus. Ipsos ergo perquirere

rere iubemur, Scrutamini scripturas, discutite inq̃ doctorū super scripturam declarationes, vt eam recte percipiat, quia ex doctorū postillis ac scriptis, earum colligef̃ sensus, non enim omnibus Christus aperuit sensus vt intelligerēt scripturas, sicut apostolis aperuit. Nō itaq̃ ex verisimilibus dūtaxat, sed ex veris & necessarijs processisse videbor. Qui nanq̃ A intelligi iuberet, & illud nisi per B ipsum intelligi nō posset, iuberet vtq̃ & B. Iudæi autē scripturas cōmode & semota diuina reuelatione sine Rabbīnōrū expositionibus scrutari nequibant, vt itaq̃ illos expositiones viderent & discuterent imperabat. Sensus igit̃ est, Diligenter inquirete prout in scholis facitis expositiones huiusmodi, & per eas intelligetis scripturas sanctas. Et illæ expositiones in quibus vos putatis habere vitā æternam, sunt quæ testimoniū phibent de me, neq̃ tamen per illas expositiones, neq̃ per ipsam scripturā sacram expositam habetis vitā æternam, Non enim vultis (inquit) credere in me, qui sum vita æterna, Libri loquuntur de vita, declarant vitam, ostendunt vitam, sed non sunt ipsi vita, Libros autē illos non dixi hæreses esse absolute, sed rationem consimilem rationi apostoli formaui. Si q̃q̃ eos hæreses appellassem, hoc eo modo quo dixi intellexissem, quia sicut omne quod nō est ex fide, peccatum est, Sic omnis veritas sine fide, falsitas & hæresis est. Non enim perductū est ad vitam.

¶ G. B.

¶ Temerarie dictum censent Christum præcepisse liberos illos comburi nō debere, quia tunc duo pontifices maximi qui eos comburi præceperunt, contra diuinū mandata egissent.

h ij

¶ Io. R.

¶ Si non est temerarium dicere, Scrutamini scripturas hoc est sensum scripturarū medio vestrorum doctorū p̄quirite, non est etiam temerariū dicere, praecepit non cōburendum, quod iussit diligenter inquirendum. Sed sequitur tanq̄ probabile ex probabili, immo verū certum ex vero certo, prout ostendimus, Quid aut̄ illos pontifices mouerit, diximus. Sunt equidem in illis libris plura nostra fidei praeclara adminicula, sunt alicubi nonnulla eidem aduersantia, propter adminicula cōseruandi essent, propter aduersantia supprimendi, verū tutius est mak̄ gratia boni tueri, q̄ ob malum perimere bonū, nam & Deus ob decem bonos, mille tolerat malos.

¶ Geor. Be.

¶ Nimium concitasti tumultū dicendo scripta ludaeorum ita bene vel aequē bene perhibent testimonium de Christo, sicut biblia, & subiunxisti, & haec est veritas, testimonium quippe bibliae, est testimonium spiritus sancti, illud vero est testimonium hoim, testimonium autē Dei maius est, inquit Ioan. in canōn. prima.

¶ Io. R.

¶ Non solum dixi aequē bene vt biblia, sed etiam dixi quandoq; testimonia ipsorū efficaciora esse pro nobis q̄ testimonia bibliae, nō quidem in se quo ad rem, sed quo ad hominem, nam si ex biblia personarum trinitatē probare voluerimus, ex eo quia dicit̄, In principio creauit Deus, Vel ex illo, Faciamus hominem, audiunt & contemnunt, vel ambigunt, si ipsorū authorem ita exponētē induxerimus, arrigunt aures & consentiunt, sic de incarnatione, vt si probaremus messiam venisse per iacob patriarchae prophetiam, Non auferetur sceptrum de iu

da, donec veniat qui mittendus est, & reliqua, negant illum mittendum esse messiam, nisi eorū doctore induxerimus, sic & de lxx. hebdomadibus, sic de statua Nabuchodonosor, sic & de alijs hmoi. Et similiter si verbū dei carnem factū probare voluerimus per illud, vocabitur nomen eius admirabilis, cōsiliarius Deus, & reliqua, & non citauerimus eorū testem, non accipiunt biblię testimonium verum, nisi doctores eorū illud verum asseruerint. Sunt quoq; nōnulli apud eos libri, quos non suscipimus, qui clare cōuincunt messiam venisse. Assumamus unum ex multis, exiit sermo inquit de domo Heliae sex millibus annorū durabit mundus, duo millia vanitatis, duo millia legis, duo millia dierū messiae, hec illi, Propter hoc & similia multi eorū dicunt messiam venisse, vt ait Nico. de Lyra, sed nondum apparuisse, habitare cum angelis, vel tanq̃ peregrinum circuire & lustrare mundum, quo licet falso, ab eis tamen concessio, ipsos cōuincimus, & sic videntes nō vident. Dixi igit̃, qd̃ æque bene, imo efficacius contra eos arguere possumus ex illorum libris, q̃ ex biblia, quia illam sine suo doctore nō accipiunt. Neesse est igitur illos inspicere, si voluerimus eos conuincere, & quandoq; ex falsis, ab eis tamen concessis, eos facilius cōuincimus, q̃ ex biblia, seu ex veris. Nulla enim probatio est efficacior, q̃ aduersarij propria confessio, & q̃ ex concessis ab aduersario inferri contrarium, seu contradictorium suę opinionis.

¶ G. B.

¶ Videbatur aduersarij te crimen læsę maiestatis cōmisisse, dū rationes ex Talmud sumptas, illis quæ ex Biblia sumerentur æquiparares. Et tu eos nunc etiam efficaciores esse probasti. Ego declaro vterius, dicendo te

h iij

noie Bibliæ non solū vetus, sed etiā nouū test. intelligere. Teq; non solū opinari, sed firmiter asserere, efficaciora esse in cōuincendis Iudeis, testimonia Talmudica, q̄ euangeliorū & ap̄lorū. Imo nouę legis testimonia nil valere contra eos, quia nō præsupponunt, sed respuunt illa. Re quoq; ipsa vniuersi qui eos libros legerunt, clarissima pro fide nostra ex illis asserunt testimonia.

¶ Ioan. Reu.

¶ Caue tibi Benigne, ne te q̄q; calumniatores supprimāt, sed ga opinione tuā nimis declarasti, certe negbūt, q̄d fecissent si dixisses testimonia Talmudica, aq̄ bene cōcludunt de Christo, sicut euangeliorū & ap̄lorū. imo & melius ac efficacius, non solū vltra Coloniā, vt ego, sed vltra Sauromatas & glaciale oceanū exulasses, & cū Gog & Magog resedisses. ¶ Ge. Be.

¶ Si istud q̄d inter oia tua absurdius videbat, ad tantā lucem venit, vt sine vlla hæsitacione ipsius veritas clarescat, sic vt etiā ab aduersario, nisi positionē seruet, prout Arist. loq; cōsuevit, negari nequeat. Enimvero vt alijs q̄q; facias satis, mihi em̄ fecisti, replico etiā ad quedā alia. Eaccessunt te in his, Dixisti em̄, Si oēs Iudæorū libri cōtra nos essent, nō venirent p̄pterea cōburendi, & q̄d Iudei in suū bonum, & p̄ defensione fidei suæ possunt scribere libros contra nos, & nobis non gratos.

¶ Io. R.

¶ Quotq; libros pro ritus sui cōseruatione, absq; exp̄sa blasphemia, vt semp testatus sum scriberent, cū ritus ille hac tempestate aduerset nobis, sumus em̄ nos in luce, ipsi in vmbra, nos in re, illi in figura, licet figura p̄terierit, nos in die, ipsi in nocte, quis vere nox p̄cellerit, vniuersi eiusmodi libri contra nos essent, necq; tñ venirent

cōburendi, q̄a sicut eorū ritū, ita & libros pro ipsorū ritū cōfectos tolerat ecclīa. Non itaq; solū ex eo, q̄a contra nos sunt, seq̄r vt sint cōburendi, q̄a tunc & ipsi & q̄ cūq; contra nos essent, cōburi deberent, posita em̄ causa p̄cisa, ponit̄ effectus, si ergo cōburendi sunt, oportet aliā causam, quā quia contra nos sunt, assignari. Eadem igit̄ licentia possunt nostro ritui non grata, imo cōtraria scribere, sicut cērimonīæ & ritus sunt nobis diuersi. Et sui vnicuiq; grati, alterius non grati, vnusq; em̄ in suo sensu abundat, & qualis est, talia opinaat̄ atq; loquit̄.

¶ Geor. Be.

¶ Recte veritatē defendisti, verū aduersarij tui illud pati nequnt, qñ dicis, Iudæi pñt inter se dicere de Christianis, qđ mētiunt̄, qñ in die parasceues noiant eos pfidos, nā fidem suā nunq̄ fregerunt. Arguūt contra te, nā si Iudæi Christianos mentiri possunt dicere, quādo eos vocant pfidos, ac si fidem suā fregissent, quam tñ non frangunt, nisi qñ ad nostrā accedunt. Igit̄ ecclīa mentit̄, hoc est, falsum dicit, non tñ contra mentē, idcirco non pprie mentit̄. Dicere aut̄ ecclīam mentiri seu falsum dicere, hæ resim sapit, ita ipsi cōtra te pcedūt, Ego etiā contra idē, alio modo pcederē. Certū nobis est fidē antiquorū patrū & nostram esse eandē. Quia nisi in fide mediatoris Dei & hoīm saluatus est nemo, Iudæi aut̄ sunt filij illorū patrū. Igit̄ eandem tenere fidē, quam ipsorū patres tenuerunt, tenent, neq; tñ tenent, quia in Christum dominū non credunt. Ipsi vero credebant, perfidi igit̄ sunt, quia fidem patrū suorum, quæ & ipsorū esse debebat, fregerunt. Perfidi igitur recte dicuntur, dum in sua proteruitia manent, fidem suam verā contemnentes. Non itaq; nos mentiri dicere possunt, cum pro ipsis tanq̄ perfidis ora-

mus. Vnde Apłus Pau. conuersus non erubuit dicere,
blasphemus fui. & per consequens perfidus, quia pfici
ens in iudaismo, veram patrum fidem fregerat.

¶ lo. R.

¶ Panormitanū illum imitatus, eam protuli sententiā,
O infelicē sortem meam, autores dictōrū meorū catho
lice loquunt. Quicquid ego dixerō, hārefis erit. Nemo
Burgensis, nemo Nicolai de Lyra, nemo panormitani
condemnauit scripta, sed si ego dixerō, damnabunt ex
templo, Responſionem tñ ad ipſorum cauillationē ſcie
bam, quā ſi nesciuiſſem, ex obiectione tua didiciſſe po
teram, nam abſq; vlla ambiguitate, antiquorū patrum
& noſtrā, eandem fidem eſſe cenſeo. Et iudeos fidei pa
trum ſuorū, & ſuā, quam videlicet tenere deberent, fra
ctores eſſe noui, perfidos igit̃ eos recte vocamus. Nos
em̃ fidem ipſorū, hoc eſt patrum antiquorū, quorū ipſi
veſtigia ſequi debuiffent, tenemus, ipſi reſpuunt, nam il
lum qui in ppria venit, & qui ad eos miſſus erat, nō re
ceperūt, fateor profecto fidem Iudæorū qui nunc ſunt,
non eſſe illam, quam Moſes & aliī prophetæ habuerūt.
Illi enim in IESV Nazareno domino noſtro ſperabāt,
hi minime. Non igitur Moſis legem, aut vetus testamen
tum obſeruant, quia IESVM Nazarenum meſſiam eſſe
ſe non credunt, vere itaq; perfidi ſunt, Neq; tamen Pa
normitani ſententiā, quam & ipſe dixi eſt veritatis va
cua, fidem nanq; modernorū Iudæorū ipſorum perfidiā
ipſorū ritum, ipſorū cultum qui iam expirauit, q̃ ipſo iu
re conſummatus eſt, vocamus, & hanc perfidiā nō fran
gunt, non ſunt igitur perfidi perfidiæ, ſed tenaces. Poſ
ſunt igitur dicere nos mentiri, ſi eos ſuā prauæ fidei fra
ctores appellauerim⁹, ſicut ſi quempiā in graſſatoria ex

peritissimū, latronem optimū diceremus, nō mentimur, sed si pessimū latronem assereremus, mentiremur, licet esset homo pessimus. Ecclesia igitur eos perfidos (eo qđ ea quæ nos credimus, dum credere teneant nō credūt) vocat. Ipsi vero quia fidei suæ pueris firmiter adhærēt, se perfidos esse negant, si ergo nos eo modo ipsos perfidos vocaremus, non recte astrueremus. Sunt ergo vere perfidi, quia vere suæ fidei violatores. Et sunt non perfidi, quia prauæ suæ fidei firmiter adhæsores.

¶ G. B.

¶ Logici dicerent vnico verbo eos esse perfidos absolute & simpliciter, nō pfidos vero secundū quid, quædam modū in malignitate perfectus, est secundū quid, & nō simpliciter perfectus, vt tu bene de grassatore exemplū dedisti, hoc absolutū est & meo iudicio euidentissime.

Enimvero calumniantur te satis apparenter, & in sententia quam dicis, & in exemplis quæ pro illa adducis. Dicis autē, quod quia IESVS apparuit sicut homo & per consequens seruus, Ita etiam Iudæi non aliter reputauerunt eum, quam scilicet hominem & seruum, & neq; de ipso, neq; de matre eius, neq; de apostolis quicq; diuinum tenuerunt, & adhuc non tenent. Ista verba excusationem perfidiæ Iudæorum præ se ferunt, ac si aperte diceres, Non est mirum, si Iudæi non crediderūt neq; credunt in Christū, quia venit vt seruus, quia formā serui accepit, vt inquit Apostolus. Non itaq; videbantur obligari in ipsum tanq̃ in Messiam credere, quia formā hois & serui ostendebat. Cōtra hoc est illud Ioan. xv. Si nō venissem, & locutus eis nō fuisset, peccatū non haberēt. Nunc autē excusationē nō habent de pctō suo. Et iterū, Si opa nō fecissem, q̃ nemo alius fecit, peccatū nō

haberēt. Et q̄ sequunt̄. Tu excusas Iudæos, & Christus dicit, excusationē non habēt de peccato suo, habere excusationē, & illam nō habere, nō bene sibi q̄drant. Præterea non oēs Iudæi credunt messia Deum & hoīem esse oportere, sed hoīem solum, illū tamen magnū, sicut Moīen, imo & Moīe maiorē, forma igit̄ serui in qua apparuit, nō excusabit eos, si messias sit purus homo, quin deberēt credere in ipsum tanq̄ a Deo missum. Exempla vero de virgine in meretricio habitu inuenta, & clerico in stipendiarij veste repto, horrorem ob irreuerentiā p̄s auribus incutiūt. ¶I.R.

¶Nicolaus de Lyra dū vellet ex veteri testamēto Christi domini probare diuinitatē, dicit ex nouo testamento illa apertius p̄bari posse q̄ ex veteri. Neq; tñ ex nouo sic aperte p̄bari potest, quin oppositum consequētis possit intelligi stare cū antecedente. Multi em̄ cōsistentes Christū Iesum Nazarēnū, esse verū messiam, & euangelio p̄bentes fidem, nō credebant ipsum esse Deū, sed hoīem purū, vt fuit Nestorius & Fotinus. Alij fatebant̄ non esse Deū verum, neq; tamen etiam hoīem purū, sed Deū non verū, & hoīem verū, vt Arrius, dicebat em̄ primā creaturā (quæ ob sui excellentiā Deus vocari poterat, neq; tamen erat verus ille Deus) humanæ fuisse copulatā naturæ. Et eo modo Christū Deum & hoīem esse cōfitebat̄. Ex testamento igit̄ veteri de diuinitate Christi Iudæi neqbunt apertius q̄ nos loqui. Nō itaq; eos excuso, quin debuerint in Christū credere, propter tot diuina opa, & ipsum p̄ vero messia suscipere, sed cū i forma serui, qua minor est Deo patre appareret, & nō in forma Dei, qua Deo patri æqualis est, nō habentes ex scripturis manifestū testimoniū, messiam verum Deum &

hoiem futurū, excusari aliquāliter poterant, circa deitatis suae articulū, sed quin fuerit verus propheta & messias excusari nequeunt. Neq; ex operibus eius diuinitatem verā attingere poterant. Nam & Moses purus homo & pphetā puri hoies, & apostoli, cōsimilia imo & maiora eorū fecerunt. Magis aut humiliāuit & exinanīuit semetipsū filius Dei, assumpta forma serui, q; virgo assumpto meretricio habitu, vel stipēdiarij clericus. Maior em̄ longe est distantia inter Deum & hoiem, q̄ inter virginē & habitum meretriciū. Similitudo tamen bona est, qd̄ sicut nō videor teneri, virginē meretricio habitu indutā, esse virginē credere, & illū stipendiarij vestibis amictū esse clericū. Ita & multo magis (quia maior est distantia) videndo Deū humanitate circūamictū, imo solā humanitatē videndo & sentiendo, quomodo poterāt ferri in ipsam deitatē, vt credere illi humanitati deitatē esse vnitā tenerent: praesertim cū talis vnio vix mente attingit. Et quāuis Opera Christi talia fuerint, vt humanā mentē in operatorem Deū dirigerent, iuxta illud Nicodemī Ioan. iij. Nemo potest signa facere quē tu facis, nisi fuerit Deus cū illo, non tamen illa opera illum hominē esse verū Deum concludebant, sicut nec Moysen, aut Petrum apostolum, cuius etiam vmbra sanabat infirmos. Tenebantur tamen credere illa opera esse diuina, & ab alio preterquam Deo, fieri non posse. Et ex consequenti Christo dicenti se esse Deum, & illud per opera diuina probanti, credere debuissent, ipsum esse deum. Sicut & virgini meretricio habitu ornatae, & clerico illi, si illa probaret se virginem, & ille clericū, credere teneremur. Non, q̄a humanitas Christi, ferret nos seu forma serui in formam dei, sicut nec habitus ille in virginem aut clericū

cum. Maiorem autem horrorem incutit comparare Christum tauro, arietem, & hirco, quam habitui meretricio. Sed ipsum dominum illis comparamus, neque perhorrescimus, verum ad altiorem intellectum a me illud fuerat dictum. Nam Iudaeos excusavi, & accusavi. Excusavi quidem, quia per omnia opera ipsius domini non poterant concludere ipsum esse Deum, nisi ex consequenti, quia dicebat se esse Deum, qui talia in ipso operabatur, de quo etiam ambigere poterant, an sit verus Deus, vel per participationem, & ita eos excusavi, quia eiusmodi cognitionem ex operibus eius habere non potuerunt. Accusavi autem eos, quia non inspexerunt doctores suos, qui per dicta sacrae scripturae tenebant, messiam esse verum Deum, & Dei patris verbum. Sed ipsi non attendebant nisi ad formam serui, & ad lutum in quo inuentus est solum ut homo, & non attendebant ad verba doctorum, qui in tali forma verbum Dei apparitum dicebant. Necessaria est itaque illarum scripturarum interpretatio, sine qua Iudaei sacrae scripturae non colligunt sensum. Ex quo ut eiusmodi libri tam necessarij non supprimerentur concludere volui.

¶ G. B.

¶ Admodum erudite insidias, versutias calumniantium decipulas euasisti. Et non modo euasisti, sed etiam contriuisisti. Sed progrediamur. Nam te in illa compositione (quam ipsi sacri legum vocant) carpunt. Dicis namque sicut in persecutione tyrannorum semper aucta est Christiana ecclesia, ita & hic eveniret, si Iudaeis vis inferatur. Nam plus inflammarentur ad suam religionem, & reliqua. Hic videris dicere, causam ut ecclesia augeretur, fuisse tyrannorum persecutionem, & non munus divinae gratiae & divinae assistentiae, quod certo dicere non licet.

¶ I. R.

¶ Absit vt credā ecclesię augmentū ex sola psecutionē tyrannorū ortū fuisse, imo ex dono spiritualis assistentię diuinę, q̄ amissa instaurabat in gradu millecuplo, sed feci quasi quandā similitudinē ex ea parte, qua nitimur in vetitū semp̄ cupimusq; negata, quod nobis gentile est. In ea igit̄ parte similitudinē attuli, q̄ nobis est natura inferta. Enimvero Christiana religio diuina pudentia, & eius peculiari assistentia, & creuit & aucta est. Nam ipsa psecutione sola granū synapis nō creuisset tantū, vt in ramis eius aues cœli requiescerent. ¶ G.B.

¶ Est mihi summe cordi tā rationi congruens rñsio, q̄a q̄ magis quis ad ritū aliquem seu cultū p̄ tormenta cogit, eo magis indurat, & ritum illū odio habet & paruipendit. Et similitudo tua ibi sistit, neq; vlt̄ius p̄gredit̄. Clam Christiani p̄ter illū naturę motū, fide, spe, & charitate virtutibus infusus suffulti, & diuino p̄sidio adiuti, incomparabiliter plus aucti sunt. Quo pacto ludæi credere nullatenus possent. Sed itē te impugnant, quando dicis, si libri ludæorum essent combusti, tunc nullis argumentis eis satisfactorijs, nos aduersus eos tueri possemus. Nō p̄ libros illorū, q̄ amplius nō essent, neq; p̄ textū biblię, q̄a ludæi aliā & nouā scripturę expositiōnē subtiliter excogitarēt, & ita nō possemus, neq; inuadere eos, neq; nos defendere. Dicūt te hīc sacrā blasphemare scripturā, ac si libri eorū efficaciores essent, q̄ ipsa sacra scriptura. Eñmvero ista est apta calumnia, optime em̄ suades oēs ludæorū libros igni non esse tradendos, q̄a eo concesso, nō possemus cū ipsis disputare. Nō quidē ex testamento nouo, q̄a illud non recipiūt, neq; ex testamēto veteri, q̄a illud suo modo exponerēt. Neq; cōuinccere possem⁹ p̄ doctores eorū (q̄ amplius nō reperirēt)

talē expositionem nouā nō esse verā, sicut hactenus fecimus p̄supponendo expositionē Rabbīnorum, quā negare nequeūt. hinc cōiūcio qđ te nolunt intelligere, sed gratis odio habere. ¶I.R.

¶Ad hanc cauillationē iam dictum superius est. Non em̄ libros Iudaeorū ipsi sacrae scripturae in se & re ipsa p̄fero, sed solū dico, ex illis libris eos aptius cōuinci posse. Si ergo aboleant, disputatio desistet, neq; arguere, neq; respondere eis satisfaciēdo poterimus. Quia & si vetus testamentū ipsi p̄supponant, nō tñ expositiones nostras sup ipso testamento suscipiūt, nisi eorū doctoribus conformē, & tunc eas vt suas, nō vt nostras magnificiūt.

¶G.B.

¶Dicis etiā si Iudeorū doctores falso exponere scripturā diceremus, tunc nos q̄ eos in probationē inducimus, & eorū sententijs fulcimur, vteremur falsis testimonijs, qđ prohibitū est lege, Si falsos, & quae sequunt. Videris itaq; ipsorū doctores, vere scripturā exposuisse asserere. Cuius cōtrariū (vt superius induximus) habet Matthei. v. & xv. & Mar. vii. ¶I.R.

¶Ego censerem, vt q̄ties Nicolaus de Lira, q̄ties Burgensis, q̄ties alij catholici expositores vtunt̄ expositionibus Rabbīnorum, toties illas veras esse, alias vsi fuissent testimonijs falsis, qđ profecto nō licet, vt lex illa verat. Neq; dixi omnes eorū expositiones esse veras, quia nō illas in q̄bus eos Christus dominus rephendit, vt superius diximus. Et forsan tenere legem veterē non prohibuisse animū, sed manum, possit stare cū fide. Quod si verū fuerit, tunc dominus etiā legem ipsam & non scribas solū correxisset, phibendo nō solum manū, sed etiam animū. Et q̄ vsq; tunc scripturā illo modo exposuissent, nō fuisset

sunt falsi expositores. Quidquid sit de hoc, non plura nunc.
Sat nobis sit expositiones illorum non esse passim falsas,
sed aliquas imo plurimas veras, & ad rem nostram attinen-
tes.

¶ G. B.

¶ Interdum ex falsis ab aduersario concessis, licet aliquid pro-
bare & se sustentare, ut ex libro iudeorum falso quod de gene-
ratione Iesu Nazareni inscribitur, probamus ipsum messiam
esse Deum. Et ex autoritate falsa eorum, sex millia annorum
durabit mundus, inferimus messiam venisse, igitur lex allata
(si falsos) non recte prohibet ex falsis progressum. Nam licet
ex falsis inferre verum.

¶ I. R.

¶ Tu ipse superius antistes mecum, & ego tecum distinxi-
mus, de duplici progressu, ad rem, & ad hominem duntaxat.
Lex de priori progressu est accipienda. Aliud quod (ut no-
sti) est inferre ex falsis. Aliud probare. Nam per falsa nota nil
probari potest, sed per falsa, quae quis credit esse vera, potest fieri
apparens probatio, non existens, Lex itaque prohibet testimo-
nia quae sciuntur esse falsa, illa quippe sunt in nostra potesta-
te. Qui probat per falsa, quod credit esse vera, tunc si talis igno-
rantia sit inuincibilis, non est sub lege, si affectata, crimen
auget, si crassa, diminuit, & sic de reliquis ignorantiae mem-
bris dicendum.

¶ G. B.

¶ Recte tu quidem, sed audiamus aduersarios, dixisti
namque, Ex quo alicui doctori propria opinione loquen-
ti, credere nemo cogitur. Doctor talis nullum potest de-
cipere, hoc autem est contra Apostolum ad Titum cap.
primo. Sunt multi vaniloqui seductores, maxime qui ex
circumcisione sunt, qui vniuersas domos subuertunt.

¶ I. R.

¶ Ad quaedam etiam respondere non deceret, Quis
enim nesciat seductores esse, & deceptores plurimos; sed

si eis credere nō teneris, imo nō credere teneris, inuitus decipi nō poteris, si aut vis decipi, decipiaris. Nō te doctor, cui obligaris nō credere, decipit, sed te ipsum decipis. Debilis est hostis, q nō vincit nisi volentē. Si dicere nullos esse deceptores, aduersum me dicere. Multi em me decipere conant, sed quia nō credo eis, nō me utiq decipient. Aduertant qq ad verba mea. Ita em dixi, Cui ppria opinione loquenti, credere nemo cogit, talis nullū potest decipere. Qui em decipit intellectū, cogit ad credendū falsum pro vero. Hos Apl's vaniloquos vocat. Nemo itaq nisi eius intellectus ad assentiendū cogat seu alliciat, decipi potest. Ex quo igitur doctoribus Hebræis propria opinione loquentibus, credere nō cogimur, decipi ab eis non poterimus.

¶ G.B.

¶ Pleraq frivola obijciunt, sed obiectio q sequit magni apud eos est momenti. Ais em plus ex Paulo factū esse, quā ex oibus apostolis, eo quod cū Rabbinis scholas frequētauerit, & oibus ludæorū scientijs imbutus fu erit. Et subnectis, huius nulla est obiectio vel rñsio, nisi q pīa diceret, Paulū ad hoc tractū fuisse. Sed hoc nihil ad rē, oēs em qd credimus, trahimur, q nemo venit nisi pater traxerit eū. Quibus videris asserere Aplm Paulū oibus plus laborasse, quia literis Hebraicis fuisset ad pedes Gamalielis imbutus, & nō, quia tractus fuit. Quorū prius illud est cōtra conversionē eius mirificā, & raptū eius tam arcanū. Illud vero qd posterius addit, impiiū est dicere, qd excellentiā supra oēs alios non habuerit, ex eo quia tractus est. Quia & si ois q venit ad Christū, didicit & trahit a patre, vehementius tamen alter altero trahit, & maior vni q alteri gratia prestat.

¶ Certū est homini Christiano, Paulū Apostolum quā-
 cūq; alio aplo plura & excellentius fecisse. Id em̄ in sa-
 cris libris quibus falsitas subesse non potest, scribit̄. Certū
 etiā est Paulum Aplm ad pedes Gamalielis legē & om-
 nē Iudeorū scientiā didicisse; Nō ita Petrū & Andream,
 Iacobū & Ioannē, q̄ rudes & idiote erāt, adimā oibus il-
 lis gratia, & infusa sciētia. Remaneāt ip̄i in naturalibus
 & acq̄sitis scientijs, doceant, suadeant, p̄dicent oēs, quis
 eorū plura & excellentiora faciet; q̄ comparatio erit in-
 ter rudes piscatores oīno indoctos, & Paulū acuti inge-
 nij virū, lege domini scientijsq; multis eruditū. Tribuat̄
 oibus doctrina infusa æqualiter, æqualis igit̄ erit oibus.
 Attamen Paulus ratione acuminis naturalis & scientie
 acq̄sitæ superabit alios, eritq; instrumentū aptius ad ex-
 ercenda iussa diuina, atq; p̄cellet reliquos. Nō itaq; sci-
 entiā infusam ab hoīe accepit, sicut neq; aliī apostoli, sed
 p̄ reuelationē. Acquisitam tñ, in qua præcellit ceteros,
 ad pedes Gamalielis didicit. Quēadmodū ipsemet Pau-
 lus in lingua ppria eloquentior fuit, vt Hieronymus tes-
 tat̄, q̄ in linguis dono spūs sancti acceptis, ad illā namq;
 magis dispositus erat. Agens qppe sicut nō agit nisi in
 subiectū dispositū, ita efficacius agit in magis dispositū.
 Et quāuis spiritus sanctus possit minus disposita æq̄ dis-
 ponere, non tñ necesse est vt æq̄ disponat, sed vt secun-
 dū dispositionem præexistentē influat scientiā, igit̄ ac-
 quisitā & ingenij acumina nō habuit ex eo, quia tractus
 est. Illa em̄ anteq̄ crederet habebat. Neq; ob tractū illum
 dūtaxat, tam altū bonum & amplū donum promeruit.
 Omnes em̄ tractū id p̄meruissent, & promererent̄. Pos-
 tuisset q̄q; Deus Paulo in naturalibus & acq̄sitis melius-

disposito maiorem cōferre gratiā, sicut & angelos natura superiōres, gratia etiā reddit tales. Quamobrē & ipse cū dixisset, plus oībus laboraui, subiūxit. Non autē ego, sed grā Dei mecū. Si ergo idcirco dona suscepit ampliora, q̄a magis dispositus erat, & dispositio illa fuerit id q̄d diximus. Cui sit tā cornea fibra, vt nesciat verē esse q̄d iā diximus, siue itaq; dicat p̄cellere alios, ratione bonorū naturalīū & acquisitorū, siue ratione ampliorū supnaturalīū donorum, p̄pter eiusmodi dispositionem sibi concessorū, semper sequit̄ id quod diximus.

G, B.

¶ Oīa erudite, verū non cessant te lacessere etiā in minimis, ponis em̄ similitudinē, vt sicut Christus domin⁹ iussit zizania crescere simul cū tritico vsq; ad cōsummationē seculi, sic & Iudæorū libros esse dimittendos, & q̄ sequunt̄. Dicunt em̄ illa in parabola dominū de prauis hoībus, non autē de prauis libris locutū fuisse, vt ipsemet se exponit aliquantulū infra, vt habet Matthæi. xiiij. Sed ambigo ne forsan ipsi sint illi hoīes, q̄ charitate sprēta, virū catholicū calumniant̄, & neophytū veterano Christi colē anteponūt.

¶ I. R.

¶ Norā & ipse Christū dominū per zizania exposuisse prauos hoīes (vtinā ipsi triticū essent) neq; tñ ignorabā, ipsum dominū hoc non p̄cepisse, quin etiā prauos libros p̄ zizania, sicut bonos per triticū intelligere possemus. Arguebā itaq; a simili, q̄d sicut ille homo, seu fili⁹ hoīs non pmisit euellere zizania, hoc est filios nequā, ne forte & triticū, hoc est filios regni, q̄ sunt bonū semen, si euellerent, sic & libros illos in q̄bus multa nobis vtilia exarant̄, licet & praua quādā in eis reperiant̄, modo non sint de illo genere malorū, q̄d extirpandū esse semp

prestatus sum, nō extirpandos eiusdē domini sinas p sua
fi. Nō licet arguere a simili p exēpla. Nonne signa q̄ in
Christū credētes cōsequunt, videlicet dēmonia eiicere,
linguis loq̄ nouis, serpētes tollere & reliqua Gregorio
licuit spūaliter exponere; similiter quīs necessarij sūt ad
salutē, credere Christū de Maria Magdalena septē dā
monia vere & re ipsa ad literā intelligendo eiēcisse, tñ
Gregori⁹ p septē dāmones vniuersa vitia exposuit. Eo
dē mō firmiter & ad literā credendū est, dominū nostrū
mūdasse leprosos, et ad sacerdotes misisse, tñ Augustin⁹
p leprosos, eos q̄ veræ fidei scientiā nō habentes, varias
doctrīnas p̄tēnt erroris, intelligit. Quale p̄ceptū est vt
prauī seu filij nequā sinantē crescere vsq̄ ad vltimā mun
di diē, tale p̄ceptū, vt prauī Iudæorū libri, prauī dico, q̄a
sunt in prauorū manib⁹, vsq̄ ad illud t̄ps, quo sūt agnō
scēt errorē cōseruent. At vero nullū extat p̄ceptū filios
nequā nō exterminādi, imo potius exterminādi iuxta il
lud, Maleficos nō sinas viuere, siue p maleficos, oēs ma
lefaciētes, siue eos q̄ maleficijs suis decipiūt hoīes, itelle
xeris. Oēs q̄q̄ iustæ leges, & iusti iudices, delere malos
de medio iustorū nitunt, neq̄ agūt cōtra p̄ceptū de ziza
nijs nō euellēdis, sensus em̄ ē, sinite vtrāq̄ crescere. Quia
ego ab initio creauī hoīem, & dimisi eū in manu consiliij
sui, sino vt q̄sq̄ manū suā ponat vel in aquā vel in ignē,
posset q̄ppe potētia sua magna, nullum prauū viuere p
mittere. Sed id primo decreto, a p̄cipio tradito cōtrari
aret. De⁹ itaq̄ malos eē, vt aliqd boni ex eis eliciat, sinit.
Ois em̄ malus, aut ideo uiuit, vt corrigat, aut ideo uiuit,
vt p eū bon⁹ exerceat, sic p̄fecto & libri Iudæorū, aut sūt
seruādi vt p eos ipī corrigat, aut p eos nos magis x̄itati
fidei n̄ræ ex ip̄sorū apta cācitate inherētes, exerceamur.

ut ut p̄bati s̄iāt manifesti, sunt itaq; hæc eiuscemodi p̄cepta parabolica, & q̄si metaphorica. Perm̄ixti itaq; vsq; ad seculi cōsumationē erūt mali bonis, Deo sinente Neq; est aliud p̄ceptū, nisi q̄a sic esse sinit. Si nanq; esset p̄ceptū, tunc nō liceret malos interficere, sed crescere vsq; ad messē. Et si malos hoies, q̄ magis peruertūt, & magis bonos exercēt, esse sinit, cur nō & prauos libros ex eo q̄a prauæ & p̄fidæ sunt sectæ, non sinet esse? In re parui momenti multū temporis præter consuetudinē contriui.

¶ G.B.

¶ Nil superuacū, præclara oia. Nil tñ prætermittā eorū, in q̄bus re (ut ita dixerim) lacerāt. Dicis qppe q̄ Christus p̄cepit de sinendis zizanijs, hoc fideliter est re n̄ra de libris iudæorū sinendis dicere, imitando eccliam. D. XIII. C. sancta Romana possumus, vbi oēs libros manere p̄mittit, ut videant & p̄ben̄ iuxta verbū Apli. Oia p̄bate, q̄d bonū est, tenete. Nam si eos cōbureremus, nō p̄nt posteri n̄ri qcq; cōtra eos obijcere, ex q̄ conuincant. Dicūt te male transtulisse parabolā, Christus em̄ p̄ zizania nō intellexit libros, sed hoies prauos, s̄iūt & Apli nō recte induxisse. Ipse em̄ ibi loquit̄ de nouellis reuelationibus nō oimode certis, dicens p̄phetias nolite spernere. Non aut̄ loquit̄ de libris manifeste prauis, sic & canō ecclie inductus de huiusmodi libris, est accipiendus.

¶ I.R.

¶ Hi vellent ut ad ipsorū nutū oia exponeremus, & p̄ libito eorū autores induceremus. Et q̄a de parabola zizaniarum, pauloante discussimus, nunc ad Apostoli auctoritatem ita dicimus, quāuis ipse p̄m̄ississet p̄phetias nolite spernere, ob id tamen quando dixit, omnia p̄bate, non solum de probatione prophetiarū intellexit

Quia medium syllogismi probabilis in plus se habet, q̄
quæstio quæ probat. Neq̄ etiā videt̄ probare illud q̄d
p̄miserat, sed multas sententias ordine quodā asserre,
sic inquit, Spiritū nolite extinguere, prophetias nolite
sp̄nere. Omnia aut̄ p̄bate, q̄d bonū est, tenete. Oia
igit̄ legite, sed sentes abijcite. Quid suspectū hæresi hic
inuenitis? surdior est surdo is, q̄ audire contemnit. Neq̄
dixit, oia p̄bate, sicut probat̄ cōclusio aliq̄ rōne, vel sicut
p̄bat̄ q̄s esse bonus vir, sed probate, hoc est deliberate cui
ius saporis res sint. Et si bonū saporem & odorem inue
neritis, tenete ipsum, si malū, abijcite. Non itaq̄ Apосто
lus de nouellis prophetijs dūtaxat loquit̄, sed de omni
bus quæ non sunt manifeste mala, vel sunt bona mixta
malis. Aperta mala sine deliberatione respue, vt sunt pe
ccata. De q̄bus dubitas, vt de prophetijs nouis, aut de
sp̄ritu, & seruire alicuius, & in re nostra de libris scriba
rū, noli statim cōdemnare, neq̄ statim credere, quia nō
omni sp̄ritui est credendū, sed an sp̄ritus illi sint a Deo
probandū est. Discutiendū igit̄ diligenter est, quæ bo
no quæue malo proferunt̄ sp̄ritu, discutiendū & de li
bris scribarū, an blasphemī sint, vel stulti, vel ad ritū eo
rum pertinentes, vel sacrā scripturam bene exponentes
aut mysteria fidei nostræ ardua declarantes, primi illi (vt
semp̄ dixi) sunt sup̄primēdi, aliī tolerādi, dū ecclīa eos to
lerat, vltimi magnop̄ amplectēdi, custodiēdi & con
seruandi. ¶ G. B.

¶ Carpūt te & in eo, dixisti nanq̄, Cōmentaria Iudæo
rū tanq̄ fontes esse seruanda, si nanq̄ eorum cōmentaria
sunt fontes, igit̄ nostrorū erunt riuuli. Videris doctores
Iudæorū, nostris sanctis doctoribus qui sunt montes ec
clesiæ, præferre, Et ita doctrinā synagogæ supra ecclesię

doctrinam extollere. Quod profecto non licebat.

¶ Io. R.

¶ Prima cōmentaria, respectu posteriorū, fontes dici possunt, similiter cōmentaria quæ scripturæ textū priorē, verum, non fucatū declarant & exponunt, sunt tanq̃ fontes respectu eorū, quibus exponitur, textus posterior & fucatus. Eam ob rē diuus Hieronymus Hebraicā veritatem traductioni Lxx. interpretū & oibus alijs p̃ponit. Illi em̃ myſteria fidei homini gentili pandere noluerunt, sed occultauerunt, sic igiŃ se habent cōmentaria ad cōmentaria, sicut textus ad textū, sed textus Hebraicę veritatis est, sicuti fons ad alios textus. IgiŃ & cōmentaria sup̃ illū facta, sunt sicut fontes, ad cōmentaria super posteriores textus facta. Nonne testamentū vetus a ludæis accepim⁹? fontaliter ergo scripturæ illę sunt apud eos. IgiŃ ludęi p̃ferunt nobis, & doctrina eorū, doctrinę nostrę: nō sequiŃ profecto, quia cōsequens est falsum, & antecedens verum. Et ex veris nil sequitur nisi verū, sic nec illorū consequentia erat bona. Quia & si nostrorum cōmentaria sunt posteriora, & super textum posteriorē facta, Et in eo videamur minores, illa minoritas est secundum quid, Nam & mater est nobilior filio quocūq; inquantū genuit eum, sed erunt in filio multa alia quibus dignior est. Sic & in nostris doctoribus, est alia scientia testamenti noui, & in ecclesia similiter. Nō ergo fons est semper nomen dignius, nisi inquantum fons, sed esse dignius secundū qd, & indignius simpliciter est absolute indignius. Vide nunc captiosos hoies quanto odio ferunt in proximū, excæcauit eos malitia eorum.

F I N I S.

ILLVSTRIS AC GENEROSI DOMI

ni domini Hermannii Comitis de Nuenar, cano-
nici Coloñ. &c. epigramma, extem-
pore in doctiss. viri Ioan. Reu.

LL, Doc. eiusq; defensor
rū laudem, subito
calore effu-
sum.

PVnica non tali strepuerunt arma parati
Hannibal Ausonias dum spoliaret opes.
Nec tantos procures Pagasæa vexit ab vrbe.
Raptor Phrixæi velleris Aesonides.
Quantos ipse modo ad bellum pharetratus Apollo
Cogit, & inuicto prælia Marte ciet.
Reuchlino laturus opem, studiisq; quietem
Perpetuam, & doctis otia grata viris.
Impia liuoris ne fundere lingua venenum
Audeat, & posthac obstrepuisse bonis.

FINIS DEFENSIONIS OPTIMI

ac integerrimi viri illius Ioan. Reuchlin, LL.
doc. quam Reuerendus pater Geor. Be.
Nazaræus archiep̃s Romæ p mo-
dum dialogi scriptam, diuo Ma-
ximiliano Romanorū im-
peratori semp. Augu-
sto dicauit.

Anno Natiuitatis Dei, M, D, XVIII, mense
Ianuarij.